PHRASES LINGVÆ LATINÆ, AB ALDO MANVTIO P. F [illegible]

PTAE; NVNC PRIMV[illegible]
nem Abecedariu[illegible] est, Rob[illegible]
& in Anglicum sermo[illegible]
nem conuersæ.

Accessit huc index dictionum Anglica[illegible]um cuius ope quilibet hoc libello qu[illegible] commodissimè vti poterit.



LONDINI,
Excudebat R. F. impensis Iohannis
Harisoni. 1595.



ROBERTO CAE-
CILIO GVLIELMI F.
THOMAS VAVTROLLERIVS
S. P. D.



Vlla sanè res est, Roberte Cæcili puer clarissime, quæ homines æque in altissimo dignitatis gradu locare possit atque Eloquentia, reiq; militaris scientia: siquidem hac non solùm vim hostium, eorúmque impetus, atque iniurias propulsamus, verùmetiam imperij nostri fines, longè, latéque propagamus: illa verò hominum animos, voluntatesq; nobis conciliamus: eósque aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, rémque publicam administrandam adhortamur, atque incitamus. Sæpe verò cogitanti mihi vtra harum sit præstantior, magisque hominum generi necessaria, hæret ferè animus: nec facilè quid de hac re iudicandum sit, scio. Veruntamen quotiescunque in eam cogitationem venio (venio autem quàm sæpissimè) toties occurrit mihi illud inter cætera: illos, videlicet, quàm proximè accedere ad naturam Deorum immortalium, qui quidem non vi, non ferro, atque armis, sed voce tantùm

hominum animos quò tandem volũt flectunt: idq́ adeo, vt, qui illud præstare possunt, mea quidem sententia, non homines, sed Dy potius è cœlo delapsi esse videantur. Quæ res cùm ita sese habeat, qua scientia id consequi possumus hanc amabo, quam tandem, nisi omnium principem esse dicemus? Itaque vel hanc, solùm ob causam tantum mihi eloquentissimi oratores optimis fortissimisq́ imperatoribus præstare videntur, quantum ij qui togati Remp. suo consilio, authoritateq́ conseruant, præstant ijs, qui communem omnium salutem, bellandi cupiditate, sæpius vt fit, in extremum discrimen adducunt. Accedit huc, complures singulis ferè seculis extitisse rei militaris peritissimos, præstantissimosq́ imperatores, quorum res gestæ præclaris, ijsq́ æternis literarum monumentis consignatæ & celebratæ conspiciuntur. Eloquentem verò (multorũ pace dixerim) ecquem obsecro, præter Hyperidem, Demosthenem, atque alios perpaucos apud Græcos reperias: apud Romanos, C. Cassium, M. Antonium, Q. Hortensium, M. Tullium Ciceronem? Equidem non eo inficias permultos eosq́ oratores haud contemnendos in Græcia, Italia, ac plerisque alijs in locis & olim extitisse, atque hodierno die extare. Attamen si quis secum in animo suo paulò diligentius quid eloquen-

tia

tia sit, considerabit: illos non tam eloquentes, quã disertos iudicabit appellari oportere: multóque pauciores oratores, quàm Imperatores semper reperiri animaduertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, verè vt quod sentio, dicam, effecit etiam, vt non solùm eloquentiã non gloriæ militari cedere, verùm etiam eam suo iure antecellere animum inducam. Quarum enim rerũ non ita magna est copia, eæ cæteris quodammodo præstare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus, peruenimus, non fermè minor habenda est gratia, quam ijs, qui nobis faciunt benignè: sic etiam non minoris fieri debent ea instrumenta, sine quibus cogitationẽ eius scientiæ, cui dediti sumus, nullo modo consequi possumus, quàm ipsa scientia. quid enim absque illis tamen agas? Porro, nemo, opinor, est qui quenquam existimet, vnquam oratorem fore bonum, qui non ex Latinis præcipuè fontibus hauriat eloquẽtiæ præcepta. Nam in ea lingua omnis orationis splendor ac dignitas continetur. Ne multa: vnus Cicero totius eloquentiæ parens inter omnes mortales, tantam nobis dicendi copiam suppeditare potest, quantam nunquam auderemus optare, adeo vt, nostra hac ætate ij non parum dicendi gloria præstare existimentur in quibus tãtæ eloquentiæ, dicendiq; facultatis, qua ille præd-

tius fuit, vel aliquod veluti vestigium apparet. Quapropter siue dicere siue scribere tibi propositum sit, hunc tibi proponas, quem ducem sequare, necesse est. Isthuc autem qui obsecro præstari potest, nisi in politissimæ illius linguæ cognitione versatus sis: qua lingua quicquid præclarissimi illius viri ad nostram vsque ætatem peruenit, cõscriptum est: & in qua ille admirabili quadam ingenij magnitudine omnibus antecellunt? Prætermitto infinita alia, quibus linguæ huius cognitionem non vtilem solùm, verùmetiam omnino necessariam esse apertè demonstrare possem. hominem enim omnino arbitror esse neminem cui dubium sit, quin, eius linguæ ignari, & à rebus bellicis, & ab Reipub. gubernaculis plerumque repellantur. Id quod etsi permultis persuasum est, atque ideo ad huius linguæ studia animum adiungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præpropera quadam festinatione sibi magis obsunt, quàm prosunt. Nam interim dum sermonis elegantiam sibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quàm primùm toto pectore incumbere debebant, negligunt: & statim ad ea quæ non nisi à doctis disci, percipique possunt, conuolant: ideóque fit, vt, non modo non ornate, sed vt ne purè quidem vnquam scribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrum nostrorum

memoria

memoria impulit, vt de ratione, ac methodo qua quis linguæ latinæ cognitionem capere facile posset, libros conscriberent haud contemnendos. maximísque digni sunt laudibus ij qui ad hanc rem suis lucubrationibus, ac vigilijs aliquid adiumenti afferunt, vt alijs viam, quam sequantur, monstrent. inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immerito, mea quidem sententia, connumerandus est. Nam quæ ipse sibi non sine magna industria laude in eo studiorum genere collegerat, alijs pro sua humanitate, impertijt. Eæ sunt phrases, siue modi latinè loquendi, scribendiq́;. Quem ego libellum, quum viderem doctissimorum hominum iudicio summoperè commendari: isque tandem in manus venisset meas, cœpi mecum ita cogitare: Quid si eos qui studijs humanitatis sunt dediti aliqua ratione iuuare possem? quid præclarius? quid homine ingenioso dignius? quid denique laudabilius? Quæ cogitatio quum versaretur in animo meo, excitaui ipse me, operæque putaui fore prætium, si illas, quas dixi, phrases, non solum vt ab Aldo collectæ sunt, typis excuderem meis, sed aliquid præterea addendum curarem quo studijs eorum adolescentium qui linguæ latinæ desiderio tenentur: consulerem: atque ideo ea, in ordinem alphabeticũ primùm

vt adducerentur, ac postea è Latino in Britannicum sermonem conuerterentur, effeci: eásque Roberte clarissime, iam ad te mitto, tu quippe mihi inter cæteros visus es dignus, cui quidē hoc munusculum potissimum deferrem: idque ob singulares istas animi dotes, quas tibi natura elargita est. Ipse enim adducor in eam spem, vt, te patris tui viri illius insignis, ac propè singularis quam similimum fore credam: totumq; adeo hoc regnum eos tandem ex te percepturum esse fructus, quos, cùm tempus erit, feres. De eo enim homines coniecturam faciunt, quod ex iis natus es parentibus, quorum ingenium admirabile, morū facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud præterea est, ex quo iam hinc ab ipsa pueritia qualis, quātusq; futurus sis haud mehercle obscure colligi potest. tua enim isthæc ætatula iis abundè ornata, ac perpolita est omnibus, quæ non modò puerum, verum, etiam adolescentem ingenuum, nobilissimóque prognatum genere scire æquum est. nemini enim tuorum æqualium, canendo, fidibusq; vtendo tuo iure cedis. Præterea nemo te modestior, aut suauior. adeo vt neminē adhuc viderim cui quidem sis notus (te autem ecquis non nouit?) qui te non optimo florentissimi huius regni fato natum esse dicat. Sed hæc quæ commemoraui,

omnia

omnia alicui forsan videri poterũt leuiora (quã-uis in puero quis ea non fateatur esse maxima, ac planè admirabilia?) ideo aliud longe maius elo-quar. Nam tu pro liberali isthoc ingenio ita ad eloquentiæ studia te contulisti, iisque ita delecta-ris, vt, spes maxima sit, fore, vt felicissima hæc Britannia, Italiæ, quæ de suo Cicerone gloriatur nequaquam inuideat. Quare tua singulari hu-manitate, præclara isthac indole, tuisque potis-simùm studijs me nihil alterum facturum esse arbitratus sum, si ea, qua re possem, iuuarem, tibique hasce phrases offerrem. Accipe igitur, Roberte præstantissime, libellum hunc, qui iam in tuo nomine apparet, pepetuum testimonium a-moris, obseruantiæq́; in te mea. Atque interim, perge vt facis, & in hoc studium eloquentiæ, in quo, es, incumbe: vt, & tibi, tuisq́; honori, & amicis tuis, qui in te vnum oculos coniectos ha-bent, Reiq́; publicæ emolumento esse possis. Lon-dino Calend. Iulij. M. D. LXXIII.

ELEGANTES COPIOSÆQVE LATINÆ LINGVAE PHRASES, AB *Aldo Manutio Pauli filio conscriptæ.*

Absque mora, quæ mandasti perficiam.

I shall do your commandement out of hand.



ONFESTIM, è vestigio, quā primum, statim, acturū, primo quoque tempore, adeo sine mora sine cūctatione, nulla facta mora, nulla interposita mora, omni prorsus abiecta mora, ne minimò quidē spatio temporis interiecto, exequar tua mandata, quod mādasti perficiam, tuis mandatis parebo, effectū dabo quod mandasti, pręstabo quod à te mandatum est. Vide, Moram auerte, Moram adhibe, Moram trahere.

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare and guiltlesse.

Hanc ego nunquam attigi culpam: hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinaui, infeci, pollui hanc nunquam subiui culpam, hæc me nūquam culpa polluit, labefecit: huius criminis, flagitij, sceleris, vitij labe, macula infectus nunquam sum, vacui semper ista culpa. Vide culpa vacuus.

Accusor

Accuſor.

I am accuſed, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt: hoc mihi aſcribunt, hac me culpa condemnant, hanc in me culpam conferunt, huius mihi culpæ notam inurunt: hoc me nomine accuſant.

Acerrimus aduerſarius.

A moſt deadly foe, a heauie freind. a cancred enemy.

Aduerſarium nimis grauem, nimis acrem, infenſum, acerbum, vehementem, crudelem, habemus: nimis acerbus, nimis aduerſus, nimium grauis atque infenſus nobis es: oppugnas nos quam potes acerrimè, & grauiſſimè: nullam aduerſus nos iniuriam prætermittis: nulla nos iniuria, nulla te non laceſſis: tuis contrà nos viribus vteris: tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil nō agis, moues, tentas, experiris, machinaris ad pernitiem noſtram, aduerſario te vtimur nimis acerbo, nimis infenſo: agis contra nos, pugnas aduerſus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quam potes maximo, eo impetu, qui poteſt eſſe maximus, vide Atrox hoſtis.

A conſuetudine digrediens.

To ſwarue altogeather from his olde faſhion: to become a newe man.

Mirari ſatis non poſſum, cur à tua conſuetudine tam longè dice ſſeris, receſſeris, tam valdè deſciueris, te remoueris, te abduxeris: cur alius, planè factus ſis, cur à teipſo diſceſſeris, cur te tui tā diſſimilē præ-

beas, cur te tuì similé non præstes, cur, qui hactenus fuisti, eũ te non præstes. adduci nõ possũ vt te à tua cõsuetudine tam valdè, tã longè discessisse existimẽ.

Ad Ciceronem me contuli.

I haue giuen my selfe to Cicero: Tully is my whole studie.

Vni Ciceroni meum studium dicaui, ad vnum Ciceronem meam operam contuli: meum in vno Cicerone studium pono, consumo, colloco: vni Ciceroni operam do: vnus me Cicero delectat, capit, tenet, vnus mihi placet: vnius animum lectio pascit: vni meam operã, mea studia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatus esse volo.

Ad finem orationis non peruenire.

To know no way out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam institutæ orationis, non reperio; non video: qui institutæ orationi finem imponere, quo fine institutam orationem claudere, absoluere, perficere possim.

Ad finem optatum rem perducere.

To haue successe as hart coulde wish or as I would desire.

Puto fore vt rem ex sententia geram, fœliciter, prosperè, ex animi sententia, vt animus fert, expediam, conficiam: ad eum, quem volo exitum perducam: fœlici exitu concludam: efficiam, opinor, vt res optimè succedat: vt exitum res habeat, qualem optamus: ne res, contrà quã volumus succedat: nequid aduersi cõtingat in re, ne sit infaustus, aduersus, alienus

nus à noſtris voluntatibus, alius atque volumus, exitus rei: euentus rei, rei finis ac terminus: ſpero futurum, vt in hac re meis optatis fortuna reſpondeat, cum animo meo fortuna conſentiat, ab animo meo fortuna minimè diſſentiat, nihil aduerſi fortuna obijciat, nequaquam fortuna repugnet, reſiſtat, obſiſtat, aduerſetur, ſeſe opponat, ſuam vim obijciat, impedimentum vllum inijciat, occurrat, obuiam eat: futurum exiſtimo, vt in hoc ſecunda, facili, proſpera, propitia, perbenigna fortuna vtamur. vide res adducta in optimum ſtatum.

Ad iram incitatus, alienus ab iracundia.

Angred, chafed, ſtirred, or prouoked to anger, which is not ſoone angrie, or is by nature milde.

Stomachum mihi facis: bilem commoues, inducis me, impellis, incitas ad iram, facis vt ira commouear, afficiar, corripiar, vt excandeſcam, vt ira flagrem etſi nequaquam iracundus homo natura ſum, non procliuis, pronus, propenſus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is qui ad iram facilè labar: ſum alienus, longè remotus ab ira: quanquam iuris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo; inclino, ab ira longè abſum.

Adiungam me tibi.

I will be thy mate fellow in all fortunes, or I wil goe with you through thicke and thinne.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero: me

tibi comitem adiungam, assiduum me comitem habebis, hærebo lateri tuo: à latere tuo: à latere tuo non discedam, non diuellar, semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assiduè, assiduus tecum ero: nunquam abs te seiungar, digrediar, recedam. vide Comes perpetuus.

Ad musas redeas.

Returne to your study.

Vellem te ad mansuetiores musas referres: vellem intermissa poeticæ studia repeteres, redires in gratiã cum Musis. Vide ad studia redire.

Adolescens infirma valitudine.

A sickly young man.

Cicero in adolescentia sua, cum adolescens esset, cum adolescẽtiæ annos nondum excessisset, egressus esset, valitudine erat, valetudine vtebatur infirma, parum firma, minimè firma, haud satis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta, satis affecta, satis ad morbos propensa: non rectè se habebat. Cicero in adolescẽtia, non omninò valebat, minus bellè habebat, se habebat non optimè valebat, valitudine erat infirmior, viribus parum firmis, corpore non satis firmo vtebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, robris adolescenti Ciceroni minus erat quam satis esset: parum validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommoda, vitiosa valetudine, parum validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillor, valitudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fitte

Fit for all thinges, a fine fellowe.

Aptissimus est ad omnes res: nemo est illo commodior, aut aptior, in omni re, in omni iudicio elegantissimus est, egregio iudicio perpolitus, summa est in illo ingenij suauitas, & elegantia: nihil agit non aptè non commodè, non elegantèr, non lautè, non venustè, non lepidè, non egregiè, lepores habet: elegantiam, lautitiam, venustatem in omni re: quicquid, agit, cum lepore agit, cum elegantia, sic vt gratiā ab omnibus ineat, vt aptior, accommodatior, idoneus magis videatur esse nemo: propriè factus à natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appositum quiddam posidet ad omnes res, Vide Natura ad omnia aptus.

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driuen to extreme pouertie, Next to, or hard at beggars doore

In eum locum deductus est, eò deuenit, eò redactus est miseriarum, in eas coniectus est angustias: eò redactæ sunt fortunæ suæ, eò est à fortuna deiectus, detrusus, deturbatus, eò cecidit: vt vndè viueret non haberet, vt ei ad victū necessaria minimè suppeterent, vt inopia premeretur earum rerū sine quibus vix, aut ne vix quidem hominum vita sustentatur, vt ea desideraret, ea requireret, quæ viuendi necessitas postulat, atque exigit, vt ijs rebus destitueretur, careret, ab ijs esset rebus imperatus, earum rerum esset inops, ab ijs rebus inops, egens, ea illi deessent, ea illū deficeret, earū rerū inopia laboraret, sine quib⁹ ægrè viuitur, vel potius nullo modo viuitur.

Ad studia redire.

To become a student againe.

Ad nostra me studia referam literarum: studia repetam: reddam studijs operas intermissas: ad studiorum consuetudinem, atque vsum redibo: pristina studia reuocabo: rursus ad studia me conferam. vide, Ad Musas redeas.

Aduersa fortuna contentus.

To liue contentedly in aduersitie, patient, or quiet, to sustaine troubles, or ill chances.

Vehemẽter, acriter, acerbè, grauiter me oppugnat vexat, exagitat, vrget, premit, aduersa mihi est, infesta est, infensa est, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes casus, qui humanæ vitæ impẽdẽt, quibus humana vita subiecta est, proposita est, exposita est, patet, fortis sum: contra fortunã paratus, armatus, firmus, validus, firmissimis præsidijs consciẽtiæ munitus, res humanas præclarè cõtemno, negligo, despicio, aspernor: valet animus meus, firmus est, seipso nititur, sua in seipso præsidia ponit, à seipso præsidium omne petit, aduersus fortunæ vim, impetũ, conatus, iniurias, tela omnia: minimũ res humanæ me mouent, afficiunt, perturbant: minimùm laboro de rebus humanis: susque, deque res humanas facio, humanis casibus animi præstantia, virtute fortitudine resisto: fortunæ conatibus obuiã eo, occurro, obijcio me, oppono me, fortiter, atq; acriter: fretus conscientia fortunam sperno: mea me contra fortunam conscientia fortem facit, confirmat auget viribus, validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Aduersa

Aduersa minus sentiunt, qui iis assueuerunt.

They can best away with hardnesse or aduersity which are vsed vnto it, or most acquainted therewithall.

Malorum consuetudine sensus amittitur: malorum consuetudo sensum adimit, sentiendi vim aufert, stuporem inducit, iniicit, infert: sensus obstupefacit, sensus obstupefit, adimitur, aufertur, vsu diuturno calamitatum: aduersas res minime sentiunt, sensu nō percipiunt ij quorum occaluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna consuetudo, qui secundis rebus nisi perquàm rarò sunt, secundas res haud sæpè nouerunt, quorum animi, tantùm abest, vt recẽtes ad fortunam sint, insolentes ad iniurias fortunę sint, vt malorum vsu, & consuetudine prorsus obduruerint, callum contraxerint. Vide, calamitatum consuetudine, &c.

Aegrè fero stultitiam aliorum.

I can not away with other mens follies.
I cannot abide other mens foolishnesse.

Nonnullorum stultitiam non facilè fero, ægrè sustineo, haud satis æquo animo fero: adduci non possum, inducere animum non possum, inducere animū minimè possum: à meipso non queo impetrare, demẽtias nonnullorum vt animo non iniquo feram.

Aetatis annus.

The yeare of his age, How old a man is.

Annos duodecim natus est: duodecimum ætatis annum agit: ætas eius est duodecim annorũ, duodecimum ætatis annum non excessit, non ingressus est.

Aetatis flos.

The prime, the floure of ones age or yeares.

Flores ætate, integra, firma, valida ætate es, ætote viges, vales, validus es, firmus es.

Afflictis aliorum exempla solatio.

The consideration of like exãples in others, doth comfort the afflicted: It is a comfort to haue companions in misery.

Si quæ tui similibus viris in omni ætate acciderũt, ista tuo tristissimo tempore colliges, in memoriam rediges, reuocabis, mente comprehendes, tecum reputabis, in animo volues, ipse tecum exanimabis: admodum iuuari te senties, non leue solatium capies, hæc te valdè cogitatio sustentabit, in hac tua tam graui, tam aduersa, tam misera, planè desperata fortuna, in hac non solum aduersa, verum penitus euersa fortuna, in tantis miserijs, in tam misero rerum statu: tã miseris temporibus: in ista, qualem nemo vnquam sensit infelicitate: nunc dũ res tuæ pessimè se habent, pessimo loco sunt: dum tecum pessimè agitur: dum tibi pessimè cum fortuna conuenit: dum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ sunt, dum te premit infensa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molesta est, grauis est, dum te suis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnan dum machinas adhibet, atque admouet.

Aga

Agas diligenter apud Senatum.

Sew or labour earnestly to the counsell, Applie or follow the counsell hard & diligently.

Fac in conueniendis senatoribus tuum studium extet: in prensandis, appellandis, rogandis senatoribus adhibe studium ac diligentiam quàm licet maximam: age diligenter cum senatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie lands, Tithe lands, Groundes of the common ferme.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tributum soluunt, publicè aliquid pendunt, vectigales sunt.

Alexander fortis, at incautior.

Alexander was puissant, valiant, but not circumspect or pollitícke.

Animi vim, magnitudinem, præstantiam ostendebat in prælijs Alexander, consilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante, laudares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugiêda, declinanda, cauenda pericula: animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis vteris consilijs.

You are ruled by other mens aduise: you follow other mens counsell.

Video te auferri aliorum consilijs, intelligo, senti non te tuo duci, sed alieno abduci consilio: non tuu iudicium, sed aliena consilia sequi mihi videris. no ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, no ipse tibi pares, morem geris, obtemperas, obsequeri assentiris: sed alieno vteris consilio: aliena te cons lia regunt: ab alienis consilijs voluntas tua pende non ipse tibi dux es, verùm alios sequeris.

Alienus ab astutia.

Farre from craft, or deceit: A plaine dealing man.

Astutiæ mihi non placent, non probantur, non sa faciunt: astos non amo: artem simulandi, fraude artificio tectam, mores ab aperta quadam simplicit te alienos, fucum, ac fallacias, vafritiem, nimiam c liditatem, astuta ingenia, versuta, vafra, nimis calli ad astutias, vafritiem, calliditatem propensa, natur quodam odio prosequor: sum ab astutiis alienus: hortet animus meus ab astutijs. Noui animum tu nulla in quemquam maleuolentia suffusum. Si plex homo sum: simplex mihi animus est: apert nulla simulatione tectus, purus à fraude, ab omni be apertam veritatem amo: simulandi artificiu me prorsus abest.

Alijs magis vitio dabitur, quàm tibi.

Other shall beare the blame rather then yo

Id maiori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis p inferet infamiæ, quàm tibi: plus illi subibunt infam

qu

quàm tu: hoc illis vitio minus tribuetur, quàm tibi. Maiori hoc ijs erit fraudi, quam tibi: vitio dabitur ijs potius quàm tibi: culpæ plus in eos quàm in te conferetur, plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpæ: grauior ad eos, quã ad te redibit infamia.

Aliud præ se fert, aliud sentit.

He sayeth one thing, and thinketh another: He beareth two faces vnder a hood.

Vultus simulatione sustinetur: aliud vultu significatur, aliud in animo latet: non congruit animus cum vultu: dissentit animus à vultu: animi sensum vultus occultat. Vide vultus dissentit ab animo.

Altera hæc ratio me consolatur.

This second reason or cause, comforteth me.

Secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio, quæ mihi solatium affert, præbet, parit, solatio est: alterum illud est quo sustentor, recreor, illa est, quę me consolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum sustentandum deinde sustentor meorum malorem memoria.

Ambire homines studiose.

To winne the hearte, or get the fauoure of men by all wayes possible.

Ambis, prensas, nullum in prensando studium, nullum officium prætermittis, tam prensas diligenter, quàm qui maximè, tua est diligentissima prensatio: in ambiendis hominibus nemo est vno te diligentior, nemo aptior: sed vereor, ne non succedat eius, ne te fallat, ne spe frustreris, ne secus accidat,

ne nõ ex animi tui ſententia procedat, ſuccedat, contingat, eueniat.

Amicitia laudata quæ ex virtute oritur.

Friendſhip, which ſpringeth from vertue, or is grounded vpon vertue, is praiſeworthy.

Ea demum laudabilis eſt, ea præclara beneuolentia, quàm virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in diligendis amicis, non fortunam ſequitur, is optimo conſilio vtitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honeſtus & rectus amor ille eſt, qui ex animi potiùs, quã è fortunæ bonis exoritur, emergit, exiſtit, emanat, effluit: quicunque fortunam in amore ſpectat non virtutem, iudicio labitur, ſincerum in eo ſimplexque iudicium requiras, deſideres.

Amiſſo equo euaſi.

I eſcaped very hardly with the loſſe of my horſe: I loſt my horſe and went my way cleare.

Vt vitę conſulerem, vt euaderem à præſenti periculo, vt periculum vitarem minime dubium, ad hoſtes equum miſi, immiſi, admiſi, incitaui, laxatis habenis hoſtes verſus impuli.

Amiſſus populi fauor.

It was not long of your ſelfe, but of thoſe about you, that you haue loſt the hearts, the good will, the fauour of the people.

Factum eſt non tua, ſed tuorum culpa: vitio tuorum, non tuo contigit, vt populi ſtudium, gratiam, beneuo-

neuolentiam admiseris, perdideris: vt è studio, gratia, beneuolentia populi excideris: vt populus non amplius tibi faueat, studeat, suffragetur: tui studiosus: tibi amicus, bene in te sit animatus: studiũ populi gratiam, beneuolentiam, non tua, sed tuorum iniuria tibi eripuit ademit, abstulit: non per te, sed per tuos, non à te sed à tuis, non tuo, sed tuorũ merito: iniuria tuorum potius quàm tua effectum est, commissum est, vt populum tui studiosum, bene in te animatum, tibi amicum iam non habeas, vt gratiosus apud populum, charus populo, in populi gratia minimè sis: vt nullum populi studium, nullam gratiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas, possideas: vt fauente populo, suffragante, benigno, tibi amico, benè erga te animato, tui studioso non vtaris, gratiam tuam apud populum nõ tua sed tuornm culpa extinxit: ex amore populi effluxisti.

Amor ex beneficio & iudicio profectus.

An aduised and deserued loue, or I loue you both for the good turne you haue bestowed vpon me, and also because I accompt or iudge you worthie of loue.

Diligo te beneficio quidem tuo prouocatus, sed iudicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex iudicio fluxit: meum in te iudicium consecutus amor est: mea de tuis virtutibus opinio beneuolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore iudico: quoniam amabilis es: is es, qui amandus videare. Cùm amori quem inter nos mutuum esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenii tui præstan-

tia iudicio, vt neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue loue, or loue for vertues sake.

Amandus es propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi suauitates, tuæ virtutes, amorem hominum conciliant, adiungunt studia, gratiam pariunt, comparant, adipiscuntur.

Amor literarum quotidiè crescit.

The loue of learnining increaseth daily.

Studium quotidiè magis ingrauescit: quotidiè magis cupiditate studiorum incendor: meam studiorum cupiditatem dies auget: tantum abest, vt meum studium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad studia quotidie: magis studia complector: in studia incumbo: plus quotidiè operæ in studijs pono: literis quotidè magis vtor: studiorum amore, consuetudine vsu magisque capior in dies singulos.

Amo viros excelso animo.

I loue the courageous heart: or the high minde and valiant stomacke.

Præstantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præstant, quorum animus excellit, qui animo excellunt, qui sunt excellenti animo, sunt excellenti animo prædití, sunt excellentis animi, in quibus est animi excellentia quædam, prwstãtia, altitudo, excelsitas, sublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coeo, instituo, iungo, eos facilè amo, amicos

amicos mihi libenter adiungo, applico me, adiungo me libenter ad eorum amicitiam: ſponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeò, inclino, me do.

Anguſtiæ itinerum in alpibus Apennini.

The narrow ſtraites of the mountaines are marueillous combersome to the passengers.

In alpibus Apennini magnæ ſunt admodumque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire: quàm ex illius Apennini montis anguſtijs, ac difficultatibus euadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebrò ſe obijciunt, impedimenta opponunt, difficilem, ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lacke of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecuniæ ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt, ſumma nummorũ difficultas eſt, pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ prope nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abiecto dedecus.

To abate in courage is a foule ſhame: You haue euer heretofore ſhewed your ſelfe to be of a moſt noble, & hauty courage: if you quaile now, you vtterly ſhame your ſelfe.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: subibis infamiam, si ab animi tui præstantia desciueris: excelso animo eris, si te demiseris, aut humile quidquã cogitaueris turpissimè dedicus admittes, grauis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori: animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iam esse tuus animus, qui sublimis erectusque erat, sine graui infamia non potest; sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum suspiciebat, nunc demissus est, humilis, abiectus, humi serpere videtur, humi iacere.

Animus abiectus.

A faint heart: one that thinketh too basely of himselfe.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac neruorum in animo tuo parum est, nimium demisso, nimium imbecillo animo es: animus tibi sine animo est: abest animus ab animo: facilè commoueris: facilè animo concidis, langues animo, languet animus tuus: animum in te desidero, requiro.

Animus desperantium per te erectus.

It is your doing that they haue plucked vp their hearts.

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant, excitati sunt, recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt recuperarunt collegerunt reuocarunt.

Animus excelsus.

A noble, lustie, couragious, constant, and setteled minde, prest to all assayes.

Noui magnitudinem animi tui, firmitatem, constantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, præstantiam, altitudinem, sublimitatem, excelsitatem: noui quàm forti animo sis, quàm constanti, ac firmo, quàm non demisso, non humili, non imbecillo, non fracto, quàm ad omnem euentum, ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, vicissitudinesque stabili, ac parato.

Animum inducere.

To persuade ones selfe to any thing, I cannot find in my heart to looke him in the face.

Vt illius vultum subeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero, ipse mihi persuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficijs tuis, & inductione quadam animi mei, te vt diligam. Vide Colloqui cum ipso, &c.

Animum laxare.

To recreate the wearie minde. I will go into the countrey to take the aire a while, or to refresh my spirites.

Rus cogito, vt animum relaxem, animi causa, vt animum parumper à molestiis abducam, vt aliquid iucunditatis degustem, aliqua iucunditate fruar, vt animus reficiatur, recreetur, parumper acquiescat à curis vt animum curis distractum, varieque dissipatum recolligam, vt amissam animi iucunditatem recipiam,

vt quam mihi negotiorum, & curarum odiosa cõsuetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissimarum aspectu, atque vsu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A heart free from all feare: You haue put me out of all doubt, or acquited and ridde me of all feare.

Abstersisti mihi omnem metum: omnem mihi metum eximisti: omni me liberasti metu: effecisti vt omnem timorem deponerem, vt auderem, forti animo vt essem, vt animo vigerem, ne quid timerem, vt metu vacarem: animum meum confirmasti, ad fortitudinem reuocasti, afflictum exitasti: factum a te est, vt animus meus qui jacebat, exurgeret, exitaretur, erigeretur, effecisti vt animus meus sese colligeret atque confirmaret, roborisque multum reciperet: languebat antea meus animus, tu, vt valeret, ac vigeret, effecisti.

Animus perspectus.

A tried good will: You know my meaning: you vnderstand my minde, you see all my drifte.

Mea consilia planè tibi nota sunt: tenes consilia mea, animum meum, meos sensus: non te latent mea consilia: cognitum habes ac perspectum animum meum: qui sit meus sensus, probe nosti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A truth and tryall of my hearty good will, a witnesse of my heart.

Vbi res feret, cum occaſio poſtulabit, indicabo tibi animum meum: patefaciam, ſignificabo, declarabo, aperiam, teſtificabor, re tibi probabo, extabit animus meus, patebit, conſtabit, perſpicuus erit: ſignificationem tibi dabo, ſigna oſtendam, argumenta præbebo animi mei: animum tibi meum certa argumenta patefacient: ex apertis, minimè obſcuris, minimè dubijs argumentis, ſignis, indiciis, teſtimonijs animum meum, meam voluntatem, meos ſenſus cognoſces, perſpicies, intelliges, conijcies.

Animus ſincerus.

A ſincere heart, or a plaine meaning.

Simplex mihi animus eſt, directus, apertus, nulla ſimulatione tectus, aut arte coloratus: ſimulationem, ſimulandi ſtudium mea natura, mea conſuetudo reſpuit: neque libenter, neque facilè fingo: ſimplicem veritatem amo: odi artes, quibus veritas vt in volucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearth of all victualles, ech thing is ſo deare, that euery man is driuen to his ſhiftts.

Ita cara eſt annona, ita grauis penuria, ea caritas, ea rerum omniũ difficultas, eæ ſunt anguſtiæ, ita carę veneunt, tanti pretij ſunt, tanti ſunt omnes res vt incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogãtur: ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate, exiſtũt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri

vix possint, incommoda multa.

Annuæ administrationis finis.

The end of my yearly office, Now the yeare of my office is out.

Annum administrationis meæ tempus cõfeci, absolui, decurri: emeritæ mihi sunt annuæ operæ: emeritum annuum tẽpus: perfunctus sum annuo munere, dies annua præterit, abijt: annui imperij finem attigi, ad finem perueni.

Apollonius Craßi studijs aptus.

Apollonius was a great helpe to Crassus in his studies.

Erat Apollonius ad Craßi studia vehementer aptus: optima suis in studiis Crassus Apollonii opera vtebatur: egregiam Crasso in studiis operam nauabat Apollonius: erat Apollonius vtilis Crasso in studiis admodumque commodus: vtebatur multum Apollonio Crassus: fructum Crassus in suis studiis capiebat optimum ex opera Apollonii.

Approbatum ab omnibus.

Approoued of all men, Euery man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam consilia mea.

I will

I will repeat from the beginning all my counsell.

Altius paulò rationem repetam consiliorum meorum: longinqua repetam, vt apertius exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustrius consilia mea: longinquum exordiũ capiet hic sermo, quem de meis consilijs habiturus sum.

A pueris amici.

Friends euer from our youth.

Amicitia est inter nos inita, instituta, cõtracta iam inde à prima adolescentia: amare cœpimus inter nos iam tum cùm adolescentuli essemus: in amicitiã coiuimus à primis adolescẽtiæ annis, ortus est inter nos amor, cum ex ephebis vix dum excessissemus, essemus egressi: amicitiam iunximus, animos nostros amore iunximus: iam ab illo tempore cùm annos adolescentiæ primos attigissemus.

A puero alicui studio deditus.

Geuen to some study euen from his childhood.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina dilectauit: hanc ego doctrinam, hãc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab ineunte ætate sum sequutus, meam operam ad hæc studia iam inde à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocaui, his dedi studijs, hæc studia à primis annis colui: huic literarum generi à teneris annis deuinctus fui: incubui puer in hæc studia.

A puero gloriæ cupidus.

Desirous of glorie, or praise, euen from a childe.

Inflammatus ad gloriam à puero fuisti: iam inde à pueritia gloriæ studio, atque amore flagrasti: spectasti gloriam ante omnes res à primis annis: tibi erit gloria omnium rerum antiquissima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in delitijs erat.

Arcta amicitia.

Deare or nearest friendship: We are deare friends: No greater friends then we two.

Summus mihi cum eo intercedit vsus, summa familiaritas: arctissima necessitate cõiuncti sumus: vinculis arctissimæ familiaritis adstricti sumus: vtor eo, isque me vicissim, valdè familiariter: nihil est nostra familiaritate coniunctius, alter alteri familiares admodum sumus, mutua est inter nos, eaque summa familiaritas. Arctissimo necessitudinis vinculo coniuncti sumus, nihil est nostra necessitudine coniunctius, quo amoris vinculo astricti sumus, eo nihil potest esse arctius, id eiusmodi est, vt laxari nullo modo possit: pervenit ad summum. amicitia nostra: aucta sic est, ita iam creuit nostra coniunctio, vt nihil ad eam possit accedere: Quod vinculum, quod studij genus aut officii, quæ omnino res amori nostro, amicitiæ coniunctioni, necessitudini deest? in amicitia nostra requiri, aut desiderari possit.

Artes merito honore carent.

Arts lacke their due honour: Learning is not esteemed as it ought to be.

Non, vt deberent, honestæ sunt: non quanti deberent, æstimantur: non quo deberent, quo æquum esset loco sunt: non quem deberent, locum obtinent: non

non admodum in honore ſunt, dignitatis, existimationis, honoris, loci non habét ſatis, exigui pretii ſunt, parui ſunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non eſt, locus non eſt, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, iacent, minimè vigent.

A ſententia depulſus aliorum maleuolentia.

The malice of others hath charged my minde.

Iſtorum maleuolentiſſimis obtrectationibus, improbis artibus, iniqua infenſaque imprimis opera, deuertere, illa mea ſententia depulſus ſum, detruſus, deiectus: veterem ſententiam depoſui, abijcere ſum coactus, diſcedere à ſententia, deſciſcere, animum abducere, inſtitutæ curſum opinionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Aſſeueratio cum iuramento.

An aſſuring with an oth.

Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi polliceor, atque confirmo, eiuſmodi rem eſſe, ita ſe rem habere, eiuſmodi rei ſtatum eſſe, in hoc ſtatu rem eſſe: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adſit: ita me reſpiciat Deus, ſeruet, tueatur, non deſtituat, non deſerat: ita mihi à Deo proſpera contingant omnia: ita mihi optata contingant: ita quæ opto fœliciter eueniant, ita mihi benè ſit, meis rebus feliciter eueniat, ad voluntatem cuncta fluant: ita viuam, dum fœliciterque viuam, diuturna lucis vſura fruar; ita mihi tum diuturnus vitę curſus, tum facilis etiam, diuturnuſque ſit ita meis optatis fortuna reſpondeat: ita ſim ſaluus, inco-

lumis, fœlix, fortunatus, beatus malorũ expers, ignarus aduersæ fortunæ: ita nihil aduersi videam in vita: ita nunquam aduersam, perpetuò secundã fortunam experiar: ita fortuna vtar perpetuò bona. ita moriar, ne viuam: ne sim saluus: disperiam: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deũ sentiã iratum: malè mihi sit, nihil ex animi sententia succedat: excludar omni commodo aduersa mihi sint omnia: cadat infœliciter quicquid ago: infésa omnia, iniqua, aduersa experiar.

Assiduus nimium in studijs.

Too too studious, ouer studious: Ye are neuer from your booke.

Nunquam non legis, assiduè, omnibus horis, die noctuque, noctem cum die legendo coniungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam sitis extinguitur, satiatur, expletur: totus in studijs es: literis omnibus deditus es: nunquam studia intermittis: nusquam te seiungis à studijs: libros de manibus nunquam deponis: libros assiduè in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non tenes, non retines, non seruas, nullum agnoscis, immoderatè legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimium te studijs dedisti: nimium in studijs operæ columis: nimius es in studijs: vsum studiorum nunquam dimittis.

Astuti οἱ πλεονεκτικοί.

Craftie children.

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre rerũ omnium habere antiquissimam, primã ducere, in primis ponere.

Asum.

A ſummo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From higheſt roome, to loweſt ſtate, from the court to the cart: out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, clauumque tenebam, nunc vix eſt in ſentina locus, libertatem ſeruituti commutaui: à ſummo poteſtatis ad infimum ſeruitutis locum decidi, deiectus, deturbatus, detruſus, depulſus à fortuna ſum: imperandi meum erat ius, nunc me ſeruiendi neceſſitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantùm abeſt vt imperem, vt nec liber ſim.

Atrox hoſtis.

A ſore enemie.

Nimium grauiter nos oppugnas, aduerſus nos pugnas, nobiſcum pugnas, nobis aduerſaris: nimiùm te acerbum habemus: nimiùm nobis infenſus es: quicquid habes vitium, contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis, maximum impetum contra nos: aduerſarius infenſus nimis es, infeſtus, grauis, acer, vehemens, ſæuus, propenſus nimis ad exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis auidè ſitiés, totus incumbens ad perniciem noſtram: contra nos, in nos, aduerſus nos iniquè nimis agis, moues omnes machinas, omnia moliris, nihil non tẽtas. Vide, Acerrimus aduerſarius.

A tuis literis alienum.

Not agreeable to your letters, or contrary to your owne writings.

Non est hoc tuis literis consentaneum: non conuenit cum tuis literis, non consentit, non congruit, non quadrat, discrepat à tuis literis: abhorret à tuis literis: alienum est à tuarum literarum sententia.

Auaritia hodiè dominatur.

Now a dayes couetousnesse beareth the sway, or ruleth the rost, What more what lesse all the world is set vpon coueteousnesse.

His temporibus latissimè patet auaritia vbique, vbique locorum, vbiuis, vbiuis locorum, nusquam non est: dominatur, regnat, viget maximè, orbé terrarum est complexa, omnium animos occupauit, ac tenet, in animos omnium irrepsit: infecti sunt omnes auaritiæ labe: plus operę in re queréda, in opibus cógerendis, in diuitijs colligendis, comparãdis, contrahendis ponitur, consumitur, locatur, quàm deceat: auaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propensi omnes ferè sunt ad auaritiam: ad summum peruenit auaritia, eò processit, eò est auaritia progressa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet vlteriùs.

Auctor mali.

The Author, cause or beginning of all euill.

Tu horum malorum causa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendisti: tu horum malorum initium attulisti: tu hæc mala peperisti, hæc mala excitasti: auctor horum malorũ præter te nemo fuit: à te

fluxe

fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum euersio: horum malorum culpam sustines, horum in te malorum culpa conferenda est omnis: hæc tibi sunt adscribenda, assignanda: has calamitates, vni tibi acceptas referre debemus. Tuo beneficio viuit hæc pestis.

Augere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valdè Pompeius auxit, amplificauit imperium Romanum: protulit, produxit, protendit imperij Romani terminos: multum addidit, adiunxit ad imperium Romanum: multas regiones in populi Romani potestatem redegit, populo Romano subegit, ad populi Romani ditionem adiunxit: magna per Pompeium ad imperij Romani vires, ad opes populi Romani accessio facta est.

Αὐτάρκης

A man in all points able to liue sufficiently of himselfe. Content is pleased.

Contentus sum rerum mearum statu: sufficit, satis est, abunde est, quod habeo: acquiesco rebus meis: maiora non appeto, continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longius effert, non se tollit altius, plus à fortuna non postulo.

Auxilium fer patriæ.

Helpe your owne countrie.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem pa-

triam: medere patriæ grauissimè laboranti, eripe summis è miseriis patriam, auxiliare, auxilium affer, auxilio sis patriæ: adiuua patriam: noli patriæ deesse: noli committere vt patriam deseras, vt auxilium tuum patria desideret in aduersa fortuna, in tantis malis, calamitatibus, miseriis, tam duris, miseris, tristibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The miserie of warre.

Multa damna, eaque grauia bellum creat, infert, importat. multis & grauibus damnis bellum regiones afficit; vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit, dejicit, prosternit, opprimit, perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quasi flamma vrit & consumit omnia: nulla calamitas est, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regiones non sentiant, experiantur, ferant, sustineant, perpetiantur: ecquod infortuniū est, ecquæ calamitas, acerbitas, duritas, quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur: nullius mali expers est, nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur: perculsa bello, atque prostrata iacent omnia. Vide, Ex bello calamitas.

Belli metus.

The feare of warre, it is to be feared that we shall haue sharpe and cruell warre.

Belli magni timor impendet: res ad arma spectat: graue bellum in metu est: versamur in timore magni belli: aduentare, appropinquare, adesse iam graue bellum videtur: graue bellum timemus, metuimus, formidam-

midamus, extimeſcimus, pertimeſcimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To quench the laſt ſparkles that remaine of the warre.

In eam curam incumbe, ne qua belli ſcintilla relinquatur, vt belli extrema deleas, vt belli reliquias perſequare, atque conficias, vt profligatum à te, confectum abſolutum, ſublatum penitus bellum lætari poſſimus.

Bellum renouare.

To renew warre: to begin warres a freſh.

Lepidus bellum ciuile inter ciues renouauit, redintegrauit, ſuſcitauit iam extinctum, inflammauit iam reſtinctum, rurſus, excitauit, concitauit, denuò commouit, conflauit, nouo bello ciues implicauit, ciues in bellum denuò coniecit, magnis belli fluctibus obiecit: ex præſenti iam tranquillitate magnas belli tempeſtates commouit.

Bellum ſuſcipere, temerarium eſt, finire virtutis.

To begin warre is oftentimes raſhnes, but to end the ſame as it ought to be, is alwayes the point of wiſedome and manhood.

Bellum ſuſcipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, ſæpè temeritatis eſt: conficere autem, perficere, abſoluere, reſtinguere ad exitũ fœliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere, non fortunæ ſolùm, ſed virtu-

is etiam est argumentum, qui bellum suscipit, is temerè sæpe facit, temerario impellitur consilio, temeritatis impulsu peccat: qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem statuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ solum, sed vrtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficij memor.

Mindfull of a good turne, I will neuer forget your curtesie, your benefites, your goodnes towards me, while I haue a day to liue.

Tua in me officia nunquam obliuiscar, semper meminero, memoria tenebo, perpetua memoria tuebor, custodiam, conseruabo: tua erga me merita nulla vnquam apud me delebit obliuio: nulla dies, nulla temporis vetustas, non casus vllus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, obliuione delebit, obruet, obscurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria: nullum apud me tuum beneficiū intermoriturum existima: tuam in me singularem benignitatem, incredibilem liberalitatem semper in animo semper in oculis habebo: tuum beneficium omnibus meis sermonibus illustrabo, efferam, exornabo perire apud me, aut euanescere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoria fixa permanebunt, impressa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipse tuorum officiorum memoriam terminabit, finis mihi ac

terminus & vitæ,& benignitatis,& liberalitatis in me tuæ idem erit,futurus idem est : quàm amanter me tractaueris,quàm benignè mihi feceris,quàm studiosè in omni re commodaueris,quàm humaniter & beneficè mecum egeris, quibus officiis amicitiam nostram colueris,prosecutus sis,quibus me rebus auxeris,ornaueris,honestaueris:ipse mihi atque etiam aliis commemorabo: ita diu recordabor,quam diu mihi viuere contigerit.

Beneficium collocatum, sine spe remunerationis.

A franke benefite,or to bestow bountifully without hope of recompence.

Contuli quæ in illum officia, beneficia,merita potui: etsi renumerationem planè nullam expectarem: quantum in me fuit, quantum efficere & consequi potui,pro meo studio, meaque industria complexus illum sum, affeci,ornaui,auxi omnibus officiis: quanquam ab eo minime parem gratiam expectarem,nullum officii genus,aut studii,nullam omnino rem,quæ vel ad vtilitatem illius,vel ad laudem spectaret,omisi, prætermisi,infectam reliqui, licet futurum non sperarem,vt memorem & gratum experiret: omnia quæ quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt; cùm tamen spe nulla niteret, spes me nulla teneret, futurum aliquando, parem vt mihi gratiam referret, vt omnia mea paribus compensaret officiis,remuneraretur officiis, æquaret officiis, vt vllum grati animi signum ostenderet, vt se memorem gratumque probaret, vt vllum omnino studiorum officiorumque meorum fructum ferrem, meam in illam volunta-

tem & beneuolentiam, quandocunque res tulit, vbi tempus & occasio postulabit, re probaui, ostendi, significaui, declaraui, patefeci: spe tamē adductus nulla gratiæ referendæ: benè meritus de illo sum quàm potui studiosissimè : quanquàm illius erga me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem: licet fore non confiderem, Vt paribus mihi responderet officijs.

Boni ciuis est publica curare.

A good Citizen, or a good subiect will haue his chiefe regard to the publique weale. or to the common wealth.

Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonum me decet, suam voluntatem ad publicam causam aggregare, accommodare, adiungere, conferre, cum publica causa cōiungere, in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid respub. postulet spectare, intueri, attendere, nihil vnquam velle à publica re seiunctum, alienum, disiunctum, separatum, remotum, quod, reipub. rationibus non conducat, expediat, vtile sit: quod reipub. commoda non postulent.

Bonus ciuis esto.

Shew thy selfe a good Citizen: take heede you be not found an ill subiect.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem, bonum te ciuem præbeas, præstes, vt boni ciuis partes tueare, sustineas, agas, exequare, vt boni ciuis officio satisfacias, vt ea prestes, quæ bonū ciuem decent, quæ expectantur ab eo, qui boni ciuis nomen aucupatur: noli

li committere, caue ne boni ciuis in officio repræhẽdaris: ne boni ciuis officium prætermittas: ne quid à te fiat, ne quid committatur bono ciue minus dignũ, indecorũ bono ciui, ne ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi velit partes in te requirantur, officium in te desideretur, obeunda tibi sunt, præstanda sunt, non diligenter, aut languide munera boni ciuis. Nõ repræhendar in officio boni ciuis: non committam, vt officium boni ciuis in me desideretur.

Breuiter.

To be short: at a word.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluribus? quid multa? quid multis? ne plura: pluribus: ne multa: ne multis: ne te multis morer: ne te multis teneam: quid opus multis? vt in pauca multa conferam: vt paucis concludam: vt rem paucis complectar, comprehendam, perstringam: vt summatim exponam, vt breuitate vtar, vt facietatem longæ orationis effugiã: ne longam orationem suscipiam.

Cæsar dux optimus.

Cæsar a worthie captaine, or generall.

Dux, imperator, rector exercituum Cæsar is fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus Cæsar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini secundus: copias duxit ac lustrauit admirabili rerum bellicarum scientia, gessit bella suo ductu, ea virtute ac vigilantia, non modo vt superiorem, sed nec omnino parem quenquam vt habuerit.

Cæsaris humanitas.

Cæsars humanitie, good nature, curtesie, or bountifulnes passeth all the rest.

Cæsar præter multas quibus floruit virtutes, vt virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam: ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil suprà posset, vt nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus: nemo illi par fuisse videatur; liberalitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit: nihil Cæsare humanius: humanitatem Cæsar ita coluit, vt nemo ad illum conferendus: nemo illi fuit ad humanitatem propensior: proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur, singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, iure Cæsarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros Cæsar tulit: laus liberalitatis vni maximè Cæsari debetur.

Cæsar vicit Pompeium.

Cæsar ouercame or vanquished Pompeie.

Cæsar Pompeium, cùm exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, pugna tamen fregit, prælio superauit, acie vicit, fudit, fugauitque: copias eius profligauit, in fugam coniecit, conuertit: victoria est potitus, victoriam tulit, obtinuit, consecutus est, adeptus est.

Calamitatum consuetudine sensus amittitur.

Custom or vse taketh away the paine: or smart of miserie.

Malo-

Malorum vsus mihi sensum ademit: leuiora videntur quæ diu sustinui mala: occaluit iam animus diuturno malorum vsu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum consuetudo, sic, vt minimè sentiat, vt sensu prorsus vacet, vt sensum amiserit. Vide. Aduersa minus sentiunt.

Camillus Romam ex obsidione Gallorum liberauit.

Camillus deliuered Rome from the siege of the Gaules, or Frenshmen.

Camillus vrbem Romanam obsidione Gallorum exemit, liberauit ab obsidione vindicauit, ex obsidione eripuit, obsessam, septam, copijs Gallorum vndique cinctam, oppressam liberauit, in libertatem restituit, libertati restituit, libertate donauit, liberam reddidit, seruauit, seruauit incolumem, saluã, incolumem reddidit, salute atque incolumitate donauit: Gallos, vrbem obsidentes, obsidione premẽtes, vrbis libertati, castris circa collatis, imminentes, obsidionis corona cingentes, circumsidentes, castris positis ad vrbẽ, sedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, deiecit, fugauit, dissipauit, summouit, fudit, fugauitque.

Candor.

Sinceritie, By that time you shall knowe me throughly, you shall finde me no dissembler.

Cùm ingenium meum re perspexeris, cognoueris, expertus sis, vsu perspectum habeas, ipsa re cognitum: nihil in me insidiosum aut fallax debes agnoscere: abesse me ab omni dolo, omnique fraude, minimè dolosum, astutum, insidiosum, fraudulentum, necten-

dis fraudibus, parandis dolis, struendis insidijs assuetum, sinceri animi, simplicis ingenij, apertæ voluntatis, rectæ mentis, alienum ab arte simulandi, fraudandi, fallendi, decipiendi.

Caput rei.

The very ground of the matter: the chiefe point.

Hoc rem cõtinet: in hoc tota res agitur, in hoc sunt omnia, sita sunt, posita, collocata, constituta: ex hoc omnia pendent: hoc interest inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti est, eius ponderis est, eiusmodi est, vt omnia compræhendat, complectatur.

Castra metari.

To pitche his tents, to lay siege to a place

Apud Pa‍tauium castra posuit, locauit, constituit: fecit, metatus est castra metatus est. Patauium obsidione cinxit: obsedit suis copijs, suo sepsit exercitu.

Casu causa cecidi.

My cause was ouerthrowen by chaunce: by chaunce I had the ouerthrow.

Vt caussa ceciderim, litem perdiderim, euenit, obuenit, contigit, obtigit, accidit, factum est, casu factum est, casus tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

Cato Censorinus, omnium innocentissimus in iudicium vocatur.

The

The most innocent Cato Censorinus was arreigned.

Cato cognomento Censorinus, qui Censorini cognomen tulit, qui Censorinus est nuncupatus, qui Cẽsorini cognomine vsus est, cùm nemine esset probitate inferior, neminem haberet integritate superiorem, nemini de probitate concederet, bonitate excelleret, præstaret: quinquagies tamen accusatus est, in iudicium vocatus est, postulatus est, ei dies dicta est, eius nomen delatum est, causam dixit vitæ suæ, actorum suorum, rerum à se gustarum rationem reddere, vitam suam, atque innocentiam probare coactus est, subijt iudicium, reus fuit, factus est, sedit reus sedit reorum loco, iudicum tribunal audiuit, accusatorum audiuit impura, maledicta, acerba conuitia, accusationis molestiam sustinuit.

Certo scias, te amari.

Be thou assured, thou art loued.

Sic habeto illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat: te illi neminem esse chariorem: neminem illo esse ad amandum propensiorem: singularem illius esse in te beneuolentiam: summam illo esse ad te amandum, animi propensionem: velim sic habeas, pro certò habeas, planè credas, tibi persuadeas, prorsus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo constituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, vt minimè dubites, minimè dubitanter credas, persuasum atque fixum in animo tuo sit, velim ita credas prorsus, vt minimè dubites, vt dubitatio tibi nulla relinquatur, supersit, reliqua sit, credas mihi itidem, vt oraculis cre-

de res, hoc mihi ita credas, vt editũ ex oraculo putes.

Cicero agendarum causarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts maister, Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agendis causis Cicero omnibus antecelluit, præstitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, antecessit: patronus Ciceroni, conferendus nemo fuit neq; eloquentia, neq; studio, neq; fide: ad iudices, ad tribunalia, ad causas tantum eloquentiæ, studii, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in iudiciis, in foro, in forensibus causis, in forensi munere, in tractandis causis, in causarum patrociniis, in defendendo, & accusando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitia, & sensibus in Repub. coniunctisimi: amabant inter se vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant sensibus in Republica consentientibus.

Cicero Platonem sequutus est.

Cicero liked Plato best, and followed him most of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem sequebatur: Platoni tribuebat plurimum, summam fidem habebat, planè credebat, vt oraculo credebat. Platonem habebat eximium: singularis erat apud Ciceronem Platonis authoritas: errare Cicero cum Platone malebat quàm cũ aliis bene sentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat plurimi neminem, plus apud

apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit mortua filia.

Cicero or Tullie lamented or tooke the death of his daughter grieuously, beyond or past all measure.

Doloris plurimum Cicero hausit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ, grauiter est affectus: magna solicitudine affectus est, vexatus est, oppressus est: ita doluit, vt nemo magis: tam doluit quàm qui maximè: obitum filiæ tulit acerbissimè, sic, vt iucũditatem omnem penitus amiserit : summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: summã Cicero sensit acerbitatem extincta filia.

Cicero splendidè habitauit.

Cicero dwelled very pleasauntly: had his house very well trimmed vp: was very fine and neate in his house.

Domo Cicero vtebatur comprimis lauta, & pereleganti: habitauit Cicero lautissimè, & iucundissimè, eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam desiderares : erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Cito.

Speedily, immediatly, out of hand.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, cõfestim, è vestigio, nulla mora facta.

Ciuilis discordia sopita.

The ciuill tumultes and discord is qualified or stayed.

Longius etiam ciuilis discordia manasset, processisset, progressa esset, grauior esset facta, nisi senatus eam compressisset, repressisset: nisi senatus ei occurrisset, obuiam iuisset, impedimenta obiecisset, impedimento fuisset. Præclarum exemplum in posterum vindicandæ seditionis de republica sustulisti.

Ciuitas ex virtute donata.

His vertue, his worthinesse made him free of the City. Not the wealthy men, but the worthy personages for vertue and wisedome were enfranchised in Rome.

Non diuitiæ, sed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam, ciuitate Romana donabatur, qui virtute, non qui diuitiis emineret: non opes, sed virtus ciuitatem Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potius, quam diuitijs, ius Romanæ ciuitatis consequebatur, dignus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuitatem, ad ciuium numerum adscribebatur, ciuis locum obtinebat, referebatur inter ciues, adscribebatur in ciuitatem, particeps ciuitatis, ciuiliumque munerum fiebat, impertiebatur ciuitate, perueniebat in ciuitatem, ei ciuitas communicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret, præstaret: non instructis, ac benè paratis à re domestica: sed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam ciuitatem cursus, via patebat, nullo

nullo negotio aperiebatur, ad iura muneraq; omnia ciuitatis Romanæ, præmium Romana ciuitas erat.

Clarus apud ciues suos.

In great authoritie and estimation amongest his Citizens or Countreymen.

Vales auctoritate apud tuos ciues: magnus atque honestus es in ciuitate: magno es in honore, ac nomine apud tuos ciues, magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honestus, honesto loco natus, optimę inter suos ciues conditionis, tui te ciues magni faciunt: magnus es, honoratus: clarus apud tuos ciues: multum tibi ciues tui deferũt: patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortasse nemini, atque adeò quantum prorsus nemini.

Clarus in Republica.

A noble gouernour of the common wealth, a worshipfull man, an honorable person, one of great authoritie.

Vir clarissimus, spectatissimus, & in reipub. maximis grauissimisque causis cognitus, atque in primis probatus: homo valde honoratus, multæ existimationis & auctoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius est, grauissima auctoritas: cuius sentẽtia ac voluntas põdus habet: penitus administrandæ reipub. gnarus ac sciens tractandæ reipublicæ: non parum versatus in publica re: minime omnium peregrinus in republica: omnes reipublicæ partes optime tenens: minimè omnium rudis in republica: homo in rebus admodum versatus, magno rerum vsu, rebus agẽdis exercitatus,

Cogitare mutationes rerum humanarum.

To remember or to call to minde, the chaunces of this life: to thinke vpon the mutabilitie of this world.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quàm varia tempestate iactetur hominum vita cogita e, animaduertite, attendite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquissima lance, diligenter æstimate.

Colloqui cum ipso non possum.

I can not abide to speake, or to haue any conference and communication with him.

Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam, illum alloquar, sermonem cum illo habeá, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, imperare mihi non potero, persuadere mihi ipse non potero, neque adduci mea sponte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil maioris negotii, quàm vt cum illo sermonem iungam. Vide, Animum inducere.

Comes perpetuus.

An vnseparable companion. I will neuer forsake you.

Assiduum, perpetuum, vsque dum volueris, quoad volueris

volueris comitem me habebis, me tibi comitem præbebo: hærebo tibi, vsque tibi affixus ero dum tua voluntas feret: nunquam à te, nunquam à tuo latere, nisi te volente, lubente, concedente, permittente discedam: nulla me res, nisi tua voluntas, auellet abs te, amouebit, seiunget, disiunget, abiunget. Vide, adiungam me tibi.

Commendatio diligentisſima.

A most earnest commendation, and praise: a most friendly writing in ones behalfe.

Sic tibi eum cõmendo, vt maiore cura, studio, sollicitudine animi cõmendare nõ possim: velim tibi persuadeas, nihil me maiore studio à te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quàm si omnibus tuis opibus, omni studio eum iuueris: peto à te maiorẽ in modũ vel humanitatis tuæ, vel mea causa, vt eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, conseruatum velis, ita à te peto, vt maiore studio, magisue ex animo petere non possim: velim omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate & potestate tua proficisci poterit, non modò re, sed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione mihi quàm maximas, quamprimum, quam sæpissime gratias agat; velim eum omnibus tuis officijs atque omni liberalitate tueare, si me tanti facis, quãti & ipse existimat, & ego sentio, cures quamprimum, intelligam hanc meam commendationem tantum illi vtilitatis attulisse, quantum & ipse sperauit, nec ego dubitarim: velim eum quàm honorificentissimè pro tua natura, & quam liberalissimè tractes. velim eum quàm liberalissimè complectare. magnopere & vt meum amicum, & tua dignum amicitia tibi com-

mendo: vehementer tibi gratum erit, si eum humanitate tua, quæ est singularis comprehenderis: sic eum tibi commendo, vt neque maiore studio quenquam neque iustioribus de causis commendare possim: gratissimum mihi feceris: si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum, id est, si eum quàm maximè, quibuscunque rebus honestè ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atque ornaueris: peto à te maiorem in modum, vt ei omnibus in rebus quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes, cures: vt is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adiumento, & ornamento fuisse: si vlla me apud te commendatio valuit (multas autem valuisse plurimum scio) hæc vt valeat rogo: maiorem in modum à te peto, vt cùm omnes meos æquè ac tuos obseruare pro nostra necessitudine debeas, hunc imprimis ita in tuam fidem recipias, vt ipse intelligat nullā rem sibi maiori vsui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse, eum si me diligis, eo numero cura vt habeas, quo me ipsum: hanc commendationem, quam his literis consignare volui, scito esse omnium grauissimam: cum tibi commendabo verbis ijs, quibus cum diligentissimè quid agimus, vti solemus, vix tamē studio meo satisfecisse mihi videar: genere commendationis mirifico, eoque plane, quod sit ex intima arte, intimoque ex animo depromptum, vsum me putato. Commendo tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus, vt quos diligentissime, valdeque ex animo soleo: quanti apud te sum, tantum valere apud te commēdationem meam effice vt intelligam: eum tibi commendo ea commendatione, quæ potest esse diligentissima.

Commendo tibi hanc rem.

I pray you do all that ye can possible in this cause: I leaue this matter to your honestie and discretion.

Omnem tibi rem, atque causam commendo, atque trado: eius negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea, tibi commendo ac trado, vt grauissimè diligentissimeq́ue possum.

Commoda & honor tuus curæ mihi sunt.

I will haue a speciall care both for your profit and worship.

Toto animo de tuis commodis, ornamētisq́ue cogito: valde laboro de tuis commodis & ornamentis: mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiam atq; etiam curæ sunt: de vtilitate, ac laude tua æquè ac de me ipso cogito: ita cogito, vt nemo magis: tam cogito quam qui maximè.

Commodis meis non consului.

I haue not respected my owne profit, I haue bin carelesse of mine owne commoditie.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimum laboraui: vtilitatem minimè spectaui, curaui, quæsiui, sequutus sum: nullum in vtilitate studiū posui, nihil industriæ locaui, nihil operæ consumpsi: diligentiam commodorum meorum causa nullam adhibui, ad res meas nullam contuli: res meas indiligēter administraui, tractaui, Vide Rem meam non curaui.

Communis mons.

We haue both interest in this hill: We are ioyned Lordes of this hill.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons, diuisus aquarum diuortijs: particeps vterque nostrum huiusce montis est, mons hic pertinet ad vtrunque nostrum, iuris vtriusque nostrum est, ius habemus vterque in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and waightie affaires, How so euer the matter fall out, the very attempt is prayse worthy: or to shew a good will is commendable.

Qui facinus egregium aggrediuntur, iis etiãsi non succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animum adiiciunt, animum adiungunt, sese applicant, sua studia conferunt, præclaris in rebus suam industriam exercent, operam ponunt, ii, vel si spem fortuna frustretur, fallat, vel si spei exitus non respondeat, vt id quod velint, minus assequãtur, vt quo spectant minimè perueniant: omni tamen excludendi laude non sunt, aliqua tamẽ eos ornari laude æquum est, magna suscipiẽtibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustra labor, suscipiatur, inanis opera sit, non plane feliciter, non prosperè, non optimè, non omnino ex animi sententia res cadat, habendus tamẽ honor est: præclara conantes, in secundis tertiisque, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa con-

contendunt,etiam si spe frustrentur,etiam si, quo intenderint non perueniant,etiam si metam non attingant,est tamen cur laudentur,non sunt omni prorsus laude summouendi,decus aliquod,mercedem voluntatis egregiæ,magni,præstantis,excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Concessio.

Good leaue: I am well content, so it may be for your profit.

Quod ad me attinet, facilè patior, modo sine tuo incommodo fiat: modo ita facias, ne tibi incommodes,ne incommodo tibi sis,incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo commodo aduersetur: quod commodo tuo facere possis, commodè facere possis, sine molestia tua fiat.

Concisi equites.

The horsemen slaine and discomfited.

Omnes equitum turmæ occisione occisæ, cæsæ, concisæ,trucidatæ,obtruncatæ,profligatæ sunt. Vide Milites egregii cæsi.

Conclusio Epistolæ.

The conclusion or end of the Epistle.

Finem scribendi faciam,si te primum rogauero, vt me diligas:Epistolæ clausula hæc erit, vt beneuolentiam in me tuam abs te petam, Epistolam ita concludam:ita finem faciam, imponam: Epistolæ clausula hæc erit,vt rogem, vt me diligas, téque hortor ad illud studium, vnde laus emanat maxima. Cum otii paulum nactus ero, vberiores à me literas exspectato.

Coniectura.

A coniecture, or gessing: as I thinke, as I recken.

Vt rationem ineo, ratione colligo, ex ratione conijcio: vt mea ratio est: vt mihi ostendit ratio, mihi ea ratione liquet, liquido patet, facilè constat: quo die prælium commissum est, eodem naues profectæ sunt.

Consensus opinionum.

A consent in opinions. We are both of one minde or opinion.

Coniūctum est meum consilium cum tuo: consentiunt, cōcinnunt sententiæ nostræ: nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idē sentimus: à tuo iudicio mea sententia non abhorret: idem sequimur, idem est vtriusque sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissensio inter nos nulla est, dissensionis aut controuersiæ nihil: conuenit inter nos. Vide, consilium probatum.

Consilium, consilij scopus.

The drift of my counsell: this was my purpose or entent.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectaui: hoc volui: hoc sequutus sum: id egi: huc retuli mea consilia: meas cogitationes: huc animū intendi, mentē direxi, cōsilia contuli: huc spectauit animus meus: hic animo meo, meisque consilijs scopus fuit. Vide, Finis cogitationū.

Consilium dare.

To geue counsell: This is my aduise if you will be ruled by me.

Hoc

Hoc tibi consilij do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus curæ est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo, autor tibi sum: hoc est meum consilium: mei consilij hoc est: mea hæc est sententia, opinio, meus sensus, meum iudicium: ita censeo: ita mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies: si meum c[illegible]lium sequeris, mea tibi sententia si probabitur, me [illegible]probante facies: de mea sententia, meo cõsilio, me[illegible]su, me autore: si me putas quidquam sapere, [illegible] prorsus insipientem, aliquid videre: si meum [illegible] habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciundum tibi iudicabis.

Consilium in dubijs petendum.

Counsell is to be asked in doubtfull matters, or it is to consult with his friends in matters of doubt.

Sapientis est, incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obscuris, in controuersia positis, in aliqua difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu, amicos consulere, in cõsilium adhibere, ad amicos referre, ad consilium amicorum confugere, amicorum consilio vti, sententiam exquirere, adire ad amicos consilij causa, petere consilium ab amicis, velle cognoscere quid amicis videatur, quid amici sentiant qui sit amicorum sensus, quæ sententia, quid habeant opinionis, probent, censeant, iudicent, faciundum existiment.

Consilium probatum.

Counsell liked, or allowed of.

Consilium mihi tuum probatur: idem sentio quod tu, meus cum tuo sensus congruit: assentior tibi: tuam sequor sententiam; rectè sentire mihi videris: accedo ad tuam sententiam. Vide: Consensus opinionum.

Consilium arduum.

It is a hard case, I wot not what to doe.
It is hard to say what is best.
I am at my wits end.

Difficilis deliberatio est: lubricus ad deliberandum locus: consilium capere nescio: valdè hæreo: impedita deliberandi ratio: consilium abest: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops consilij, inops à cõsilio sum, consilium diu frustrà quæro.

Constans.

Constant, stayed, sure.

Hominem grauem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, expertus sum, nihil in eo leuitatis, aut incõstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans; nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilij mutationem deprædhendi: magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facile discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet consilium, susceptam opinionem abjiciat, sensum deponat, de suo statu demigret, quẽ nulla res facilè abducat, auellat à sententia: cuius mentem huc & illuc, in hanc aut in illam partem, in quam velis partem, vtram in partem velis, non facilè flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas, alieno tempore nihil

nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil nō loco, idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens eſt.

Conſtantia laudanda.

Conſtancie is prayſe worthy, or a commendable vertue, eſpecially in matters of the common wealth.

Si qui in recta ſententia ſibi conſtat, ei magna laus debetur: tueri conſtantiam in recta ſententia laudabile eſt, laus eſt, laudis eſt, laudi eſt, laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum eſt, egregium eſt, præclarum eſt, glorioſum eſt: perſeuerantem, pergentem, permanentem in recta ſententia, laus & gloria conſequitur, laus excipit immortalitatis: in recta ſententia laudabilis admodum eſt, laudibus efferēda, ornanda, honeſtanda, decorāda, ſtabilis & firma, & perpetua permanſio, tuenti acriter, & firmo in primis animo rectum conſilium, ſententiam cum ratione cōgruentem, cum ſalute reipublicæ coniunctam, quæ ſit in repub. in rempublicam, è re cōmuni, in rem cōmunem, è commodo publico, quæ valeat ad rempub. ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur, Vide tenax ſententiæ.

Conſuetudine introductum.

Brought in by cuſtome, or mens vſe.

Tralaticium hoc eſt, vſitatū, in more poſitum, more confirmatum, more comparatum, mos obtinuit: mos inualuit: moris eſt: conſuetudo ita fert: more fit.

Contemni ab omnibus.

Deſpiſed of all men, or naught ſet by.

Planè desertum esse me, atque abiectum intelligo, nullo iam loco sum, reijcior & contemnor ab omnibus: nullius iam pretij sum: ordinem nullum obtineo: fabula sum: nullus sum, habeor in postremis, despicior, despectus sum: nullios loci sum, nullius ordinis, postremæ conditionis.

Contemptus alterius iudicij.

It is neither here nor there, or I passe not what you thinke of me.

Facilè patior te ita de me sentire, existimare, opinari: tuum hunc esse de me sensum: contemno tuam de me opinionem, sententiam, iudicium: tuam de me sententiam inanem prorsus leuemque duco: parui est apud me tua de me sententia.

Contentio.

A controuersie.

Hæc vsque ad noctem ducta controuersia est, lis, contentio, pugna, altercatio, Iudicibus turpibus fratres conflictantur: Si paulo in eam liberius inuectus sum, vindicabit me personæ turpitudo. Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquam magis. Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi. Singulari studio cōtendisti in me, Cæsaris posteà mira contentio est consequuta: quo maximè potuit: studio Cæsar incubuit, enixus est, laborauit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleased and satisfied with that his father left him by inheritaunce.

Rem

Rem mihi à patre traditam seruare, cõseruare custodire, tueri, incolumem tueri, non imminuere, satis est: nullam patrimonij partem imminuere, nullã adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem statu retinere, satis habeo: cõtentus patrimonio sum, de augendo patrimonio nihil laboro, cogito, curo, solicitus sum, anxius sum, curã nullam suscipio, nulla me tenet, nulla solicitat, nulla exercet cura.

Continens sis.

Be continent, take good heede you keepe within the bondes of temperance and modestie.

Caue, vide, studium adhibe, consilio vtere, diligenter animaduerte, aduerte, attende, quàm diligenter potes, ne continentiæ terminos transgrediare, ne longius progrediare, quàm continentiæ ratio præscribit, ne quos tibi cõtinentia terminos præscribit, eos transeas, transilias: traiicias, transgrediare, prætergrediare ijs excedas, ab ijs excedas.

Continere se.

To stay, to demaine, to rule himselfe: to keepe within his compasse.

Velim te cohibeas: velim te colligas: velim te ad modum reuoces, ad rectam rationem reducas, intra rationis girum reuoces: traducas.

Homó est à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An end vnlooked for, and contrary to that we wished or desired.

Non cecidit vt optabam, præter meam voluntaté, contra voluntatem, contra quàm volebam, ſecus ac volebam euenit: exitum res habuit alienum à voluntate, minimè cum voluntate congruentem, aduerſum voluntati: exitus rei, euentus rei voluntate non reſpondit: optatum exitum conſequuta res non eſt, ad exitum non peruenit, res pro voluntate non ſucceſſit cupiditatem fortuna fruſtrata eſt, fefellit, deluſit, irritam fecit ſumma cupiditas, res planè nulla fuit, ſperatum euentum ſortita res non eſt, nacta non eſt, adepta non eſt. Vide ad finem optatum.

Copiæ in diſcrimine.

The armie in great perill, or daunger and diſtreſſe.

Cæſar Hiſpanienſi bello Pompeij copias in ſummas anguſtias compulit, in maximas omnium rerum difficultates coniecit, eo redegit vt omnium rerum penuria laborarent, inopia premerentur, conficerentur, peſſimè acciperentur, in maximis anguſtijs, difficultatibus verſarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima ſuſtinerent incommoda.

Copiæ genere non numero firmæ.

A ſtrong armie in proweſſe and valiaunt, couragious ſouldiours, but not in number of men.

Genere potius, quàm numero, firmum exercitum habebat Cæſar: frequentes admodum Cæſaris copiæ non erant, ſed fortitudine præſtabant: erat in caſtris Cæſaris virtus, multitudo non erat: non militum copia, frequentia, numero, ſed eorum virtute, robore, fortitu-

fortitudine, animi præſtantia, corporis viribus valebat Cæſar, numero exiguus erat Cæſaris exercitus, firmitate ampliſſimus.

Craſſus Romæ ob auaritiam malè audiebat.

Craſſus was euill ſpoken of, or had an ill name at Rome, becauſe of his couetouſneſſe.

Peſſimè omnium Romanorum audiebat Craſſus auaritiæ nomine: maximè omnium Romanorũ Craſſus auaritiæ flagrabat infamia: aurũ ſitire, opes appetere maximè vnus omnium magis, quàm cæteri, præter cęteros Craſſus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma, quàm Craſſo, inurebatur auaritiæ nota, auaritiæ vitio Craſſum magis, quàm quenquam alium, hominum notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitijs tanto ſtudio, quanto in vrbe Roma nemo præterea, Craſſus exiſtimabatur.

Culpa vacuus.

Without fault: faultleſſe, blameleſſe.

In me conferenda cauſa non eſt: culpa vaco: culpam ego non ſuſtineo: expers culpæ ſum: affinis culpæ non ſum: purus à culpa ſum, culpam ignoro: longiſſimè abſum à culpa: longè quàm remotus à culpa ſum, tam abſum à culpa, qui maximè, culpæ mihi non ſum conſcius: extra culpam ſum: in culpa non ſum. Vide, ab hac culpa vacuus.

Cum fratre locutus.

I haue ſpoken, or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, ſatis

prolixè ſum loquutus, longum habui ſermonem, multis verbis egi, longam habui orationem, oratio mihi cum tuo fratre fuit vberrima.

Cum imperio eſſe.

To beare rule, or to be in office and authoritie.

Geſſi maxima imperia, ſuſtinui, adminiſtraui maximas res: ſummis rebus præfui, ſumma mihi commiſſa ſunt imperia, credita, mandata, tradita: curam geſſi rerum maximarum: ampliſſimo imperio non ſemel vſus ſum: magno ſæpè cum imperio fui.

Cupiditas repreſſa.

He is ſtayed from hauing his will or following his luſt.

Improbam illius cupiditatem, refutaui, repreſſi, retudi, fregi: obieci, me oppoſui illius cupiditati, libidini inetmperantiæ: feci atque effeci, ne poſſet cupiditati ſuæ ſatisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba conſilia ad exitum perducere: longius cupiditate proceſſiſſet, niſi incurriſſem, occurriſſem, obuiam iuiſſem, impediſſem, impedimento fuiſſem, impedimenta obieciſſem: rapiebat eum cupiditas, ego repreſſi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum ſtatui.

Cura dubius.

I am in great doubt, or I wot not what to do.

Anceps valdè ſum, in ancipiti cura verſor: non diſpicio, non diiudico, vtram in partem me dem, vtrum ſit rectius, conducibilius eligendum: conſilium, non explico, exitum non reperio: animi pendeo: dubius ſum

ſum,incertus ſum:exploratum, apertum:certum non habeo:dubitatio me tenet:difficilis mihi dubitatio eſt verſor in dubitatione:teneor implicatus:variè diſtrahor:in vtramque partem animus inclinat:dubia cogitatione,ancipiti cura diſtrahor,iactor, verſor: pendet animus meus,fluctuat,labat in conſilio,mutat,nó cōſiſtit,nihil habet explorati:hæreo:nihil explico: nihil expedio: quid conſilij capiam,ignoro:explicata capiendi conſilij ratio mihi non eſt.

Cura ex amici morbo.

I am ſorie for your ſickneſſe.

Tuus me morbus valdè ſolicitat, ſolicitum habet graui afficit ſollicitudine,grauiter angit,afficit,affligit acerbè vexat:moleſtiſſimus mihi tuus morbus eſt, valdè grauis, vehementer acerbus, amarus in primis, ſummæ moleſtiæ,ſollicitudinis,acerbitatis,curæ, doloris,angoris: ſummam ex tuo morbo moleſtiam capio,ſuſcipio,traho, haurio,ſumo: tuus me morbus in magnam ſollicitudinem adducit, grauiter commouet,maximè perturbat.

Cura meas res.

Looke to my things, take charge of my buſineſſe.

Proſpice,conſule,prouide rationibus meis: ſuſcipe me,reſpice fortunas meas, tuere me, complectere, foue: meæ tibi rationes curæ ſint: curam ſuſcipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Looke,haue regard to your owne worſhip or credit.

Omni induſtria contēde, omni ſtudio labora, incũbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua ſtudia, curam induſtriã: enitere quantum in te eſt, quantum in te ſitum eſt, quantũ potes, quã potes maximè, cunctis viribus ac neruis: hoc age diligenter, da operã quàm potes diligēter, ſummam adhibe diligētiam, ſtudio conntende quàm licet maximo, quantum potes maximo, ſummo prorſus: hoc vnum cures, labores ſtudeas imprimis, præter cæteras res præcipuè, potiſſimum, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias, ne de tua dignitate detrahatur, ne quid aduerſi dignitas tua patiatur, ne tua dignitas violetur: ne quod in tua dignitate damnũ facias, ne quid feras detrimēti, ne qua labes aſpergatur, offundatur honori tuo, ne quam exiſtimatio tua iacturam patiatur, ne ſplendor dignitatis tuæ obſcuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull ouer you, or my minde alwayes runneth vpon you.

Nunquam de te non cogito: nullum à me tempus prætermittitur de te tuiſque rebus cogitandi, nunquam mihi ex animo effluis, excidis, diſcedis: excubo animo tua tuorumque rerum cauſa in te, tuiſque rebus animus meus perpetuò eſt: meæ curę omnes in te ſunt; te ſemper ſpectat animus meus: meæ cogitationes in te tuiſque rebus conſumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res ſunt.

I am carefull of your welfare, or I am euer thinking on your profit, and deuiſing how to do you good.

Toto

Toto animo de tuis commodis, ornamentisq; cogito: tuam vtilitatem aßiduè specto: hæret in animo meo de tuis commodis aßidua cogitatio: si quid è te tua est, id maximè laboro: tuæ mihi res, tuæ fortunæ curę vehementer sunt: tuæ rationes quid postulent, nunquam non attendo: omnis mihi de te, tuisque commodis cogitatio est: tuam vtilitatem meæ spectāt cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodū omnes contuli, animus meus in tua vtilitate fixus & locatus est.

Damni compensatio.

A recompence of losse, or amendes of hurt.

Ingenium intende, adhibe, confer huc, in hanc vnā curam intende, aciem ingenij tui acue, tuum ingenium, vt aliquam tam grauis damni sarciendi rationem ineas, vt quod accepisti damnum aliqua re compensetur.

Damnum in re familiari.

I haue lost all my goods, or all that I haue, I am vtterly vndone.

Naufragium feci rei familiaris, perijt mea res domestica, actū est de fortunis meis: prorsus euersæ sunt opes meæ: perdidi omnia bona: euertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ sunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, euersæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum a fortuna compensat virtus.

All your ill fortune, wisedome, and valiaunt courage will remedie or amend.

Quod à fortuna damnum accepiſti, tuliſti, reſarci-et, compenſabit virtus: medebitur ijs malis virtus: quò te fortuna coniecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit forruna, ijs te virtus expediet, vt acerbam fortunam ſenſiſti, ita dulcē, ac ſuauem virtutem experieris: quantum detrimenti, incōmodi, calamitatis, malorum à fortuna tuliſti, tantos à virtute, atque adeo maiores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitata vi nocere.

He was litle able to do me any harme, but yet the wretch did me all the ſpite or miſchiefe he could.

Fractam illam, & debilitatam vim ſuam in me contulit: pro ſuarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate, nihil non egit, mihi vt incommodaret, obeſſet, damnum inferret, afferret, crearet, cūctis viribus quæ illi ſupererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam perniciem incubuit, vſus eſt, vires illas, quæ illi reliquæ erāt imbecillæ, infirmæ, parum firmæ, haud ſatis firmæ, collegit & contulit omnes ad me opprimendū, euertēdum, affligendum, perdendum, ad exitium, ad perniciem ad meam ſummam calamitatem.

Debitor meus.

He is in my debt, or oweth me much money.

Magnam mihi pecuniæ vim debet, magno mihi ære obſtrictus eſt; eſt in meis nominibus ex pecunitis multa.

Decet amicis ſubuenire.

It is meete, or we ought to helpe our friends.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, præsto esse, subuenire, subsidio esse, adesse, minimè deesse debemus: amicos miserijs oppressos leuare æquum est, ius est, decet, conuenit. Si quid in malum ceciderit amico, accurrere, & erigere iacentem debemus.

De exitu consilij metus.

The issue and ende of this counsell to be feared: I feare to what end this counsell will come.

Metuo ne id consilij ceperim, quod explicare non facilè possim: exitum consilij mei extimesco: consilium à me captum, vt eum quem volo, exitum habeat opto magis quam spero: vtinam consilio meo respondeat exitus: timeo tamen ne non ita sit: vereor ne non optime, quod deliberaui succedat, procedat: meũ consilium quò sit euasurum, timeo: quàm fœliciter mihi euenturum sit ex consilio meo planè non video, equidem aduersa metuo: timeo, mei consilij qui sit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubt of credit or honestie.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te non habet oratio mea, roga parentem tuum: interroga patrem, quære de patre tuo, sciscitare, cognosce patris tui sententiam voluntatem, iudicium exquire.

Deliquium animi.

The fainting of the heart, or he was in a sound.

Animus eum reliquit, destituit, defecit, deliquium animi passus est, inter mortuus est, defecit, animo cõcidit: ita captus omni sensu est, vt è vita discessisse videretur. Magnus animi tui motus est factus.

De malè merito benè loqui.

To prayse one, or to speake well of him that hath deserued ill.

Licet non optimè de me sis meritus, benè tamen tibi dixi honorificè de te sum loquutus, mea fuit in te honorifica oratio: verbum ex ore meo nullum exijt, nisi tua cum laude coniunctum: laudes in te contuli, licet immerentem: licet immerito tuo, laudaui te, extuli, ornaui, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerent. Ijs de te verbis vsus sum, quæ ad te honestãdum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me heare of all your businesse and affaires.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto statu tuo, & de omnibus consilijs: significa mihi, expone: aperi, explica, perspicuè demonstra, qui sit rerum tuarum omnium status, qui tuus animus, qui sensus, quæ consilia sint: fac vt de tuis rebus, tuisque consilijs cognoscam, intelligam. Certior fiam, ex tuis litteris erudiar, instruar: imaginem rerum omnium, cogitationumque tuarum literis ostende.

Desiderium

Desiderium vrbis.

A desire of the Citie: or I long to be in the Citie.

Sum in vrbis desiderio, desiderio me vrbs afficit: desiderium me tenet vrbis: vrbis cupiditate flagro: animus meus in vrbe est: vrbem spectat, æstuat vrbis desiderio, est in vrbis desiderio.

De tuo consilio decretum.

I haue determined to vse your counsell.

Decreui, constitui, statui, certum consilium cepi, planè animum induxi, nihil vt facerem sine consilio tuo: nisi te approbante, nisi de consilio tuo, nisi tuo consilio vterer, niterer: deliberatum est, constitutum, iudicatum, captum consilium.

Deus optimus.

A most iust, and mightie God.

Bonitas in Deo, iustitia, clementia, potestas tanta est, quanta potest esse maxima: singulari Deus bonitate est, incredibili iustitia, immensa clementia, infinita potestate: *is*, qui cuncta creauit, condidit, architectatus est: ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, tẽperat: is, qui rebus omnibus præest, dominatur, imperat, à quo vno cuius vnius à voluntate, nutu imperio pẽdent omnia, cuius potestas omnia complectitur: cuius in potestate omnia sunt: quem verentur omnia: cui parent omnia: omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus acta fortunet.

God ſpeede you well, or proſper your doings, workes, and enterpriſes.

Quod actum eſt, dij opprobent, fortunent, ſecundent, benè velint ſuccedere, fœlicem ad exitum perducãt: dij faxint, vt id quod actum eſt, fœlix, fauſtumque ſit, optimè ſuccedat, proſperum euentum ſortiatur? dij faueant, probent, ratum eſſe velint, actum fœliciter, quod actum eſt: vtinam ex hac re contingant, ea quæ cupis, optata omnia ſecunda fluant, ſumma fœlicitas emanet.

Deus adeſt laborantibus.

God is preſent with the afflicted or readie to helpe all ſuch as be in aduerſitie and neede.

Afflictos facilè diuina pietas excitat, egentibus opem fert, miſeros ſubleuat, deſperatione debilitatos confirmat, fulcit, ſuſtinet, laborantibus ſubſidio eſt.

Deus præſto in aduerſis.

God is at hand in aduerſitie.

Perfugium habemus ad Deum in noſtris calamitatibus, tranquillitas eſt in noſtris tempeſtatibus, naufragium timentibus portus eſt: afflictos diuina pietas excitat: ampliſſima eſt diuina liberalitas: patet omnibus, latiſſimè patet, ampliſſimè patet, vbique locorum eſt, nuſquam non eſt diuina benignitas: cui non benigne facit Deus? ecquis eſt, in quem Dei benignitas nõ extet, qui diuinam benignitatem non ſenſerit, ex-

pertus sit, re ipsa cognouerit, perspicuè viderit, clarissime perspexerit? nemo diuinam opē frustra implorauit, præsto [illegible] adest, op ēfert, opitulatur, subuenit Deus inuoca[illegible] eum, implorantibus eum confugientibus ad [illegible]

Diescit.

[illegible] meth to appeare, or it is [illegible] ake of day.

L[illegible] es: dies, appetit, aduentat, adest crep[illegible] tutinum adest: sol exoritur: tenebras fuga[illegible] cti succedit dies: noctē subsequitur dies: abeunte nocte dies aduenit, lux apparet.

Dies constituta.

A certaine day appointed, or a set day.

Ad diem constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, pactam de prouincia decedemus: ea, qua constitutum est, qua conuenit inter nos, die proficiscemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You commaunde, or bid me do such things which no man is able to bring to passe.

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum, ea imperas, præcipis, iubes, mandas, committis, quæ vires meas exuperāt, quæ præstare, perficere, exequi vix possum: magni negotij est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, grauia, difficilia mihi imperas.

Difficilis in consuetudine.

Your companie is nothing pleasant, or you are so froward and churlish that no man careth for your companie, or desireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimium in consuetudine difficilis, durus, asper: tua consuetudo difficilior est: abest consuetudo tua ab omni suauitate: non ea est consuetudo tua, quæ propter suauitatem expetatur: minimè iucunda est, amara potius atque odiosa tua consuetudo; quis naturæ tuæ peruersitatem in consuetudine ferat? quis te possit vti homine omnium difficillimo, seuerissimo, asperrimo? quis tuam cõsuetudinem expetat, carentem omni suauitate, nulla re iucundam? asperitatis ac peruersitatis tantùm habet natura tua, quantum in consuetudine ferri vix possit, vel potiùs planè non possit: vsus tibi nullo cum homine diuturnus intercedit, ita difficilis, ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque copiæ apud te sunt, Vide morosus.

Dignitas imminuta.

A dishonoring or honor impaired.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, adimi, auferri, iacturam fieri: tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil vnquam feci, quod contra tuam existimationem esse vellẽ. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissimè profundam.

Dignitas spectanda.

An

An especiall regard of your honour and honest estimation.

Hoc primùm te moneo, vt referas omnia ad dignitatem: propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati seruias, dignitatem spectes, sequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate disiũctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate coniunctum: tuorum consiliorum, tuarum actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Dignitas inuisa.

Honour enuied at.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat: quos mea dignitas angat, vrat, torqueat, excruciet, pungat, grauius afficiat: quibus dolori sit honor meus, quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore molestiaque afficiat.

Dignitate integra, fortunæ damna contemno.

To keepe my honour I care not what losse I suffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum iacturam fieri, fortunę detrimenta non recuso, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ auctores.

You were my first founder, or all my preferment and authoritie first began by you.

Dignitati meæ præfuisti, à te primùm fluxit, manauit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus, tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

Dignitati tuæ seruiet.

I will so order the matter, that he shall set all his minde to the furtherance of your honour.

Dabo operam, vt Francisci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, conuertam: vt Franciscus omnia sua studia tuam ad dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, statuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Dignus qui ametur.

Worthy to be beloued.

Est qui ametur, dignus est qui diligatur: amore hominum dignus est: sunt in illo, quæ amorem concilient: possidet quæ ad colligendam beneuolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adiungẽdos, comparanda hominum studia, nihil desiderat, nihil in eo requiras, nihil ei deesse dicas: causas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus sit, auersus ab humanitate, expers humanitatis, prorsus homo non sit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia desiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, industriæ, studij in scribendo ponere, locare, collocare, consumere: plus diligentiæ ad scribendum conferri à te velim

ſim:operam nauare ſtudio maiore in ſcribendo cuperem: tuis in ſcriptis diligentiam deſidero, requiro, maiorem poſtulo: non ſcribit accuratè, non diligenter, non ſtudioſè, non ea, qua opus eſſet, quam res poſtulat diligentia: minus quàm oporteat diligenter: impiger in ſcribendo non admodum es. Scias ſuſpectum te mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To depart.

Mihi eſt in animo diſcedere, digredi, abire proficiſci, locũ mutare: de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto, in animo habeo, meditor: animus eſt in diſceſſu.

Diſiunctio.

A ſeuering or parting.

Dirimere coniunctionem, diſcindere, diſſuere, diſiungere, ius omne coniũctionis tollere, delere, extinguere. Magno locorum interuallo diſiuncti ſumus. In iis locis ſum, quo propter longinquitatem tardiſſimè omnia perferuntur.

Diuerſa œconomia.

A diuerſe way, or another manner and faſhion in gouernance and ordering of my houſe.

Genus rationum mearum diſſimilitudinem habet cum illius adminiſtratione domeſtica: non eadem in re domeſtica tuenda, in adminiſtrãda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domeſtica vtriuſque ratio eſt.

Diuerſa ratio.

An other way of gouernaunce.

Dissentimus in regenda prouincia, in administratione prouinciæ diuersa est vtriusque ratio: non eadē sunt vtriusque instituta: longè distat ab illius institutis mea consuetudo: aliud ipse spectat, aliud ego sequor, institutorum nostrorum dissimilis, diuersa ratio est.

Diuersæ sententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are diuers: we two are of contrarie opinions, yet otherwise we loue one an other well inough and agree together like friends.

Discrepant sentētiæ nostræ, cùm tamen æque nos inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate: nostræ sententiæ non congruunt, cùm animi tamen nostri in amore cōsentiant: non idem sensus est, non idem iudicium, eadem tamen voluntas, eadem beneuolentia: opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum, diuersa, sentimus, eadem tamen volumus: animorum cōsensus inter nos est, opinionum dissensio.

Diuersæ opiniones.

Diuers opinions.

Opinionum dissentione discrepamus. non idem, aliter, diuersè, variè sentimus: non quod tibi, mihi idem videtur, placet, probatur.

Diuites gratiosiores.

Rich men are more in fauour, or more preferred and regarded.

Ea tem-

Ea temporum ratio est, vt qui plus opibus valent, magis excellant gratia, gratiosiores sint: conferunt libenter homines ea studia in locupletiores, ditioribus fauent, student, suffragantur, præsto sunt.

Diuitiarum hoc non virtutis est.

It is riches and not vertue that wrought ill.

Copiarum hoc potius est, quam virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus verùm copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verum diuitiæ præstant: pendet hoc a diuitijs non à virtute.

Diuitijs plurimum tribuendum.

Riches must be much made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æstimandæ diuitiæ sunt, commendat nobis rem familiarem temporum ratio: ea ratio temporum est, vt plurimum diuitijs tribuendum videatur, vt diuitias non in postremis habere debeamus, non vltimo loco ponere non in minimis ducere, constituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men desire a long lif.

Ecquis est, qui diuturnam vitam non amet, nō cupiat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? quis diu viuere nō cupit? diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere, transigere, viuere; diuturna lucis vsura frui, diu inter homines agere, cum hominibus versari, in terris morari.

Doleo propter te.

I am sorie for thy sake.

Tua causa doleo, dolor meus à te est, prouenit, proficiscitur, manat, fluit, tu paris dolorē meum: tua causa fit, vt doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am sorie for the ruine of my countrey.

Nemini concedo qui maiorem ex pernitie & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis, vt nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernitie patrię, sic vt nemo vnquam ex vllo casu, aut vlla omnino calamitate plus hauserit acerbitatis, grauius doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiorem in sollicitudinem inciderit, deuenerit, adductus sit.

Dolor ex alterius dolore.

Your sorrowing maketh me heauie, or your sorrow and paine greeueth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: socius ægritudinis tuæ sum, particeps sum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, simillimus, idem vtriusque dolor est: pariter ac tu: æque ac tu: similiter ac tu, non aliter ac tu, non secùs ac tu, idem vt tu, nihilo leuius quàm tu, doleo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be consumed with sorrow and paine.

Dolor

Dolore contabeſco, conſumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit: mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios ſuſtineo.

I am ouercharged, or ouerwhelmed with ſorrow.

Tantum doloris, ſollicitudinis, acerbitatis ſuſtineo, quantum ferri vix poſſit: ferendo dolori non ſum, impar dolori ſum: impares dolori vires meæ ſunt, ad dolorem infirmæ, dolore franguntur, vim doloris minimè ſuſtinent: roboris in me tantum non eſt, vt acerbitatem tam grauem queam perpeti. Vide, Extremè angor.

Dolor immodicus.

An immoderate or vnmeaſurable ſorrow and paine.

Dolorem ſuſtineo, patior, fero grauem, acerbum, eiuſmodi, qui ferri vix poſſit: dolorem incredibilem capio, ſuſcipio, haurio, traho: dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frãgor omnes mentis meæ partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: vexor in acerbiſſima ſollicitudine, dolore diſcrutior, diuellor, dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabeſco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac ſollicitudinis, concurſu moleſtiarum labefactatus, atque conuulſus: ita cecidit animus meus dolore perculſus, vt nulla res eum ad æquitatem poſſit extollere: iaceo in mærore, ac ſordibus: curis maceror: ægritudine cõtabeſco: ægritudine animi ita laboro, vt ſanari vix poſſim, vel potius planè non poſſim, vt ſpem ſalutis ami-

ſerim, ſalutem deſperem, de ſalute deſperem, ſpes ſalutis nulla omnino ſuperſit: verſor in ſummo dolore, acerba ſollicitudine, graui cura, moleſtia, ægritudine, angore, mœrore.

Dolores tui mihi ſunt acerbi.

I am ſorie for your heauineſſe, ſorow, and griefe.

Tuæ me calamitates grauiter afficiunt: tua mihi nimis aduerſa fortuna grauiſſima eſt: tua me torquent infortunia: tuis angor, excrucior, affligor, ſollicitor, vexor malis: miſerrimum tuę vitæ ſtatum iniquiſſime fero: ex tuis miſerijs dolorem haurio acerbiſſimum: tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt: miſer ſum tua miſeria: dolor meus ex tuo dolore pendet, tuis doloribus doleo, angoribus angor.

Dolor renouatus.

Sorrow renued.

Dolorem meum refricaſti: ſopitum excitaſti dolorem meum, quem dies iam penè ſanauerat.

Domi lates.

Thou lurkeſt at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam efferis: extra cubiculum nemo te vnquam videt, perpetua tibi ſedes cubiculum eſt, nunquam euolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is vncertaine whether I ſhall liue vnto that day, or I am not ſure to liue ſo long.

Optandum

Optandum eſt,vt ad id tempus ducere ſpiritũ poſſim: incerta ad aliud tempus vita eſt: vereor, ne non tam diu viuam,ne non vſque eo vitam producam: vitam quis mihi pręſtat ad aliud tempus?explorata mihi ad eam diem vita non eſt.

Dubito de capeſſenda republica.

I am in doubt whether it be beſt to take the charge of the common wealth vpon me or not.

Integra mihi res non eſt ad conſulendum , capeſſam necne rempublicam non eſt mihi libera, non expedita,non ſoluta de capeſſenda rep.deliberatio: liberam non habeo capiendi conſilij facultatem,de ſuſcipienda,gerenda,adminiſtranda republica:teneor implicatus , nec mea expedire conſilia poſſum de ſuſcipienda republica.

Dubium de ſtudijs alicuius.

I doubt what end his ſtudies will haue.

Vereor,ne quam de tuis ſtudijs expectationem cõcitaſti,hanc ſuſtinere ac tueri non poſſis : vereor vt ſtudia tua exſpectationi hominum reſpondeãt, timeo ne ſtudiorum tuorum euentus ab hominum opinione diſſentiat,alius,atque expectatur , exiſtat, timeo ne tuis ſtudijs non is , qui expectatur exitus contingat, magna me dubitatio tenet,ne non eum, quem homines expectant,ſtudia tua fructum,ferant.

Dubius animi.

All doubtfull,or vncertaine what to do.

Ancipiti cura diſtrahor,iactor, verſor.animi pen-

deo, incertus animi sum, pendet animus, inclinat, huc illuc fluctuat, iactatur, incertus est, quid cōsilij capiat, vtram in partem me dem, ignoro: explicare consiliū, expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis inuenire non possum, distrahunt me diuersa consilia: in vtramque partem ita multa succurrunt v[t] difficilis admodum sit, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa perobscura, haud satis aperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The end of warre is doubfull, or no man is sure when this warre will end, or who shall haue the victorie.

Dubium est, dubitandum est, dubitari potest, in dubio est, est cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum est, in dubio versatur; in dubio positum est, in ambiguo, in ancipiti: planè non constat, non patet, non liquet, apertum non est, perspicuum, dilucidum, dilucide nō patet, qui sit belli exitus futurus: de belli euentu potest ambigi, certo diuinare, conijcere, augurari, affirmare non licet: exploratum non est, certa coniectura non est: in dubium vocari potest euentus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci: potest in vtramque partem iudicari de belli euentu: anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obscura, quæ obscuritatis & erroris habeat multum, non simplex, non aperta, non perspicua, parum certa diuinatio, coniectura, opinio est: coniecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello casurum sit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo dispicit, videt, intelligit, nouit, exitum belli certa ratio non ostendit, non promittit.

D

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in ostendenda tibi virtute fixi & locaui, in tradenda tibi virtute sum totus: hoc vnum mea spectat industria, thesauros tibi virtutis vt aperiam ac tradam: versor in hoc studio totus, vt aditum tibi ad virtutem patefaciam, vt ornem te virtute, vt ad virtutem, duce me, peruenias: hac in re, atque cura mens mea tota versatur, quæ sit dignitas, qui splendor, quæ pulchritudo virtutis, me magistro, vt intelligas.

Egestas honoribus impedimento.

Pouertie is a stay or hinderer of honour.

Sæpè aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, cursum moratur: sæpè impedimento fuit: sæpè fecit inopia, commissum est inopiæ culpa, ex inopia contigit, ne liceret ad honores peruenire, ne liceret expedite progredi, procedere, cursum tenere in honorum via: egestas, rei domesticæ difficultas, rei familiaris angustia, domesticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta obiecerunt. Vide Paupertas honoribus excludit.

Egregiæ equestris copiæ.

A noble and valiant troupe of horsemen.

Vix credas quantum in prælio valeat hæc equitũ turma, quam firma sit, cuius roboris, quorum neruorum: hac equitum turma, hoc equitatu, hac equitum manu noli putare quicquã acrius, aut pugnatius esse.

Egregiè.

Excellently, greatly, passing well, noble or honorable.

Summè, vehementer, valde, magnopere, etiam atque etiam, maxime, mire, mirifice, incredibiliter, singulariter, vnice, egregie, insigniter, cum primis, in primis, præcipuè, apprime, admodum, maiorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, oppido, eximiè, maximopere, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi consuetudine, non vt solet, non vt mos est, non more, non ordine, nó aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplũ, sic vt nihil magis, nihil supra, nihil vltra, nihil tale, nihil ad aliud, vt conferri nihil possit, simile, par, æquale, eiusmodi, eius generis nihil sit.

E labore immortalitas.

Out of trauell immortalitie, or the paines you haue taken in your noble worke, shall neuer be forgotten: but your labour shall be remembred and commended for euer.

Quos nunc suscipias labores, ij te apud posteros ęterna gloria donabunt, afficient, illustrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum obliuione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia secula dissipabũt, posteritati tradent, omnium sermonibus & scriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honestandum, tuendum: consequeris tuis laboribus ne qua dies, tui nominis famam delere possit: vt omnis

de te

de te posteritas loquatur: nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticescant.

Elatus diuitijs.

Puffed vp in pride with worldly wealth.

Tuæ te efferunt diuitiæ, non tuæ propriæ virtutes, insolentia tua, arrogantia, superbia, non ex animi, non ex ingenij tui præstãtia, sed ex opibus tuis manat: istã insolentiam, elationem animi, spiritus immoderatos, in te parit: non vlla tua singularis, aut pręcipua facultas, meritorumue conscientia, sed copia, diuitiæ, opes, res domestica, plus æquo maior, commodorum abundantia, animos tibi facit: tollit te ad istam animi intẽperantiam res familiaris: nõ vlla tua propria bona, nõ artis honestæ scientia, aut virtutis illa possessio.

Eloquentia Ciceroni fructuosa fuit.

Eloquence was gainfull or profitable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia summo emolumento, peperit emolumentum, cõmoda, vtilitatem, copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparauit: magnum ex eloquẽtia fructum Cicero, tulit, cepit, percepit, collegit, consecutus est: admodum Ciceroni fructuosum fuit eloquentia, vtilitatis eximiæ commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti summo studio.

To endeuour earnestly: to trauell in a matter with might and maine, or to labour and deuise all the wayes he can possible.

In arcem huius causæ, in summam causam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus neruis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quātum valeo, quantum quidem ipse præstare possum, quantum cōsequi viribus licet: contendam omni studio: summè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus; conferam ad hanc rem omnes vires, omnia studia, quicquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligentiæ minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum studium, nullam operam, aut industriam prætermittam, dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error pernitiosus.

To do amisse herein is verie perillous, if you shall do otherwise then well: great daunger and harme is like to ensue thereupon.

Offenssionem in primis esse periculosam: magno tibi futuram damno, tibi affirmo: si quid offendes, errabis, secus efficies, cōmittes, peccabis, labaris, si culpam cōmiseris, si quam in culpam incideris, si te minus honestè, minus sapienter gesseris, si te, quem non decet, cum præbueris, magno tibi constabit, non mediocre damnum, non leuis iactura consequetur: tuam culpam graui damno solues, magna mercede redimes, grauissimè lues.

Error pueritiæ.

The errour and misdoing of youth.

Multa leuiter, inani quodã studio temerè in pueritia committuntur: in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis temporibus ætatis, à puero, ab ineũte ætate, ineunte pueritia, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem, & moderatorem aliquem puer habuissem, non ita grauiter errassem.

Es mihi charissimus.

Thou art dearest vnto me, or I loue thee best of all men, or aboue any thing in the world.

Nemo est omniũ, in quem magis, quàm in te mea sit propensa beneuolentia, qui mihi te sit charior, quẽ ego vehementius quàm te diligam, quem ego maiore, quàm te beneuolentia prosequar, magis ex animo quàm te diligam.

E studijs morbus contractus.

Sicknesse gotten by ouermuch studie.

Ægrotabat ex labore studiorum: iacebat ob studiorum labores: morbo languebat ex intemperantia studiorum: malè se habebat, inciderat in morbum, quòd immoderatè studijs vteretur, quòd ei studiorũ modus esset nullus, quia minimè sibi parceret in studijs: affectus grauiter est, valetudine vtitur aduersa, decumbit oppressus morbo, laborat morbo, valet pessimè ex nimia studiorum consuetudine, ex immoderato vsu.

Euentum fœlicem opto.

I wish a happie end.

Quod actum est, dij approbent, succedat, ex animi

ſententia ſuccedat, optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat, optatum finē ſortiatur: exitum habeat cum animo tuo congruentem, quē ipſe vis euentum ferat: acta dij fortunent, confirment, rata velint.

Euentus rei fœlix erit.

The end ſhall be happie.

Exitum res habebit mea quidē vt ſpes fert exoptatum, fœlicem qualem volumus, & optamus: res ex animi noſtri ſententia ſuccedet, ſucceſſu res, quo volumus, eo concludetur ac terminabitur: euentus rei erit optimus, euadet res, quò volumus: non aliter, cadet, ac volumus: ſequetur id, quod optamus, optatis fortuna reſpondebit: res conſequetur exitum, euentum, finem exoptatum.

Euentus dubius.

The end is doubtfull.

Vtrum res eum finem qui principio reſpondeat, à principio non diſſentiat, non diſcrepet, habitura ſit, ignoro: futurûmne ſit, vt extrema cum primis contexantur, coniungantur, extrema primis reſpondeant, conſentiant, ſimilia ſint, non diſpicio: quem ſit exitum res habitura, ſimilémne, an diſſimilem principio, ſuſpicari non poſſum.

Ex alterius virtute ſpes.

Hope in the vertue, or proweſſe of other.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res geſtæ, ea quæ geſſiſti, quæ tuæ ſigna virtutis oſtendiſti, virtus te perſpecta, perſpicuis teſtata ſignis, præclaris factis declarata, excitauit eos, qui antea timore per-

culſi

culsi iacebant: animos à metu ad spem reuocauit, retulit, reduxit, transtulit.

Ex auaritia multa mala proueniunt.

From couetousnesse springeth much euill.

Parit auaritia multa mala: existunt: nascuntur, proficiscuntur, proueniunt, effluunt, emanãt, exoriuntur ex auaritia multa mala: multorũ malorũ causa, origo, principiũ, fons, radix auaritia est: multorũ malorum causa referẽda ad auaritiam, conferenda in auaritiã, adscribenda, assignanda tribuenda auaritiæ est: culpã sustinet auaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas.

Of warre, miserie.

Summis difficultatibus regionem vniuersam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli causa, propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ sunt, allatæ sunt, oblatæ sunt vniuersæ regioni: vniuersam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit: exitiosum, pernitiosum, calamitosum vniuersæ regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide belli calamitas.

Excandescentia.

Great anger and wrath.

Exarsit iracundia vehementi: exarsit vehementer, excanduit, commotus, incensus, inflammatus ira vehementi: furere cœpit, furor illum inuasit.

Excellens.

Excellent or passing good.

Virum excellentem, præstantem, omnibus, vt aiũt numeris absolutum, omni laude insignem, participem omnium virtutum, cui nihil desit, in quo nihil desideres, quem esse virum singularem dicas.

Ex concordia spes victoriæ.

Where vnitie is, there is hope of victorie, where men agree well together, they are more like to haue the vpper hand.

In nostra cõcordia spem maximam pono victoriæ, ex vestra concordia victoriam spero, vestra cõcordia victoriæ mihi spem affert: vt spero, pro mea quidẽ spe, quantum quidem spero:, nisi me spes fallit, vt animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, victoriam pariet, afferet, vestræ concordiæ fructus, nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoria.

Excusatio non necessaria.

A needlesse excuse.

Superuacanea fuit apud me tua excusatio: officium excusandi sine causa suscepisti: nõ erat cur te excusares, causam excusandi nullam habuisti: minimè necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done noblie, a noble act.

Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis, omnia tua facta cum dignitate vehementer cõsentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatem spectasti: in omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit, omnia tua facta ad dignitatem retulisti: quæcunque egisti, ad dignitatem omnia spectarũt. Gloria tibi

semper

ſemper prima fuit, antiquiſſima fuit, maximi fuit: ante omnia, ſummo loco, primum apud te locum obtinuit: ſcopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua ſunt eiuſmodi facta, vt eximijs ornanda præconijs diuinis decoranda laudibus, tollenda ad aſtra, ad cœlũ efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatiſque præmia debentur.

Ex gula obeſus.

Of much eating and drinking commeth a groſſe and fat lumpiſh bodie.

Niſi cibo parcas, à cibo abſtineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, niſi cibo parcius vtare, pinguior euades, quàm ſatis eſt, nimium pingueſces, nimiam pinguetudinem indues, obeſior fies, nimia pinguedine laborabis.

Ex iniuria gloria.

Of iniurie renowme.

Illuſtrabit amplitudinem tuam hominum iniuria quò magis obſcurare atque extinguere tuam dignitatem iniqui tui conabuntur, eò plus etiam ſplendoris accedet: eò clarius elucebit, eò patebit illuſtrius, eò fiet clarior atque illuſtrior.

Ex intellecta fraude deſperatio.

When he ſaw himſelfe intrapped, or deceaued he would haue rid himſelfe of his life.

Vbi ſe fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irrititum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallãcijs à veritate abductum ſenſit, intellexit, vidit, cognouit, vbi fraus illi patuit, manifeſtæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus: ipſe ſibi manus

afferre conatus est, voluntariam sibi mortem inferre, consciscere, voluntaria morte vitam abrumpere.

Ex inimicorum iniuria laus.

The iniurie of thine enemies shal set forth thy prayse, fame and renowme.

Illustrabit amplitudinẽ tuam inimicorum iniuria, quo plus ad te oppugnandum studij conferent inimici tui, quo erit grauior in te impetus inimicorum tuorum, quo studiosius euertere te, ac tua commoda conabuntur, quo acrius ac vehementius in te èrumpent, irruent, incurrent, inuadent, impetum facient, impressionem facient, suas vires intendent, suos neruos contendent, sese inmittent, eo maior ad tuam existimationem fiet accessio, eo plus accedet ad tuã laudem, eo clarius tuæ splendor dignitatis elucebit: eo clarior atque honóratior euades, eò tua laus fiet illustrior, eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illustrabitur honor tuus, eò sublimius tui gloria nominis ascendet, extolletur, efferetur, euehetur, eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, existimationis, honoris acquires, obtinebis, assequeris, consequeris, adipisceris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Existimatio honesta in senatu.

A good report, or an honest estimation in the Sanate.

Pulcherrimè stabis in senatu, si tuorum aduersariorum sententiam fregeris: locum obtinebis honestissimum in senatu, magna tua erit in senatu existimatio.

Exitij.

Exitij tuorum autor es.

Thou art the vndoing, the vtter ouerthrow of all thine.

Tu tuorum omnium salutem afflixisti: tuos perdidisti: tuos euertisti fortunis omnibus: tuis exitium peperisti, perniciem attulisti, summam calamitatem ac pestem importasti: in vltimum discrimen, in miserrimum statum, in hanc omnium deterrimam, omnibusque miserandam conditionem tuos adduxisti.

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation nothing done.

Diu deliberatum, actum, consultatum est, perfecta tamen, confecta, absoluta, profligata, ad finem perducta res non est: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non est: deliberationem consecuta res non est.

Ex minore cura in grauem coniectus.

From a lesser care, to a greater.

A minore cura maximam ad sollicitudinem traductus sum: curam equidem antea sustinebam, ferēdam tamen, nunc sollicitudine premor, quæ ferri non possit: hac sollicitudine nihil grauius: vincitur animus meus, planeq; frangitur hac tam graui sollicitudine.

Ex omnibus causis tibi amicus sum.

I am thy friend in all causes, or there are a thousand reasons: why I should loue thee.

Omnibus tibi neceſſitudinis cauſis cōiunctus maximè ſum, omnes mihi neceſſitudinum cauſæ, omnia neceſſitudinis ſumma iura, omnes neceſſitudines intercedunt: mihi tecum omnia ſunt: ita multæ mihi tecum conſuetudinis cauſæ ſunt, vt nihil poſſit eſſe coniunctius. Amo te ſingulariter omnibus de cauſis, omnibus ad te amandum cauſis adducor, moueor, impellor, cauſam tui diligendi nullam non habeo. Quid eſt, cur te non etiam atque etiam diligam.

Experientia magiſtra multarum rerum.

Experience the ſchoolemiſtreſſe of many things.

Multa diſcuntur percipiuntur ab experientia: multarum rerum ſcientia, cognitio, intelligentia, doctrina, capitur, ſumitur, hauritur ab experientia & vſu: multa cognoſcuntur experiētia duce, multarum rerum magiſter eſt vſus, multa docet, oſtendit, patefacit, viam aperit vſus ad multarum rerum ſcientiam: erudimur valde, inſtituimur, expolimur: ex ignorantiæ tenebris educimur, ad ſcientiam multarum rerum experientia duce peruenimus: multarum rerum ſcientiam conſequimur, experientiam ſecuti, experientia docti, experientia magiſtra.

Experientia vacans.

Without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, vſu minimè doctus, vſu expers, rudis in rebus, nouus tanquam hoſpes, planè peregrinus, ab vſu rerum imperitus, parum verſatus in rebus: rerum inſciens, ignarus, expers peregrinaris in rebus, res non tractaſti: experientia vacas: vſum non habes.

Expers

Expers literarum.

Vnlettered, or vnlearned.

Literas planè non nouerat: parum in via literarum processerat: literas vix attigerat, gustauerat, literas à limine salutauerat: ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauserat: literis erat mediocriter leuiter, vulgariter, non admodum, haud satis, haud multum eruditus, institutus, instructus: planè, perfectè, absolutè exquisita quadam ratione, excellenter, egregiè, præclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum scientia: reconditæ, exquisitæ singulares, egregiæ in illo literæ non erant: vulgares in illo literæ erant.

Ex rei euentu homines de te existimabunt.

Of the successe, or as it falleth out in the ende, so men will iudge, esteeme and thinke of you.

Ex euentu homines de te existimabunt: rei exitum hominum iudicia consequentur, vt res cadet, vt succedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iudicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, euentus, conclusio erit, talem de te opinionem homines suscipient, congruent, consentient in vtramque partem, hominum de te iudicia.

Expectationem meam fefellisti.

You haue deceaued my expectation.

Fefellisti opinionem meam, tractasti me secus, atque existimabam: non eum in me, quem putabam te præstitisti: expectationi meæ nequaquam respondisti

cum animo meo tua facta non conueniunt, consentiunt, congruunt, prorsus te alium, atque arbitrabar sum expertus, re ipsa cognoui, sensi, Non præstas mihi eum animum, quem debes.

Extra côiecturam posita non scrutanda.

They are not to be sought after, that can not be gessed at, or that passe our capacitie.

Abstinendum est ab earum rerum sermone, omittendus, dimittendus, prætermittédus, abijciendus earum rerum sermo, suscipiendus, inducendus, habendus his de rebus sermo non est, quæ positæ non sunt in coniectura, minime à coniectura pendent, à coniectura procul absunt, extra coniecturam sunt: quas coniectura ante capere, percipere, prospicere: prouidere: assequi, conijcere, coniectari, augurari, diuinare non licet quæ sunt eiusmodi, vt eas vaticinari, ad eas coniectura propius accedere, de ijs certo conijcere, certam coniecturam facere, certus vates esse, coniector esse nemo possit: de quibus difficilis admodum coniectura, incerta & obscura diuinatio, obscurum augurium est: in quibus quid futurum sit euenturum, quid afferre, parere dies, casus, fortuna, sors possit, suspicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extremely tormented or vexed.

Vehementissimè sollicitor: acerbissimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis sensibus, dolorem sustineo quantum ferre vix possum, vel planè non possum, quantum ferre vix, aut ne vix quidem possum

possum: me conficit cura, me dolor exanimat: ita flu-ctibus curarum iactor, vt à portu prorsus excludar, lō-gissimè dimouear, amouear, summouear, arcear. Vi-de Dolores nimios sustineo.

Extremè infœlix.

The vnhappiest man of the world.

Nemo omnium qui viuunt, me vno infœlicior, aut infortunatior est: meas miserias nulla æquat infœli-citas, mea est miserrima conditio, in summa versor infœlicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor in-fortunijs, calamitatibus, miserijs malis: omnes me præmunt miseriæ: infesta, infensa, aduersa, iniqua mi-hi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna quā mea: fortuna non superet, quæ sit cum mea fortuna confe-renda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato; singulari, deteriore quam quiuis omnium qui in terris degunt: meum est singulare fatum: singu-lari vtor fato: singulari fato natus sum: infausto nimiū aduersoque sydere sum natus, hæc mihi nascenti dicta lex est, nunquam vt secunda fortuna vterer, nūquam vt miser non essem, perpetuis vt vexarer miserijs, an-gerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis, mecum a-gitur infœliciter: prorsus infœliciter ago: suas in me vires nunquā fortuna non exercet: omnibus me for-tuna machinis: omni telorum genere suis, quātascun-que habet, opibus, ac viribus, oppugnat: non aduersa tantum, sed euersa penitus est mea fortuna: quis est omnium mortalium iniquiore conditione, deteriore loco quam ego sum.

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the health of a friend.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiam pariet, gaudium, jucunditatem, oblectationem, hilaritatem: voluptatem capiam, suscipiam, percipiam, sumã, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo cõfirmato.

Ex virtute gloria.

Glorie followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes est, virtutem sequitur, cum virtute cõiuncta, ad virtutem adiũcta: nascitur à virtute, oritur ex virtute, manat, proficiscitur à virtute: virtus gloriam parit, largitur affert, ad gloriam ducit.

Exulauit æquo animo.

He tooke his banishment patiently.

Summa voluptate Metellus patria cessit, egregiaque animi alacritate, abfuit: discessum à patria æquissimo animo tulit Metellus, & abfuit nullo dolore. Metelli animus, cum è patria discessit, æquissimus, dum abfuit, lætissimus fuit, erectus, alacer, minimè demissus, aut deiectus. Vide, Metellus, æquo animo exulauit.

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayed him, or a man may partly perceaue by his face, what minde or affection he bareth inwardly.

Quoad ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potuit colligere, conijcere, intelligere, suspicari, vt potui de vultu, qui est index & imago animi, coniecturam, facere

facere, ex ea significatione quam mihi vultus dedit, vt mihi vultus significat, ostendit, vt signa quædã, quę animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonstrant, malè animatus in me est, pessimè de me sentit, inimicè cogitat aduersus me, animo est mihi inimicissimo, admodum infenso.

Facies honesta.

A good face.

Facie liberalis est, facie liberali: facies ei liberalis est, pulchra, formosa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem conciliet.

Facilè.

Easilie.

Facilè, non difficulter, non laboriosè, paruo negotio, satis leuiter: qui sapientia valet, fortunæ resistit: sapienti facile est, nõ difficile, non laboriosum, operosum non est, negotij nihil est, difficultatis nõ est, laboris non est, difficilis operæ non est, impetum fortunæ sustinere, tueri se ab iniurijs fortunæ.

Familiaritas diuturna.

Long acquaintance.

Multos annos vtor eo valdè familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, vsus, familiaris cõsuetudo intercedit: mihi est familiaritate coniunctissimus: nihil est nostra familiaritate coniunctius: eo sic vtor, vt nec familiarius vllo, nec libentius: quotidiana mihi cum eo consuetudo est: ita mihi familiaris est, vt nihil esse possit coniunctius: magno mihi familiaritatis vsu coniunctus est, obstrictus est: amicitia nostra summã ad familiaritatem peruenit.

Fatum acerbum.

Hard hap, or euill destinie.

Fatum hoc meum est, vt misertima quæque sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, ea videor condicione natus, vt amarissimam fortunam in omni vita degustem, nihil vt boni videam in vita, nihil vt mali non subeam, sustineam, perferam.

Fœliciter pugnans.

Warring with good successe.

Sæpè cum Romanis exercitibus, copijs, Pœnus Hannibal fœliciter, prosperè, secunda fortuna, prospero euentu pugnauit, pugnas pugnauit, pugna certauit, acie cõflixit, acie contendit, acie congressus est, prælio decertauit, depugnauit, digladiatus est, manus conseruit.

Feriari à negotijs.

To rest after trauaile.

Quies nunc à negotijs est: quiescunt negotia, prolatæ res sunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescunt homines à negotijs, feriæ sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quieté à negotijs concedit tempus. Hic omnia iacent, hic veternus omnes occupauit, omñes languent, omnes torpent, omnes frigent.

Festinanter agendum.

It must be done, or dispatched quickly or speedily.

Si tibi certum est, si habes exploratum, si pro certo existimas posse te illius regno potiri, cunctandum non

non est, differendum non est: producenda res non est, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longius ducenda: sine mora, sine cũctatione, sine vllo temporis interuallo aggredienda res est, tentanda, incipienda, facienda mora non est, interponenda mora nulla est, omnis est abijcienda mora, immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet. Vide, non cunctandum.

Festiua oratio.

A merrie iest, or pleasant saying.

Dicta dicit eiusmodi, ijs vtitur dictis, ita facetijs valet, ita bellè, scitè, venustè, argutè, ingeniosè, festiuè, lepidè iocatur, vt singulis verbis risum excitet, commoueat, faciat, vt audiẽtes mira voluptate perfundat eius dictis, facetijs, iocationibus mirè capiuntur omnes.

Festiuus puer.

A pleasant boy, a merry child, with a pleasant and comely grace.

Nihil est eo puero festiuius, nihil lepidius: lepôres habet, qui amorem conciliet: lepôre, festiuitate, elegantia morũ conferendus cum illo puero nemo est.

Fides dubia.

You will cause or make men doubt of your honesty, faith, or credit.

Venies in suspicionem infidelitatis parum bonæ sinceræ, rectæ fidei: tua fides in suspicionem adducetur, in dubium veniet, in dubiũ vocabitur: erit cur de tua fide non bene homines existiment: suspectus eris

nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide secus existimandi.

Filius frugi.

A thriftie child, or of honest nature, and disposition.

Est cur gaudeas, habes quod læteris, iustam lætandi causam habes, lætari iure potes: si gratuleris, iure facis, quod moribus tam politis filiũ habeas tãta modestia præditũ: quod is tibi sit filius, qui continentiam in tanta cæterorum insolentia, tam dissolutis moribus, tã immoderato luxu tueatur, & colat, Florere laudibus filium, summæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The end of all musing, intent, study, and deuising.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intẽduntur cogitationes meæ: hæc est quasi meta, quò vt perueniã, elaboro, atque euigilo: huc spectat animus meus, huc me voluntas, huc iudicium & ratio ducit. Vide Consilium.

Fortis pro salute patriæ.

Stout in the quarrell, or valiant for the safegard of his countrey.

Egregia laude se dignum ostendit, summã gloriam cõsecutus est, quia patriã fortiter tutatus est, acriter, strenuè, vehemẽter, acerrimum se patriæ defensorem præbuit, hostibus patriæ suum corpus obiecit, opposuit: ita pro patria pugnauit, vt fortitudinis laudẽ tulerit, prælia sustinuit pro patria, vires omnes ad salu-

tem

tem patriæ tuẽdam contulit: pro salute patriæ defendenda contendit omnes neruos.

Fortuna secunda amicos habet plurimos, aduersa nullos.

Prosperitie hath many friends aduersitie none.

In prospera, secunda, commoda, optima, fortuna, florentissimis, prosperis, optimis rebus tuis, si tibi fortuna suffragabitur, fauebit, facilis erit, facilem se tibi, ac benignam præbebit, si tibi optimè cũ fortuna conueniet, si fortuna vteris prospera secunda, facili benigna, si tibi erit optimè, si commodè tecũ ageretur, trãquillus erit rerum tuarum status, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis, amicorũ copia florebis, amicorum multitudinem non desiderabis: sin ages infœliciter: fortuna vteris aduersa, tuis cõmodis, atq; optatis aduersabitur fortuna, inimicam fortunã experieris, tuis optatis fortuna non respondebit, malè tibi cum fortuna conueniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, casus aliquis, rerum tuarum, tranquillitatem perturbabit, percussus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebit fortuna tua, iacebunt res tuæ, commodorum inopia laborabis, aliqua te premet, vrgebit difficultas, infesta fortuna vteris, infensa, iniqua, aduersa: difficili, dura, acerba parum prospera, parum secunda, parũ facili, parum benigna: tum amicos requires, amicorum inopia laborabis, omnes te destituent, deserent, à te discissent, discedent, recedent.

Fortuna desperata.

A desperate case or a state past all hope of amendement or recouerie.

Eò te redactum video, vt ope humana seruari non possis, vt actum prorsus de te sit, de tuis fortunis, de salute tua, vt spem habere melioris fortunæ nullã possis, vt spes melioris euentus nulla relinquatur, vt ipsa te salus seruare non possit.

Fortuna extrema vtor.

I am quite vndone, or I haue lost all that I haue.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi, perierunt omnes fortunæ meæ: euersæ sunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid iam habeo? quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis pristinis ornamentis & commodis nullam obtineo: mearum omnium fortunarum iacturam feci, perniciem tuli, subij, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita sum perditus, vt salutem planè desperem: oppressæ iacent grauissima fortuna meæ res omnes: ita perditæ sunt fortunæ meæ, vt eas seruare ne salus quidem ipsa possit.

Fortuna vrbes amplissimas euertit.

Fortune hath ouerthrowen most noble Cities.

Vi fortunæ aliquando perculsæ, & prostratæ, iacebunt, fortunæ viribus perculsæ concident aliquando florentissimæ vrbes: præclaras vrbes obscurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm vrbes amplissimæ iaceant, perculsæ vi fortunæ atque prostratæ.

Fortuna

Fortuna omnia summa euertit.

Fortune hath ouerthrowne, or cast downe the most renowmed and excellent things that euer were.

Facilè summos hominum principatus fortuna delet: euertit fortunæ vis opulentissima regna: nulla est potestas tanta, quam fortunę potestas non exuperet, quæ fortunæ potestati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non possit: paruo negotio summos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconstantia animaduersa.

The inconstancie of fortune spied.

Quò diligentius, studiosius, accuratius cogito, attendo, animaduerto, meditor, mente animoque considero, in animo voluo, mecum ipse perpendeo, examino, pondero varietatem, instabilitatem, leuitatem, inconstantiam fortunæ, euenta varia, varios rerum euentus, qui à fortuna pendent: quò magis ad fortunæ varietatem specto, animum intẽdo, intueor, meas cogitationes conuerto, eò longius à cupiditate diuitiarum animum abduco, remoueo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Trust not, hazard not, commit nothing, to the aduenture of fortune.

Non improbo, non displicet mihi tuum consilium, non reprehendo quod ad mercaturam exercendam, negotia gerenda, administranda, ad negotiandum te cõtuleris, ad mercaturæ studium te adiunxeris: te tamen hortor, tibi suadeo, auctor tibi sum, ne fortunæ

fidem habeas: cõfidas, credas: ne te fortunæ committas, credas, tribuas: ne fortunæ potestati te cõmittas: ne multum in fortuna ponas, ne fidem, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas: vt à fortuna caueas, cautè agas cum fortuna: minimum tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas vt fortunæ instabilitatem, leuitatem, incõstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of fortune are vncertaine or fraile and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facile possunt: admodum incerta, instabilis, dubia, infirma diuitiarum possessio est, vsum diuitiarum nemo sibi certum ac perpetuũ potest promittere quis præstare possit diuturnam fore diuitiarum possessionem.

Fortunatus.

Happie or luckie.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium fortunas: prosperè tecum agitur, sic, vt inuidere nemini possis: fœlicitate conferri tecum fortasse multi, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest: ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: tam beatus es, quam qui maximè: ita beatus es, vt nemo magis, ijs vel ornamentis, vel præsidijs redundas, quibus maiora esse nulla possunt: nihil non optabile consecutus es, nihil ad fœlicitatem tibi deest: ea possides ac tenes, quæ beatam vitam efficiant: quæ sunt in vita expetẽda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo

pacto

James Walker Regnato Walker
Booke of his

pacto possit, nullus fortunam sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab ijs rebus, in quibus sita fœlicitas est rebus omnibus affluis, non est, quod quicquā desideres: optimus est rerum tuarū status: tibi satis est vel ingenij, vel fortunæ ad bene beatèque viuendum: animi, & fortunæ bona sic in te sunt, vt in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Aduaunced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones video esse factas, multum & ad fortunam, & ad dignitatem tuam accessisse, additū esse, tum fortunam, tum dignitatē tuam magnopere creuisse, auctam esse, amplificatum esse, valdè de fortuna simul, & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis quam antea, florere & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To haue the vse or to enioy.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enioy a quiet minde.

Credibile non est, quàm æquo animo sim, quàm fruar quiete, quàm sit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul absit, quam sit tranquillus animi mei status, quam tranquillè seipso fruatur animus meus: æquitatem animi

mei vix credas, coniectura vix assequare, cogitatione haud facilè comprehendas.

Funus splendidum.

An honorable or solemne buriall.

Funus ei satis amplum faciendum curaui: dedi operam, vt funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferretur, vt exequijs honestaretur: exequijs eum honorificis prosequutus sum: honorificè sepultus est: sepultura honestatus est. Funeris, exequiarum, sepulturę honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori essent, honori essent.

Fuste percutere.

To strike with a clubbe.

Fuste illum malè mulctare, malè accipere, percutere: fustem illi volebat impingere: fustis ictus volebat illum experiri, fustis amaros ictus gustare, sensu experiri, vim & grauitatem sustinere, ferre, pati.

Gentes subactæ.

Nations ouercommed, or countreis vanquished and subdued.

Multis regionibus breui auctum est imperium Romanum multarum regionum accessio facta est ad imperium Romanum: multæ regiones ad ditionē venerunt, in potestatem redactæ sunt, subactæ sunt, ad imperium accesserunt, additæ sunt, adiunctæ sunt, iura potestatemque subierunt populi Romani.

Geo-

Geometra.

A Geometer.

Geometricis literis perfectè eruditus: penitus cognouit Geometriam: tenet omnino Geometriam: callet omnino Geometricam ſcientiam: excellit in Geometria, perfectam, abſolutam, ſingularem, eximiam Geometriæ ſcientiam poſſidet: ita proceſſit in Geometria, vt ad ſummum peruenerit: prorſus Philoſophiam cognouit: vincit omnes, præſtat omnibus, antecellit omnibus, nemini ſecundus eſt, parem habet neminem. Superior omnibus eſt in Geometrica ſcientia.

Gigantes immenſæ magnitudinis.

Giantes of high ſtature or maruelous great bigneſſe.

Maximi inter cæteros homines feruntur eſſe Gigantes, extraordinaria, inuſitata, immenſa magnitudine, magnitudinis immenſæ: vaſtiſſima ſunt gigantũ corpora, horribili magnitudine: non ſunt gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo noſtrum eſt, qui gigantes magnitudine adæquet, qui gigantum magnitudinẽ æquet, aſſequatur, qui gigantibus par ſit: excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos, cæteris hominibus præſtant, antecellunt, gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinem eſt, præter naturæ morem, vaſtior eſt quam mos naturæ ferat.

Gloria ex munere benè geſto.

Great honour and prayſe in executing his office well.

Hoc munus si cum laude administraueris, gesseris curaueris, in hoc te munere si præclare gesseris, expressior & illustrior tua virtus erit: tua virtus patebit illustriùs, extabit apertius, magis quā antea patefient, certiusque cognoscentur animi tua bona: qui vir sis, & quantus, magis, quàm antea res ipsa declarabit, maiorem, quàm antea, ingenij animique tui significationem dabis, teipsum oculis hominum aperies, ac patefacies: ipse sic te probabis, vt anteà nunquam.

Grecè & Latinè doctus.

Very well learned both in Greeke and Latin.

Preclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ à nostris prodita sunt: vnus optimè nosti non nostra solùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia. Et omni liberali doctrina politissimus.

Grata salus alterius nomine dicta.

You haue done me a great pleasure in doing my commendations.

Quod eum saluere à me iusseris, meo nomine salutaueris, quod ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimum.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in fauour, or made friends againe.

Inimicitias deposuimus: in gratiam redijmus: reconciliati sumus: odia dimisimus, abiecimus, deposuimus. Vide, In gratiam redire.

Gratia excidere aliorum culpa.

To leese the fauour once obtained by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit omnem, apud omnes deleuit, non tua, sed tuorum culpa: factũ est minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, vt, qua florebas gratia, eam amitteres: perijt quod habebas gratiæ, tuorum culpa, non tua: commissum est à tuis potius quam à teipso, per tuos potius, quam per teipsum vt esses non vt antea, gratiosus, vt ea gratia, qua fruebaris antea, prorsus excideres, vt amitteres hominum studia, vt ex animis atque amore hominum effflueres excideres.

Gratus ero.

I willbe thankefull or do my endeuour to requite your desertes and curtesie.

Qui tibi ex me fructus debētur, eos vberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddã beneficia: parem gratiam referam: tuis beneficijs respondebo, quæ debeo, soluam, eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficijs compensabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officijs: cumulate tuis in me meritis satisfaciam: quæ in me contulisti, eadem recipies aut paria. Laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè soluere non potero, beneficiorum tuorum. Istam tuam liberalitatem semper in ore, animoque habeo.

Grauissime me læsit, quod amicum ignominia affecit.

He could not displease me worse, then to

sclaunder my friend, or sclaundering my friend, he sclaundereth me.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, insectatus est nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, grauiorem nullam sensi, grauius nullam tuli, quàm cum amici mei dedecus, ignominiam, dehonestamentum, per summam iniuriam, nefandumque scelus quęsiuit, infamiam amico meo machinatus est.

Habitu Hispaniensi.

Apparell like a Spaniard.

Ornatu Hispaniensi, Hispanorum more, indutus more Hispaniensi: speciẽ hominum Hispanorum vestitu referens, prę se ferens vt in Hispania solet, vt Hispaniæ mos & consuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritissimus.

Hanniball most skilfull in warrelike affaires or a verie expert souldier.

Hannibal in re bellica, in rei scientia militaris, in gerẽdis bellis calidissimus, vaferrimus, versutissimus, astutissimus fuit omnium Pœnorum: vafritie, calliditate, versutia, astutijs, astu, arte vicit, anteiuit, antecessit omnes Pœnos: praestitit, antecelluit, superior fuit omnibus Pœnis: excelluit inter Pœnos, parem habuit Pœnorum neminẽ: vafritie, calliditate, versutia, astutijs, astu, arte omnium Pœnorum nemo cũ Hannibale conferendus, comparandus, æquandus, cõponendus, ad eam calliditatẽ, vafritiẽ, artem qua gerendis bellis Hannibal excelluit, aspirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis astutijs, atque artibus adspirare ad Hanni-

Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis pœnorum Hannabali gerendorũ bellorum ſcientia par fuit, quis perfectam belli gerẽdi rationem, vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, poſſedit, conſequutus eſt, obtinuit.

Hic tibi ſit ſcopus.

Let this be your marke, intent or purpoſe.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, ſtatue, conſtitue, ad animum refer: huc mentem intende: huc ſpectet animus tuus, dirige tua cõſilia, tuas cogitationes ad hunc finem, hoc tibi propoſitum ſit: mentis aciem in hoc intende.

Hiems horrida.

An extreme winter.

Teterrima ac fœdiſſima hiems eſt: hieme vtimur iniucunda ac triſti, hiemem habemus perodioſam: nihil hac hieme fœdius, nihil horribilius.

Hoc ſapienti non obuenit.

This chaunceth not to a wiſe man.

Hoc in ſapientem minimè cadit: non eſt, vt obuenire hoc ſapienti poſſit: hoc à ſapiente alienum pertinere hoc ad ſapientem non poteſt.

Homo exploratus.

A well knowen man, or with whom I am well acquainted.

Pulchrè hominem noui, probè noui, præclarè, perfectè planè, penitus ſenſus eius egregiè teneo: habeo illum omnino cognitum: neque ipſe me, neque ſtatus eius vlla ex parte latet, præterit, fugit: qui ſit, qui ani-

mo, quo sensu, quo ingenio præditus optimè noui.

Honestum vtili anteponendum.

Honestie is to be preferred before profit.

Honestum vtili præferendum, præponendum, anteponendum, debemus honestum spectare, colere, diligere, curare, sequi magis, quam vtile: pluris, quàm vtile æstimare, facere, pẽdere, putare, reputare, ducere de honesto potius, quam de vtile laborare, cogitare, curam gerere: præpositum habere honestum potius, quam vtile: ad honestum potius, quam vtile, nostra cõsilia, studia, cogitata intendere, dirigere, antiquior, potior, prior nobis debet esse, de honesto cura, quam de vtili: vtile contemni, præ honesto decet: in nostris consilijs, & cogitationibus plus honesto, quam vtili debet esse loci: spectare honestum potius, quam vtile, conferri, referri ad honestum potius, quam ad vtile, nostra consilia, nostra studia, nostra debet industria, maiorem decet honesti rationem habere, ducere quam vtilitatis.

Honor.

Honour and worship.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, optima fama, amplitudo, honesta opinio.

Honore afficere.

To honour, esteeme and reuerence.

Etsi te in tuenda, colenda, conseruãda amicitia satis leuem, parum constantem, minus firmum cognoui, à me tamen omnia ornamenta proficiscentur: nullum in te ornando, honestando, colendo, locum aut tempus, nullum studij genus, officij, obseruantiæ prætermit-

permittam: fauebo tuæ dignitati, existimationi, honori: nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero, conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam, omnia mea studia, officia, omnem industriã, curam, operam, diligentiam: figam & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur amplificabitur meo studio tua dignitas: accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio cõsequeris: meum studium honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defend your honour.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, vt honorem tuum defendam, tuear, vt honoris tui defensioné, contentionem, certamen suscipiam, vt pro honore tuo pugnem, contendam, certem, vt honorem tuum defendendum, tuendumque suscipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will haue consideration or regard to your honour.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationẽ habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, proposita erit, erit antiquissima: meæ cogitationes tuã laudem spectabunt: animus meus in honore tuo fixus erit, ac locatus, in omni re quid honor tuus postulet, quid ferat, quid requirat: attendam.

Humanitas in primis colenda.

Gentlenesse or curtesie especially to be embrased and esteemed.

Ex omnibus virtutibus nulla est, quæ magis hominem deceat, magis homini conueniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria sit, quam humanitas: cum omnes virtutes tum vna in primis homini colenda humanitas est: ita decent hominem virtutes omnes, vt primum sibi locum vindicet humanitas: ita colēdæ sunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, vt præter cæteras amplectāda sit humanitas: inter omnes virtutes vna maxime lucet, eminet, excellit humanitas: quęrendæ sunt omnes virtutes, sed humanitati dāda in primis opera est: vt Hesperus inter sydera, sic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, curteous, and friendly.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij sit, qui sit illi humanitate pręferendus, magis ad humanitatē propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, hactenus cognoui neminem: nemo est illo maioris officij, humaniore sensu, officij studiosior, in officio diligentior. A pueritia floruisti artibus ijs, quæ ab humanitate nomen acceperunt, in hoc humanitatem tuam agnosco.

Iactura rei familiaris deprehensa.

To finde my stocke impaired, or to finde what losse I haue sustained.

Si putaueris, supputaueris, duxeris, subduxeris rationes tuas: si, subductis rationibus summam facies rerum tuarum, summam colliges, perstringes, conficies

cies, in vnum cog[illegible]tæ familiaris iacturam de-præhēdes, aperies d[illegible] rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelliges, ſenties.

Idem omnium in re iudicium.

The conſent or opinion of all men in a matter.

Communi ſenſu, conſenſione omnium, omnium iudicio, approbatione, ſententia, cōſentientibus cunctis hominibus, approbantibus, nemine prorſus diſſentiente, nulla cuiuſquam diſcrepante ſententia, acta res eſt, geſta, adminiſtrata: in ea re gerenda omnes conſenſerunt, cōſenſus omnium par & idem fuit, omnes omnium ſententiæ conuenerunt nemo diſſenſit, ſententiarum varietas nulla fuit, diſſimilitudo voluntatū, aut opinionū nulla prorſus extitit, ſenſu diuerſo nemo fuit: omnes omnium volūtates, opiniones, ſententiæ, iudicia congruerunt.

Idem fuit noſtri doloris auctor, & vltor.

One man both the worker, cauſe or beginner of all our ſorrow, and the reuenger alſo.

Noſtram vicem vltus ipſe eſt; quem hoſtem, eundem ſuimet vltorem habuimus, eundem & iniquum aduerſus nos, & iniquitatis atq; iniuriarum vindicem habuimus: auctor fuit ac punitor doloris noſtri: quod noſtrum erat, ipſe effecit, vt iniurias noſtras in ſeipſo vindicaret, vlciſceretur, perſequeretur.

Ignarus rerum gerendarum.

Voide of all experience, or nothing skilfull, in doing and working of, &c.

Rudis es, ab vſu rerum imperitus : experientia ca-res, vſum rerum ignoras: non ſatis es in tractandis re-bus verſatus.

Ignauus.

Slouthfull.

Hoc illi tribuebatur ignauiæ : commiſſum hoc ex ignauia homines interpretabantur : cauſam huiuſce facti in ignauiam conferebant; hoc ad ignauiam, inertiam, deſidiam, languorem referebant, adſcribebant ignauiæ, aſſignabant ignauiæ, ignauia hominis eſſe aiebant.

Ignominia affectus.

Sclaundered.

Ignominia ſum à te affectus : tuli à te ignominiam, ignominiosè ſum à te tractatus, mihi ignominiam intuliſti, attuliſti.

Ignominia affectus immerito.

Sclaundered wrongfullie.

Doleo te immerentem conuicio iactatū, exagitatum, vexatum, malè acceptum: angor animo, quòd ignominiam tuleris nulla tua culpa, quòd ignominia tibi ſit illata immerenti, quòd ignominiosè ſis tractatus, ignominia ſis affectus nullo tuo merito.

Immeritò accuſatus.

Accuſed vniuſtlie.

Accuſas me innocentem, immerentem, inſontem nullo meo meritò, immerito meo, iniuria, iniuſtè, iniquè contrà quàm ius eſt , contrà quàm meritus ſum

contra

Reynold Walker Booke Anno Domine 1707

cōtra jus & ęquum, absq; mea culpa: hæc in me sine causa confertur culpa, mihi adscribenda, assignanda attribuēda causa non est: culpa vaco, culpa careo, longè absum à culpa: procul abest à me culpa: remotus à culpa sum: culpæ sum expers: extra culpā sum, nō hæret in me culpa, culpam non sustineo, affinis culpæ nō sum, culpæ mihi non sum conscius, in culpa non sum: commissum à me nihil est, quare videar accusandus: non erraui, non peccaui, non deliqui, lapsus non sum, nullam in culpam incidi, nullā commisi culpam, nihil cōmisi, admisi, perpetraui: nullo me scelere adstrinxi, obstrinxi, maculaui, inquinaui Vide Culpa vacuus.

Immerito molestijs afficior.

Troubled without a cause.

Vexor, exagitor, iactor immerito meo: negotium exhibetur immerenti: molestijs & iniurijs afficior sine causa: commissum à me non est, vt hęc tam grauia sustinerem.

Immodestus.

Vnmodest, without modestie, shamelesse.

Locum in aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodestiam, impudentiā, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitę rationem, quia parum modestus est, non satis modestè viuit: modestia, modo, ratione non vtitur: modestiam ignorat, longè abest à modestia, parum modestis est moribus, de modestia nihil laborat, nullum ei modestiæ studium est, expers est modestiæ, iudicij, prudētiæ, rationis: temerè agit, imprudenter, sine ratione, sine modo, immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsultò prorsus, sine consilio, quia inconsultus est, temerarius, impru-

dens, inconsideratus, immoderatus, immodestus, immodicus.

Impar es in amore.

An vnlike louer or vnlike in loue.

Animus tuus in amore mihi non respondit: parem in me beneuolētiam minimè declarasti: tuæ beneuolentiæ significationem non dedisti: non esse te mutuo erga me animo, pariter atque ego sum in te animatū non demonstrasti: tuum in me amorem non esse cum meo conferendum, inferiorem esse meo, infra meum esse indicasti.

Impediunt studia salutationes amicorum.

The often greeting of my friendes let my studie.

Crebræ amicorum salutationes ita me interpellāt, vt prorsus me à studijs abducant, euocent, abstrahāt, abripiant, auellant, amoueant: omnem prorsus colendi studia facultatem, ptoestatem, frequentes amicorum salutationes eripiunt: nullam mihi studiorum copiam, nullam ad colenda studia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus reliquunt: fit salutationibus amicorum adeuntium ad me, ventitantium ad me amicorum officio, vt spatij nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium studijs exercēdum: ita sum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis ijs, qui ad me officij causa adeūt, vt otij nihil supersit ad studia literarum tractāda, vt nullam diei partem arbitratu meo in studijs ponere, ad studia conferre liceat.

Impe-

Imperator.

The generall or Captaine generall.

Omnem cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis auocauit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris insignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximia dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cuius imperium est, cui potestas est atque ius imperandi.

Imparatum, quod præstare nequeas.

To commaunde a thing vnpossible.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere, præstare neq; debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parum honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To end his yearely office.

Annum munus confeci, absolui: annuo munere, sum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuæ finem attigi, ad finẽ perueni: abijt annus imperij mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wisedome.

Impetum perditorum hominũ tua prudentia, tuũ consilium, tuum mentis acumẽ & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet impetum perditorum hominum tua virtus, franget, reprimet ac retundet. Hominum improbita-

tem infringent consilia tua.

Importunè Epiſtola reddita.

Letters deliuered out of time, or in euill time.

Epiſtolam mihi non loco reddidit: reddendæ tempus Epiſtolæ parum ſcitè obſeruauit: tempus Epiſtolæ reddendæ parum commodè cepit.

Improbandi.

Of diſalowing.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, vt agendum cenſeo: aliter agis, atque ego agendum exiſtimo: cum ita agis, à iudicio diſcrepas meo, diſcedis, diſſentis, procul abis. Hic tuæ vitæ curſus offendit eos, qui te diligunt, optiméque tibi cupiunt.

Improbi ex iudicijs elabuntur.

The wicked eſcape cleare without puniſhment, or eſcape the cenſure of the law and are quit.

Sæpè homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, ſcelerum affines, criminum labe infecti prorſus, atque inquinati, noxij, nocentes, ſontes, iudicio liberantur, iudicum ſententijs impunitatem aſſequuntur, à ſupplicio vindicantur, pœna eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, euadunt ex iudicio, elabuntur, ſeruantur inſontes, innocētes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nulla infecti culpa, nullo aſtricti ſcelere, nullo contaminati flagitio iudicantur, non puniuntur, non vindicantur, non caſtigantur, merita non coercentur pœna: pœnas nō dant, nō luunt, non pendunt: debitas pœnas non perſoluunt, debito ſuppli-

supplicio non mulctantur, non afficiuntur pœna, pœnas factis, vita & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non sustinent, patiuntur, sentiunt sæpè sit iudicũ culpa, vitio, scelere, improbitate, iniustitia, perfidia, vt homines impuri, perditi, scelesti, flagitiosi, delictorum omnium participes, sine pœna dimittantur, pœna eximantur, absolutionẽ consequantur, animaduersionem effugiant: sæpè non animaduertitur in homines nocẽtes, supplicium de nocentibus nullum sumitur, pœna nulla capitur secùs ac meriti sunt ac eorum vita postulat, iudicantur, sententiæ feruntur.

Improbi puniendi.

Wicked men or malefactors are to be punished.

Animaduertendũ est in homines nocẽtes: iusta est in homines improbos animaduersio: animaduersione vti aduersus improbos oportet: improbi afficiẽdi sunt pœna, vindicandi, puniendi, plectendi, vlciscendi, castigandi, malè mulctandi, sumendum est de improbis supplicium: capere pœnas de improbis æquum est: luant improbi pœnas factis dignas: debitum supplicium nefarij homines persoluant: digna eorum factis in animaduersione improbi plectantur pœna.

Imprudens.

Vnwise, rash, and vnaduised.

Nimium te inconsideratum, imprudentem, expertem consilij, inopem consilij, expertem rationis, inopem rationis, auersum à ratione, propẽsum ad temeritatem, immoderati sensus, præcipitis consilij, nimis in agendo præcipitem, insipientem, stultum cognoui

Impudens.

Impudent or shamelesse.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudétiam, si essem æque ac tu, pariter ac tu, similiter ac tu, non secus, non aliter ac tu, ita vt tu, vti tu, quemadmodum tu, sicuti tu impudens: ad impudétiam propensus, pudoris expers ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, auersus à pudore, non immerito impudétissimus haberer: transis verecundiæ fines, abes procul à pudore: modestiam nullam retines, tueris, colis: non te pudor retinet: non te modestia regit, non verecundia temperat.

Impudenter peccas.

You sinne without shame.

Nulla tibi est ad facinus verecundia, nullũ tibi peccandi modum verecũdia statuit: peccas, abiecta prorsus omni verecundia: omni prorsus pudore es exutus: peccas sine modo: peccas impudentissimè: non te pudor vllus, non te modestia deterret, abducit, remouet à voluntate, à studio à consuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the field, or were slayne in the conflict.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines insigni fortitudine præstantes obierunt, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, desiderati sunt: ducentos homines pugna illa sustinet. Vide Milites egregij.

In aduersa fortuna benè animatus.

In aduersitie, of good courage, hart and stomacke.

Et si fortuna mihi carissima quæque abstulit, eripuit, ademit, etsi me orbauit ijs rebus omnibus, quæ homini carissima sunt in vita, non faciam tamen, non committam, vt ipse me planè deseram, atque destituã, vt omnem planè spem abijciam, vt ab omni spe animum abducam, vt de meliore statu desperem, vt ad desperationem abducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbauit, nec tamen nihil spero: exclusa spes omnis videtur esse meliorum rerum, aliqua tamen spe nitor sustentor.

In aduersis cœlum aspicimus.

We looke vp to heauen in aduersitie, or in euery sodaine mischaunce.

Hic est mos hominum, ita more comparatum est, vt in repentinis aduersisq; casibus, si quid & præter opinionem, & cõtra voluntatem accidit, cœlum intueantur, suspiciant, aspectent, ad cœlum aspiciant, suspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua existimatione esse.

To be in some reputation, credit, or countenance.

Paucorum dierum studio consecutus es, vt aliquo numero esses, vt aliquid haberes inter homines honestatis, vt aliquem inter homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco esses, vt aliquam tibi adsciceres existimationem: ne prorsus iaceres, ne planè ignobilis, obscurus, vilis, abiectus, nullius honoris ac nominis esses, ne nullius omnino esses, ne nullo

planè loco esses, ne tua esset inter homines obscura aut infima conditio: parumper te honestauit, aliquo te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit comparauit, peperit paucorum dierum studium.

Incendium.

A daungerous fire.

Hac nocte nō mediocre excitatum est incendium: vehemens ignis est accensus, ædes multæ conflagrarunt, combustæ sunt, igni corruptæ sunt, consumptæ, absumptæ: grauis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

In conspectu.

In the sight, or before the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, in oculis erat, sese oculis offerebat, ante oculos versabatur, egregie patebat.

Incredibile.

Incredible, or that one would not thinke or beleeue.

Credibile non est. Credendum non est: non est, vt credatur, vt credi possit, vt habenda fides videatur: fidem superat: verisimile non est: mendacium videtur, mendacij speciem habet: mendacium præ se fert: veritatis imaginem nullam ostendit: eiusmodi est, vt fide careat, vt adiungi fides nulla possit.

Incursiones hostium.

The inrodes, assaultes, incursions of our enemies.

Decur-

Decursionibus hostium audio regionem infestari, vastari, loca diripi:excurrere hostes audio,& loca diripere:incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex ea prędas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, vastare prorsus ac perdere.

Indignus amore.

Vnworthy of loue or to be made of, and beloued.

Indignus est amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus est, qui ametur, nō est, qui ametur, nullam virtutem possidet, nulla prædixus est arte, quæ amorem conciliet: omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolentia colligitur: quæ ad colligendam, quærendam, comparandam beneuolētiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accōmodata, idonea, apta, nihil est in filio tuo, quod homines ad illum amādum alliceat: nihil est in illo, quare diligatur: nulla arte scientia, virtute, nulla planè re commendatur, vt inire gratiam ab hominibus, adiungere sibi homines aliqua beneuolentia possit.

Indignus beneficio.

Vnworthy of a benefite or good turne.

Tanto merito indignus es: non is ęs, in quem tanta gratia conferatur: non ita meritus es, non ea tua merita sunt, vt affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas: nō is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat, comprehendere, complecti, capere, concipere, excipere possit: ineptus est ad tantam gratiam accipiendam: beneficij magnitudo, tua merita vincit: impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Vnworthy of prayse.

Laude indignus es: indignum te laude præbuisti, ostendisti, non eum te præbuisti, præstitisti, ostendisti, probasti, non ita gessisti, non ita te gessisti, non ea tuæ vitæ ratio fuit, non eiusmodi sunt merita tua, non te talem vidimus, cognouimus, sensimus, experti sumus, non is nobis cognitus es, vt afficiendus, ornãdus, decorandus, honestandus, efferendus, extollẽdus laude sis, vt laus in te cõueniat, tibi debeatur: vt laudis præmium, quasi tibi debitum possis exigere: vt laus, quasi tuis meritis debita merces, persoluenda tibi esse tribuenda, deferenda videatur.

In diuitijs quærendis occupatus.

Occupied in seeking after riches.

In re familiari augenda totus es: præter diuitias nihil spectas: tuum omne studium in quærendis opibus consumas, locas, constituis, totus in diuitias incumbis, id vnum agis, eò tantùm spectas, eò tuum studium dirigis, confers, tuum cõsilium illud est, tua planè singularis cogitatio, vt diuitias tibi pares, compares, colligas, congeras: vt opes quæras, [illegible] possideas, vt opibus abundes, affluas, vt diuitiæ [illegible] redundent, tibi adsint maximæ, tuam in domum [illegible] confluant: vt diues sis, copiosus, locuples, pl[illegible] nummatus, multarum possessionum munit[illegible] instructus, paratus, minimè inops à re familiari, à [illegible] domestica, à diuitijs, ab opibus, à copiis, a fortunis, [illegible] abundes, vt cumulatè possideas, vt vberima sint o[illegible] vt omnium rerum vbertate floreas: vt fortunæ [illegible] amplissimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In the same daunger.

In eadem es naui, eodē in discrimine versaris: idem tibi periculum impendet: æquè tua salus agitur, tuæ fortunæ periclitantur, eadem tibi imminet calamitas, æquè periclitaris: in iisdem nauigas fluctibus: eodem iactaris vēto: eadem te procella perturbat: eodem loco res tuæ sunt: versaris in eodem periculo, in eadem fortuna, eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te vrget: pari es conditione, par, similis eadem, non dissimilis, non dispar, non alia tua conditio est, non minus de te agitur, tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit: eadem tibi instant mala: haud melius tecum agetur, haud meliore loco tuæ res erunt: non tibi erit melius: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus studijs præ imbecilla valetudine.

Vnable to studie, because of his sickly nature or weake bodie.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valetudine, infirmioris, imbecillioris tenuioris valetudinis est, corpore est infirmiore, imbecilliore, tenuiore, viribus est infirmioribus, imbecilioribus, tenuioribus, quàm vt studiorum laborem, graue studiorum onus ferre perferre, sustinere possit, minus habet virium, roboris, quam vt studiorum labori par esse possit, quam vt ferendo studiorum labori possit esse: valetudine vtitur infirma, imbecilla sit, vt labor eum studiorum facilè possit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negauit, quas labo-

riosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, grauissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt: corporis, valetudinis, viriũ infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere, quãtum res poscit, in studia non queat.

Infamis,

Infamous.

Æternam ignominiæ labem subiisti: sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est inusta infamiæ nota, ipse te aspersisti, atque inquinasti maculis infamiæ sempiternis: spem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti: nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Infamiam aspergere.

To spread an euill name, or giue forth sclaunder.

Vedementer studes de mea fama detrahere, meã famam lædere, detrimento afficere, obesse, nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas mihi infamiæ notas inuras, vt ijs meum nomẽ sordibus, ijs maculis afficias, inficias, inquines, inspergas: eas meo nomini sordes, eas maculas iniicias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, auferre, delere: tuum consilium, tuũ studium illud est, vt me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamiæ tradas: id spectas, vt perpetuò male audiam, perpetuam in infamiam adducar, æterna vt infamia flagrem, laborem, vt in sordibus infamiæ nunquam non iaceam, vt perpetua verser in infamia.

Infœlices se premi existimant.

They which are vnfortunate thinke themselues opprest, or poore men iudge themselues most miserable.

Videre licet multos, qui se credant, quia laborant inopia, egestate premũtur, in summa infœlicitate versari, constitutos esse, pessimè fortunatos esse, afflicta penitus fortuna esse, miserrimæ conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miserijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, sic redactos esse ad summā infœlicitatem, prorsus infœliciter, miserrimè, pessimè secum agi, suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, euersas perditas esse, fortuna se iniquissima, aduersa, graui, infensa, in primis vti.

Inferiore non cedere.

Not to yeeld, or to giue place to one that is inferiour, or lesse worthy,

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, cōferendus, par omnino mihi non est: quamobrem, qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causę, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eū loco statuam, pręponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellũt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

In fugam conuersi.

Made to flie.

Cum aliquandiu pugnassent, in fugam se coniecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga salutem petiuerunt, fugati sunt, fuga sibi consulere cœperunt, fuga distracti sunt, dissipati, dispersi, disiecti: distraxit eos fuga, dissipauit, disiecit.

Ingenio præstans.

Of an excellent wit.

De ingenij tui præstantia, vi, acie, ita statuo, neminem tibi anteferri posse, paucos admodum conferri: excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnibus antecellere vel certè nemini concedere, iudico acutissimam esse aciem ingenij tui, egregio te à natura instructum ingenio, minime te esse hebetem ad id quod melius sit intelligendum: eam esse ingenii tui aciem, nihil vt non videas, assequaris, facilè intelligas, scientia comprehendas: ingenii tantum in te duco esse, quantum esse potest plurimum: ingenium in te sentio esse summum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, nō quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè diuinum.

In gratiam redire.

To come againe in fauour.

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar, contendam, elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo merito restituas, vt amissam recolligam beneuolentiam tuam: vt te mihi reddas, vt mecum in gratiā redeas: vt te mihi reconcilies, vt animus tuus, qui erat antea, idem in posterum erga me sit: vt sis in me, sicut antea animatus: vt si quid alienæ opinionis, aut parū amicæ voluntatis aduersus me suscepisti, deponas, abiicias

abicias. Vide, Reconciliatus amor.

Ingratitudo deteſtanda.

Ingratitude is to be deteſted, or abhorred.

Vitium ingrati animi peſſimè odi: nullum odioſius mihi crimen eſt ingrati animi culpa: cùm omnia crimina, tum verò prætermiſſæ gratiæ neglecti officii culpa grauis admodum, moleſta, odioſa mihi eſt: nullum hominum genus acerbius odi, peius odi, acerbiore inſector odio, quàm qui gratiam bene meritis non referunt, qui de gratia referenda minimum cogitant, parum laborant.

Ingratus es.

Thou art vnthankefull.

Meis id te meritis non reſpondes: gratiam non refers, non ſoluis id quod debes: officia mea tuis officiis non compneſas, gratiam non reddis, officium non præſtas, ingratè agis, ingratum te præbes: officium in te requiro, deſidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec ſoluis.

Inhumanus.

Vncurteous or vnkinde.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abeſſet, tā eſſet alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus eſſet humanitatis vnquam vidi: omnem prorſus humanitatem, liberalitatemque naturæ ſic ignorat, vt nemo magis, minimè omniū de humanitate laborat: officium negligit: ita nihil agit liberaliter, vt illiberalitatē eſſe virtutē exiſtimare videatur.

In insaniam prorsus incidit.

He is fallen starke mad, or as mad as a bedlemre.

Vi doloris ita insaniit, vt menté, rectum animi sensum, rationem nunquam receperit, in perpetuũ amiserit, ad sanitaté nunquam redierit, insaniæ morbo ita est affectus, in morbum insaniæ ita incidit, vt nũquam posteà conualuerit, vt furorem nunquam deposuerit, vt bonam mẽtem nunquam reuocauerit, vt à furore, à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit: ita discessit à mẽte, ita mentem perdidit, vt illum nemo posteà ratione præditum viderit.

Iniquus.

Vniust or not indifferent.

Æquissimus mihi non est, paulò iniquior in me est, iniquiore animo erga me est, animo est in me non satis æquo. Non nulli sunt in te obscurius iniqui.

Iniuria afficere.

To do wrong.

¶ Iure hæc in me cõferres, si quando ipse tecum iniquius egissem, iniquior tibi fuissem, iniurius tibi fuissem, iniuriosius in te fuissem, iniuriosius te tractassem, iniuriam tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem, si te aliqua affecissem iniuria, si à me accepisses iniuriam, tulisses iniuriam: si me iniurium, iniuriosum, iniquum, grauem, tuis commodis aduersum, infensum tibi sensisses, cognouisses, expertus esses: si qua re te læsissem, tuus esset animus a me offensus, molestiam aliquam accepisset si de tuis commodis aliquãdo detraxissem, tuis commodis obfuissem, obstitissem, aduersatus

uersatus essem: quia esses à me lacessitus iniuria, prouocatus, commotus.

Iniuria compensata.

Iniurie recompensed, wrong requited.

Inique mecum egisti, sed erit, cum tibi idem reponam: iniuriā fecisti, iniuriam aduersus me intulisti, iniuria me affecisti: lacessisti, prouocasti, iniuriose me tractasti, acerbè, iniquè, auarè, contra iura omnia, aduersus iustitiæ leges, contra quàm iustitia præscribit: sed parem aliquando gratiam referam, merita meritis compensabo.

Iniuriam vlcisci.

To reuenge iniurie.

Facilè idem reponam: is sum, qui referre iniuriam facilè possim, par pari referre, æquè te tractare: feres à me, quod intulisti: impunè tibi nō erit, quod iniuria me affeceris, impunita non erit iniuria tua, inulta non erit, inulta nō relinquetur, vlciscar iniurias tuas, memorem iniuriæ me senties, reperieris.

Iniurias non vlcisci, laudabile existimo.

Not to reuenge iniurie, I iudge it prayse worthie.

Nihil iudico, duco, censeo, statuo laudabilius, quam iniuriarum rationem non habere, non ducere: quomodo quidem ego existimo, vt ego quidem arbitror, opinor, puto, autumo, sentio, vt opinio mea est, vt mea fert opinio quātum quidem assequi iudicio possum, vt mihi suadet ratio, ostendit ratio, nisi iudicio

fallor, iudicii ſum expers, rudis planè ſum: nihil eſt præſtantius, laudabilius, ad laudem illuſtrius, quàm iniurias cõtemnere, nihil facere, obliuiſci, ex memoria delere, minimè perſequi, vlciſci nolle, vltione non perſequi: referendæ iniuriæ curam non ſuſcipere, de iniuria perſequenda, vlciſcenda, referenda, de iniuriarum vltione minimè laborare, nihil omnino cogitare vltionem iniuriarum non ſpectare, non curare: in contẽnendis iniuriis, obliuiſcendis, ex animo euellendis, ex memoria delendis, obliuione voluntaria conterendis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, qua nulla præſtantior.

In iuſtitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended, or contained in onely iuſtice.

Omnes inſunt in vna iuſtitia virtutes, iuſtitia cõtinentur, compræhenduntur, continet iuſtitia, comprę-hendit, complectitur omnes virtutes: omnes ad vnam iuſtitiam virtutes referuntur, ab vna iuſtitia pendent in vna iuſtitia includuntur, qui iuſtitiam tenet, non eſt vt virtutem vllam præterea deſideret, requirat, expetat, nulla virtute iuſtus caret, nulla virtus abeſt à iuſto: coniunctæ ſunt, colligatæ, connexæ cum iuſtitia virtutes omnes.

In liberos non ſæuiendum.

We muſt not rage againſt our children, or we ought not to be cruell ouer our children.

Sæuire in filios, ſæuitiam aduerſus filios exercere, crudeliter agere cum filijs nunquã debemus: tanti nihil eſſe debet, vt crudeles in liberos ſimus, vt crude-

les

les nos liberi nostri experiantur: si quid agitur cum filijs crudelitas absit, nunquam crudelitati locus est.

Innumeris periculis exposita est vita hominum.

The life of man is open to infinite perils, or subiect to many daungers.

Innumeris fortunæ telis proposita est, exposita est, patet hominum vita: impendét, imminent hominum vitę casus innumeri: euentus rerum varij singulis propè horis extimescendi: quisquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, spiritum è cœlo ducit, huius lucis vsura fruitur, cum casus innumeri manent, ei & quæ velit, & quę nolit, exspectãda multa sunt, eius animus ex vario rerum euentu, perpetuò fluctuet necesse est.

Inofficiosus & inhumanus.

Vncurteous and vnkinde.

Omnis officij & humanitatis expers est: lõgè abest ab officio & humanitate: prorsus humanitatem ignorat: ab humanitate remotissimus est: nihil possidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio viuere.

To liue at ease or in rest.

Pręstabo tibi otium: efficiam, vt quietè fruaris, vt quietè agas, quietè viuas, quietã vitam ducas, & summa sit rerum tuarum tranquillitas, summa tui animi quies, vt otio tibi frui liceat otiosè viuere, otiosam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

In Republica iustitia sequenda.

Iustice is to be followed in a common wealth.

In administranda, tractanda repub. in administratione Reipublicæ, ius honestum, rectum tueri, spectare, sequi, nihil præterea debemus,

Insanus.

Madde or out of his wit.

Quia causa cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad insaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus est, mente captus est, mentem amisit, mens eum reliquit, defecit, destituit, incidit in insaniæ morbum, prolapsus est in furorem, à seipso discessit, à mente discessit, sapere desiit.

Inscius reuertor.

I returne vnwitting or vnknowing.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repeto rus insciens, imprudens, inscienter, præter voluntaté pedes me ad rus inscientem referunt.

Insectari.

To reprehend sharply or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accusant, exagitant, insectantur, conuitijs vrgent.

Insidiati mihi sunt, quibus potissimum credidi.

They haue entrapped me, or layd wait for me whom I chiefly trusted.

Quorum

Quorum ego fide nitabar maximè, quibus ego fidei habebam plurimũ, quibus apprimè credebã, quorum in fide multum ponebam, quorum esse minimè dubiam, aut infirmã fidem existimabam, ij mihi insidias fecerunt, insidiosè vim, damna, ignominiam intulerunt, obtulerunt, insidiosè me tractarunt, insidijs petiuerunt, oppresserunt, perdiderunt, à me defecerunt, desciuerunt.

Insomnia laborare.

I could not sleepe all the whole night: or I slept not one winke all this night.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquã vidi meis, capere nunquam potui: somnus hac nocte meos oculos effugit, abfuit à meis oculis, nunquam se obtulit oculis meis: refugit à meis oculis: noctem insomnem duxi, insomnia laboraui: perpetua vigilia sum vexatus: spacium noctis vniuersum peruigilaui: soporem nunquam gustaui: nunquam quieui: quies nunquam data est: omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, fine summo fuerunt.

Insontem accusas.

Thou accusest the innocent, or guiltlesse man.

Accusas, culpas immerentem, expertem culpæ, vacuum à culpa, remotum à culpa damnas, in iudicium vocas, rem facis, persequeris: vitio tribuis, vitio vertis: fraudi das immerenti, ei, qui culpam non commisit, culpæ sibi conscius non est: confers culpam in expertem criminis, insontem, immerentem, innoxium: exagitas illum: in culpam vocas, in infamiam vocas, adducis iniustè, fine causa, iniuria, immeritò, cõtra quàm ius est. Vide, Immeritò accusatus.

Institutum tuum vrge, si ita expedit.

Continue or go forward as thou hast begun, if it be for thy profite and commoditie.

Perge, vt cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum, qua ire via cœpisti, ea perge, tuã con-suetudinẽ tuere, ac serua, si tibi vtile est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas: si è re tua, è commodo tuo ex vsu tuo, si ratio rerum tuarum ita postulat, si tibi conducit, expedit, prodest, bono est, emolumento est, vtilitati est, si est, vt iuueris, vt vtilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

In summas ædes aufugit.

He fled away, and ranne vp to the top of the house.

Effugit, fuga se abripuit, fuga euasit ad ædiũ summa, ad summas ædes, ad fastigium, ad culmẽ, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes: abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petiuit summas ædes.

Intemperantia languescit corpus.

The body is weakned or made feeble with inordinate or dissolute liuing.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, cõminuit, infirmauit, debilitauit, ademit, abstulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incõtinentia, intemperantia, nequitia luxus, libido: vita immoderatè, incontinenter, intemperãter, dissolutè, nequiter, sine modo

luxuriosè

luxuriosè traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatē, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minus validum, minus valentem, minus robustum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Inuidia premitur.

Hated or enmed of all men.

In summam omnium inuidiam incidit, adductus est: inuidiosus apud omnes factus est: sic egit, ita se gessit, vt odio illum omnes habeant, vt in illum nemo sit optimè animatus, nemo illi faueat, nemo de illo benè existimet: nulla fruitur hominum beneuolentia: premitur odio multorum, inuidiæ est, odio est, in inuidia est, in odio est, Quis est, quem nulla vnquam attingat inuidia? Disrumpitur inuidia. Valdè Ciceronem exercebat inuidia. Ciceroni multum erat cum inuidis negotij.

Inuidia ex dignitate.

I am enuied or haue more ill wil abrode, because of honor, preferment or estimation.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat, lędat, pungat, angat, sollicitet, afficiat, vrat, dolore, cura, molestia, sollicitudine afficiat: florere me dignitate, existimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in republica esse, auctoritatis, gratiæ, existimationis, splēdoris, nonnulli molestè ferunt, grauiter, à cerbè, ęgrè, iniquè, iniquo animo, non facilè, non leuiter, non patienter tangit animos quorundam, sollicitos habet quosdam hic splendor meus, hæc species, dignitas.

In virtutis studio valetudo curanda.

In the studie of vertue our health is not to be neglected.

Ita sequi virtutem debemus, vt valetudinem non in postremis ponamus, valetudinis cum virtute ducenda ratio est, sic ad studia virtutis debemus incumbere ne valetudo negligatur; plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: spectanda virtus est, cum ea tamen, ne despiciatur valetudo: excubare virtutis in studio, præclarum est, indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus: nonnihil tamen corpori seruiatur.

Iracunde commissum, dedecus.

Shame followeth euery furious acte: whatsoeuer thou doest in thine anger, it will turne to thy shame at the last.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo ira commoto, ira affecto, ira agitato, commotus ira, adductus, inductus, impulsus, incitatus, actus, accensus, imflammatus, iracundiæ vi impulsus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore: turpi te macula inquinabis, labe inficies, dedecus infamiæ turpis nota consequetur.

Iracundia multorum malorum causa.

Anger the cause of much mischiefe.

Sanè, sanequam, certè, certò, verè, re vera, profectò sine dubio, procul dubio, absque dubio, quidem, omnino, planè, qui se iracundia patitur efferri, auferri, abripi, à ratione auocari, à consilio abduci, is ea committit, quæ mox infecta velit esse, in eum locum adducitur

ducitur, vnde exitus non facilè datur, eò progreditur, quò paulò pòst pœniteat: certum est, pro certo est, exploratum, minimè dubium, nemini obscurũ, omnibus apertum, patet, constat, perspicuum est, oculis, ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium non potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia: ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat, iracundia multorum malorum causa sit, in iracundiam conferenda.

Iter difficile.

A troublesome or euill iourney.

Admodum hieme difficilis est, incommoda, impedita, plena laboris, & periculi ea via quę Patauio Vincentiam fert, ducit: qui se per hiemem in viam dant, vt Patauio profecti Vincentiam perueniant, molestiã itineris nõ mediocrem sustineant necesse est, in multas incidãt difficultates, multa subeant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odiosa, dura minimè pauca: iter habentibus Patauio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est. In alpibus Apennini magnæ sunt admodumque difficiles locorum angustiæ: impeditissimus est ad iter faciendum mons Apenninus: labor est maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Iter omittendum infirma valetudine.

A iourney is not to be taken in hand when a man is ill at ease.

Iter ne ſuſcipias, ne te viæ cõmittas, ne te in viam des, ne ad iter aggrediaris, ne viam ineas, itineris cõſilium abijce, omitte, dimitte, niſi rectè vales, niſi optima vteris valitudine, niſi corpore bene firmo. Ne te viæ, niſi confirmato corpore committas. Vide non niſi ſoſpes, &c.

Itinera hyeme odioſa.

Euill iournying in winter, or winter iourneys are tedious.

Viæ ſunt hyeme difficiles, incommodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odioſæ: nihil incommodius, quàm hyeme iter habere: per hyemem itinera ſunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Iucunda coniunctio.

A ioyfull ioyning.

Spero nobis hanc coniunctionem voluptati fore optimam de hac habeo coniunctione ſpem: de hac coniunctione ſpero optimè, ſpes me tenet optima, ſuſtentat, alit, paſcit, fouet.

Iudicium à natura ne, an ab arte.

Whether nature or arte giue iudgement I know not.

Nondum planè conſtitui, nondũ ſatis habeo conſtitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæ ne munere, an diſciplinæ beneficio iudicium cõtingat: iudicij præſtantia, excellentia, vis, ſubtilitas vtrum à natura, an ab arte, ac diſciplina proficiſcatur, contingat, manet, naturæ ne priuilegio concedatur, an ſit ab arte, ac diſciplina petendum: vtrum is, qui

is, qui rectè iudicat qui optimè iudicio vtitur, qui iudicio valet, præstat, excellit, facultatem habet optimè iudicandi, iudicio abundat, naturæ debeat, an arti, bonum illud acceperit à natura, an hauserit à studio, ab arte, à disciplina: naturalêne bonum sit iudicium, an potius in studio, arte, disciplina, doctrina, ratione situm, eiusmodi quod doctrina tradatur, à præceptis ducatur, discatur à magistris.

Ius dicere.

To iudge according to the law, or to minister iustice.

Modò in hoc, modò in illo oppido forum agit, ius dicit, litigantes audit, res iudicat, causas cognoscit, iudicat de controuersiis, discrepat, ius administrat, distribuit.

Iustitia sequenda.

Iustice is to be followed: vpright and true dealing is to be vsed.

In administranda, gubernanda, regenda, capessenda, tractanda, curanda, gerenda republica, in administratione reipublicæ, in omni publico munere id solũ spectare debemus, quid iustitia postulet, ratio præcipiat, cõscientia proponat: quid sit iustitię, quid rationi consentaneum, quid cum iustitia, cum ratione congruat, conueniat, consentiat: habenda iustitię summa ratio est: vna spectanda iustitia, nihil prætereà: de vna iustitia laborandnm: sequi ducem iustitiam debemus, agere cum iustitia, iustè, rectè, honestè: honestũ tuendum est solum: nostra cõsilia, nostras actiones ad vnã iustitiam referri decet: propositam habere iustitiam, iustitiæ seruire, ad iustitiam incumbere, iustitiã exer-

cere debemus: non est in administranda republica ne latum quidem vnguem: ne minimum quidem, ne tantillum quidem à iustitia discedendum, recedendum.

Iustitia curæ paucis.

Few haue regard what is iust.

Pauci sunt hac ætate, his temporibus, quibus iustitia curæ sit, cordi sit, qui iustitiam colant, exerceãt, curent, tueantur: qui de iustitia laborent: apud quos iustitia locum habeat, iustitiæ locus sit, qui se iustos præbeant.

Iuuabo te, vbi opus erit.

I will helpe thee when thou shalt haue need, or as neede shall require.

Adero tibi, præstò ero, opem feram, cum res postulabit: vbi opus erit, vbi tempus feret, tuis temporibus, si rerum tuarum ratio poscet, si occasio requiret vbi erit, è re tua, si pertinere ad te videro.

Iuuentus improuida.

Youth is incircumspect.

Si, quid insidiarum in vita sit, minus despicis, intelligis, vides minimè miror, cùm adhuc intra iuuentutis annos tua versetur ætas, cùm iuuentutis annos egressus nondum sis, nondum excesseris, præterieris: cùm in ea sis ætate, quæ valet viribus, ac prudẽtia infirma est, viribus floret, à prudẽtiæ maturitate procul abest, longè distat à prudentia, in qua prudentia locũ non habet: cùm adhuc ætas tua tanquam in vere sit: cùm ætas iuuentutis, in qua tu es, inopia ferè iudicij laboret, expers iudicij, prudentiæ grauitatisq; sit: vsu

rerum

rerum, & experientia, vnde oritur prudentia, prorsus vacet, vacua sit, careat.

Labi procliue.

It is easie to fall, or to do amisse.

Quis est, qui non offendat, non labatur in tam difficili, tamque lubrica rerum humanarum via? cui timenda offensio non est? cui nam effugere, ac vitare offensionem licet? quis ab offensione præstare sibi quicquam possit?

Labor.

Loboure.

Si hoc suscipis, sumis, aggrederis, negotij multum habebis, feres laboris plurimum, rem difficilem, grauem laboriosam, operosam, molestã in primis ac duram senties, experieris, cognosces: valdè tibi erit, elaborandum', magnus in te labor, graue onus incumbet, oneris multum, laboris, molestiæ sustinebis.

Labor finitus.

I am eased of my labour, or my taske is ended.

Perfunctus sum labore grauissimo, leuatus sum, liberatus, exsolutus, exemptus: labori finis impositus est: factus est: labor ad finem peruenit, terminatus est: iam me non vrget, non premit, non vexat labor: labori grauissimo quies aliquando successit: labori finẽ feci, finem imposui: laborem terminaui, ad finem, ad exitum perduxi: laborem pertuli, donec opus fuit, toleraui quatenus debui, sustinui quo ad oportuit.

Læsus immerito.

Hurted wrongfullie, or otherwise then I haue deserued.

Iniquè mecum egisti: iniuriose me tractasti, iniuriā mihi intulisti, iniuria me affecisti, iniuriam abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immeritò meo, nullo meo merito, nulla culpa, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ob omni vacuum culpa. Vide, Immeritò molestijs afficior.

Lætitia affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitia, affecit lætitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiam cepit, sumpsit, hausit, lætitia affectus est, lætatus est, gauisus est, recreatus est, gaudium cepit, iucunditatem hausit.

Largitio inuidiosa.

Hatefull briberie.

Inuidosa est apud omnes bonos tua largitio: inuidiam tibi parit, inuidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tua largitione grauius afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones ex occulto inuadunt viatores.

Theeues set vpon trauellers vnawares.

Latrones ex insidiis, ex occultis locis, subitò, repétino, improuiso, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, inuadunt, petunt, viatoribus inuadunt

inuadunt, in viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt, impressionem faciunt incurrunt, insiliunt, sese immittunt, se inijciunt, sese inferunt.

Laudare.

To praise or commend.

Omnes te summis laudibus extollunt, efferunt, exornant, in cœlum ferunt: Sẽper aliquid ex te promis, quod alios delectet, teipsum laudibus illustret. Satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Cato res ciceronis ornauit, diuinis laudibus extulit, prosecutus est, Brutus effertur laudibus, in cælum tollitur, quia contendit, vt in pristinam libertatem patriam vindicaret, restitueret.

Laudem summam consequutus est.

He hath gotten him a great praise, or commendation.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, vnicam. incredibilem, excellentem, præstantissimam, amplissimam, æternã, sempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem consecutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsiuit, sibi peperit, comparauit. ieci fundamenta dignitatis meæ, ingressus sum in laudem. Nunc tuæ summæ laudes excelso, & illustri loco sitæ sunt.

Laudis studiosus.

Desirous of praise, or hunting after praise.

Omnes tuos ad laudem impetus noui: quam sis ad laudem propensus, inclinatus, quanti sit apud te laus,

quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quam laudi studeas, quo studio laudem sequaris, quæ tua sit laudis cupiditas, preclarè noui, habeo cognitum.

Laus gratiæ causa.

To currie fauour, by praising of men, or to commend other thereby to get him selfe more fauoure of them.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus non iudicio tuo, meritóque adductus meo, sed vt ineas à me gratiam, gratiæ causa, ad colligendam beneuolentiam: gratiam meã his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi, non veritati: auribus inseris, loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, sed eo consilio id spectas, id secutus, meum tibi vt amorem hoc artificio, hoc tuo quasi merito adiungas, vt mihi gratificeris.

Laus ex sola virtute.

A commendation rising from vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudẽ in vna virtute positam existimare, pertinet ad sapientiam tuã, spectat ad eam sapientiam, qua tu excellis: est eius sapientię, quæ in te elucet: viget: tuum est, qui sapiens & haberis, & es, qui sapientia præstas, abundas, in quo sapientiæ plurimum est: virum sapientem, qualis es tu, decet in animnm inducere, pro certo habere, sic habere ita credere, existere veram laudem, nasci, fluere, manare ab vna virtute, verum decus in vna virtute situm esse, locatum, constitutum, solidam gloriam non aliunde, quàm à virtute pendere.

Laus

Laus in virtute posita.

Iust praise consisteth in vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna virtute positam, sitam, locatam, constitutam existimare: in vna virtute consistere, ab vna virtute pendere, nasci, fluere, manare, proficisci.

Leuatio luctus.

A lessening of sorow.

Hæc te non mediocriter cogitatio cõfirmabit: hæc si tibi propones, apud animum tuum propones, animo agitabis, animo spectabis, leuabis, tuum luctum, leuabis te luctu, ægritudine, sollicitudine, cura: sanabis vulnus doloris tui, ipse te lenies.

Leuis.

Light, inconstant or vaine.

Vaniorem, inaniorem, leuiorem, dementiorem vidi neminem: nihil est in eo grauitatis: nihil est illo inanius, vento leuior est, aëre inanior.

Leuiter offendere.

Somewhat to stirre a man, or a little to displease a man.

Dedi operam, vt eum parce ac molliter læderem non id egi, vt eum grauiter offenderem: nihil paulo grauius in illum cogitaui: cõmouere illum leuiter volui, non acerbè vexari.

Liberalis.

Liberall or bountifull.

Late patuit in prouincia liberalitas tua, tua excelluit humanitas, nemo est à te nō liberalissimè tractatus, liberalitatem nemo in te desiderauit: prolixa fuit in primis, ac benefica natura tua sic vt nihil magis: fructus liberalitatis tuæ vberrimi fuerunt, ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regard of liberty and freedom,

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter communem libertatem quæsiui, curaui, secutus sum, spectaui: ad vnam ciuium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli: preter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Consideration of the publick liberty.

Nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicaui: omnium rerum mihi prima fuit publica salus ac libertas, cōmuni salute ac libertate nihil mihi potius, omnia sum aspernatus præ communi salute ac libertate: pluris apud me, quàm omnes res, vniuersorum salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute ac libertate laboraui: salutem publicam ac libertatem omnibus rebus anteposui præposui prætuli: curæ mihi fuit salus ac libertas publica, sic vt nulla res æquè.

Libri tui iñ honore habentur.

Thy bookes are much regarded, or are in great estimation.

Libri tui omnibus vigent, egregia de tuis libris opinio

nio est, existimatio est: præclarè de tuis libris omnes existimant, sentiunt, iudicãt; tui libri magno apud omnes in honore sunt, omnium iudicio probantur, laudibus ac testimonijs ornantur, in manibus sunt, in manibus habentur, manibus teruntur, sinu fouentur, circumgestantur, circumferuntur, assiduè tractantur, diligenter euoluuntur, accurate ac studiose lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo vti.

Let me haue the vse of your chamber.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo si mihi cubiculum concesseris, meo commodo consules: sine me vti cubiculo tuo, liceat mihi cubiculo à te concesso, tuo beneficio frui, tua humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quod facile cognouerim, intellexerim, senserim, coniecerim, iudicauerim, quòd facile nosse, intelligere, sentire, conijcere, coniectura consequi licuerit, potuerim, ei periucundæ fuerunt, summam ei iucunditatem attulerunt, pepererũt, magna illum iucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus se partibus ostendit in tuis literis. Quas ad me literas, mittis, multo sunt officio refertę multis insignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutij accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great losse to learning.

Multum iacturæ tulerunt, graue detrimentum ceperunt, damnum adierunt, subierunt præclara literarum studia ex morte, obitu, interitu Aldi Manutij: graue vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutij: ictu graui perculsæ sunt, ac pene prostratæ liberales disciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interijt, extinctus est, perijt, obijt, diem obijt, oppetijt, decessit, è vita dissessit, è vita exijt vitam cum morte commutauit, morte sublatus est, morte nobis ereptus.

Literas non committere.

Not to deliuer letters.

Eiusmodi sunt, eius generis, eius momenti meæ literæ, vt eas non audeam temere committere: nō eius generis, non eiusmodi sunt meæ literę, vt eas audeam temerè credere: quoties mihi certorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ semper iucundæ & vtiles.

Learning is alwaies both pleasant and profitable.

Mi fili, semper vsui, semper delectationi literæ tibi erunt, fructum tibi afferent & voluptatem in omni vita, nunquam non vtiles, nunquam inquam iucundæ non erunt; te semper commodis, semper voluptate afficient, iuuabunt pariter, & oblectabunt in vniuerso tuæ vitæ cursu, vitæ tuæ par atque adeo longior literarum vtilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All sorow, paine and griefe in continuance of time will cease or haue an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas, vetustas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, sanantur vetustate: vis doloris cum tempore lãguescit: detrahit de dolore dies, atq; adeo extinguit omnem, planeq;, tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert: vetustas opem fert, opitulatur, subuenit, auxilio est, subsidio est: finem doloris dies affert: habet hoc tempus, vt quemuis dolorem quanuis acriter in animo insitum, auellat atq; abijciat: est hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, omnem aduersæ fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoueat. Vide Calamitatum consuetudine.

Lucri gratia causæ dicuntur.

Gaine maketh many a pleider Pleiding for gaine.

In forum multi veniunt, vt lucri plurimum faciant, vt lucrentur plurimum, vt quęstus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrũ spectãtes, lucrũ sequuti, lucro commori, lucri spe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas causas impellit: facit augendæ rei cupiditas, ditandi spes, congerendarum opum, comparandarum diuitiarum, pecuniæ colligendæ, vt in forum se conferant, vocem in quęstũ conferant, vt agendis causis se dent vt industriam suam in agendis causis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A dishonest or shamefull gaine.

Quæstus maximos, sed turpissimos fecit: rem fecit turpissime: diuitias quæsiuit malis artibus: multũ ille quidem, sed inhonestè, sordidè, parum laudabiliter, cũ dedecore lucratus est, cum infamia lucrum secutus est, tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrum incubuit, vt expetendum sibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi cum fama existimauerit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourning.

Conficior lachrimis, sic vt ferre non possim, luctu consumor, contabesco, modum lugendi nullum facio finem lachrimis non impono, lachrimis me dedo, lachrimis nũquam abstineo, vberrimus meus est fletus assiduæ lachrimæ, perennes lachrimæ nunquam non lugeo, luctum nunquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex oculis lachrimæ, comes mihi vbique luctus est: perdunt me lachrimæ, nunquam lachrimis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To sorrowe and mourne for the commonwealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis: lugendi causam affert aduersa fortuna Reipublicæ: calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt: miseriæ tibi publicæ lachrimas excutiunt, exprimunt.

Mœreo.

I lament, mourne, or take thought.

Iaceo in mœrore, ac sordibus: afflictus mœrore iacet, ac languet animus meus. Pessimè est animo meo: tristissimis vexor, & conficior curis: mœrore contabesco, debilitor, conficior, obruor, nil me tristius, deditus tristitiæ sum, tristis valdè sum, animi dolore torqueor, iucunditas à me omnis abest. Nimium te tristitiæ tradidisti.

Magister scripturæ.

The maister of requests, or secretarie.

Magister scripturæ est, scripturæ præest, vectigalibus præest, princeps publicanorum est; vni potissimum demandata vectigalium cura est ei maximè cõmissa vectigalia sunt: vnus præcipuè vectigalium curam gerit, sustinet vectigalia præcipua quodam iure, summo quodam iure exercet.

Magistratui rectè præfuit.

He so behaued himselfe in his office, that he gat all mens commendations thereby.

Pater tuus eximiam ex hoc magistratu laudẽ collegit, tulit, cepit, adeptus est, consequutus est: preclarè pater tuus hunc honorem gessit, egregiè se pater tuus in hoc munere tractauit: pater tuus hunc magistratum pro sua, reique publicæ dignitate administrauit.

Magistratus certus.

I was sure he should haue that office, or I neuer doubted that he should come to that honour.

Nunquam dubitaui, dubium nunquam mihi fuit,

ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere: suspicari, nunquam mihi fuit obscurum, aut parum apertum, nunquam suspicatus sum fore, vt hic tibi magistratus non deferretur, vt excluderetis hoc magistratu, vt repulsam ferres, vt reijcereris: pro certo semper existimaui, certò sum arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit: prorsus mihi persuasi futurum, vt ad hunc honoris gradum peruenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi, vnquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquã explorata mihi non fuit, incerta, dubia, ambigua, obscura nunquam fuit. Non dubito, quin summum atque altissimum gradum ciuitatis obtineas.

Magistratus summus.

The highest office or Magistrate.

Penes eum est potestas, omnia sunt, est imperandi ius, est in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu suo cuncta moderatur ac regit, eius in manu sunt omnia: eius ita potestas latè patet, vt omnia complectatur: eius dominatu nihil vacat, ad eum omnia sunt delata, eius voluntas pro legibus est, ab eius volũtate ac nutu pendent omnes, omnia posita sunt in vnius voluntate. Tanti non est, multis mortalibus imperare, quãti nobiscum hic vitam ducere.

Magnas res suscipis.

Thou takest vpon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus conêre, animaduerte quid suscipias, quid sustinere possis, quã graue subeas onus, quantũ tibi oneris imponas, quan-

quãtam ineas rem, cuius difficultatis, cuius industriæ cuius operæ sit, quam difficile, durum, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatem, quas vires, quos neruos, quãtum roboris postulet id quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggrederis: Grauissimis rerum susceptarum oneribus premor: Videre te scio quantum officij sustineam. In arcem huius causę inuadam totis viribus, toto pectore contendam.

Magni æstimatur.

He is in great estimation.

Multorum nummorum est mea bibliotheca, pretij magni est, plurimi valet, magnę æstimationis est. Tãta esse puto verborum tuorum põdera, vt ex tua laude omnia me consecutum existimem.

Magnitudo animi absque prudentia.

Harte without wit, or a courage without discretion.

Sæpè qui magnitudine animi præstant, prudentia minus valent, sæpe contingit, euenit, vsu venit, accidit fieri videmus, non raro fit, non parum, sæpè fit, vt animi magnitudinem comitetur imprudentia: vt in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia, requiratur, desideretur.

Maiores nostri diuitias virtuti postponebant.

Our elders preferred vertue before riches.

Maiores nostri diuitias minimè putabant, vnam virtutem sequebantur: apud maiores nostros minima

diuitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud maiores nostros diuitiæ fuerunt, virtus vna vigebat maximè: plurimum semper apud maiores nostros virtus valuit, minimum diuitiæ: opes in minimis ponebant: postremæ omnium rerum diuitiæ illis erant: rem familiarem, queque nos bona appellamus, parui, minimi, nihili reputabant, ducebant, estimabant, pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant, (idem enim significatur, siue absit, siue adsit particula non) minimi erant apud maiores nostros opes, minimi ponderis, nullo, apud eos loco, parui momẽti: postremum apud eos locum opes obtinebant, de opibus minimum laborabant: diuitias præ virtute contemnebant, infra virtutem ducebant, post virtutem habebant, virtute posteriores iudicabant.

Maioribus mentiri turpissimum fuit.

Our forefathers thought it a foule shame to lie.

Maiorum nostrûm ætate, tempestate, temporibus, quo seculo maiores nostri vixerunt, mendacium probro maximo fuit: mẽdacium dicere, turpissimum fuit, veritas ita colebatur, vt falsi homines pessimè audirẽt

Malè audis.

Thou art euill spoken of, or thou hast an ill name.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè atque acerbissimè de te loquuntur: turpia quædam atque inhonesta in te conferunt: valdè te exagitant, iactant, insectantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicãt: omnes tibi grauissimè obtrectant, de tua existimatione multum

cum detrahere conantur, libertime inuehuntur in te nefaria quædam de te dissipant, disseminant, iactant, maledictis te onerãt grauissimis: maledicta in te conferunt, congerunt, conijciunt, ita de te loquuntur, vt honori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras offundant: vt honorem tuum turpi labe inficiãt.

Maleuolentia à sententia detrusus.

Their malice hath forced me to change my minde or opinion.

Istorum maleuolétissimis obtrectationibus de vetere illa mea sententia depulsus sum, deiectus, deturbatus: factum est horum culpa, commissum est horum iniquitate, vt à mea illa vetere sententia desciuerim, vt veterem illum sensum deposuerim, vt abiecta vetera illa sententia, nouam susceperim.

Maritima regio me delectat.

The countrie by the sea side, pleaseth me best, or the sea coast best liketh me.

In maritimis facillime sum: iucunde versor in maritimis: maritima loca cum voluptate frequento: maritima regione libenter vtor, in ora maritima versari iucundum est, maritima sedes me capit, oblectat, tenet: pascor maritimæ regionis aspectu: meis oculis regione maritima nihil est iucundius: miram haurio iucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Maximopere rogo.

I request earnestly, or I pray thee hartely.

Singulari studio, quam possum studiosissimè, valdè hoc ex animo à te contendo: hoc à te ita postulo, pe-

to, contendo, vt fortunas in eo meas positas putem: velim existimes quod à te peto, id eiusmodi esse, vt meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistant, locatę repositæ constitutæ, sitæ sint sic a te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad vnum illud referantur. Officium in te requiro, desidero, Vide Rogo magnopere.

Medicus eruditus.

A learned Phisition.

Benè doctus est, eruditus, instructus medica scientia, medendi arte, medicis literis: sciens inprimis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ: longè processit in medicinæ scientia: nouit penitus medicinam, tenet possidet, callet: medicinæ scientiam ita est assecutus, vt pauci: medicinę sciētia valet, floret, præstat, excellit medicinæ doctrina, scientia, peritia, cognitione intelligentia, eruditione cū paucis conferendus est: inferior nemini: nota ei præclarè medicina est, patent ei, quæ multos latent ex medica scientia, ex medendi arte: multum hausit ex ijs libris, vnde manat medicinæ cognitio: medicinæ scientiā planè complexus est: mente atque animo comprehendit, ingenio sibi aperuit, comparauit, peperit.

Meditari.

To muse, studie, or deuise.

Colligere se: animum intendere, meditari accuratius, diligētius anim. aduertere, considerare cum animo suo, versare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, studiose cogitare: intento aliquid animo intueri, atentus examinare, perdendere, ponderare.

Mei

Mei ingenij homo.

One of my nature or disposition, or a meete mate for me.

Valdè mihi aptus est, nuré factus est ad naturam meam, vehementer est ad meæ vitæ rationem & consuetudinem accommodatus: conuenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficij.

Mindfull of a good turne, or neuer to forget the same.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor, méte atque animo, nunquam obliuiscar, nunquam apud me delebit obliuio, beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quæcunq; se occasio dederit, obtulerit, probabo: gratum me tibi memorē mq; præstabo, præstabo tibi eam, quàm debeo memoriā meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo nó tempore, memorem gratiæ referendæ studiosum sentíes, experieris, cognosces: grati animi laudem in me nó requires, non desiderabis: non committam, vt ingratum me appellare possis: vt in illo officio, quod benè merétibus debetur, iure me ac merito quisquam repræhendat: vt in vitium ingrati animi non incidam: ne quis mihi turpem ingrati animi notā possit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam possit obijcere: vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissimè seiungar, dis[illegible]m, absim, valdè procul absim: vt ea culpa vacem, [illegible]us sim, caream. eius culpæ sim expers, quàm co[illegible]unt, qui nullam referendæ gratię curam suscip[illegible]ui de referāda gra-

ad minimum laborant enitar, & vt spero, consequar, vt te de me optimè esse meritũ lęteris, vt officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint, vt ex tuis in me officijs voluptatem capias, officiorum tuorũ fructum feras, percipias, colligas, vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, ut parem tibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officijs æquem, compensem, remunerem, remunerer. Vide beneficij memor.

Mendax.

A lyer.

Quicquid dicis, falsum est, minimè verum, alienum à veritate, à veritate seiunctum, abest à vero, aduersatur veritati, mendacium est: falsa est omnis oratio tua, quicquid loqueris, falso loqueris.

Mens mutata.

His minde is changed.

Ad eundem furorem redijt: iterum defecit à fide, à pristina mente desciuit, discescit, abductus est.

Mente captus.

Madde or beside him selfe, or out of his witte.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione auersus, omni ratione carens, delirat, desipit, discessit à mente, desertus à mente, destitutus à mente, mens & ratio eum reliquit, insanit, mentem amisit, mente captus est: mentis lumine obcæcatus, mentis compos non est, mentis inops, mentis expers, inops à mente.

Mercatores diuites.

Rich

Riche marchants and wealthie.

Rem possident benè magnam, amplissimam, vberrimam, copiosam in primis mercatores Florentini: diuitias tenent summas, abundant, effluunt re, copijs, diuitijs, opibus: diuites oppidò sunt, locupletes, opulenti, copiosi, à re parati, instructi, firmi, benè nummati, benè peculiati: ampla res est, prolixa, copiosa, minimè angusta, benè multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur, prolixa, copiosa, benè multa.

Merita tua non assequor.

I can neuer deserue your benefits bestowed vpon me.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem assequar: nunquam non modò referenda, sed ne cogitanda quidem gratia tuum beneficium consequar. Tantum tibi debere existimo, quantum persoluere difficile est. Cui re vix referre gratias possum, ei verbis non patitur res satisfieri. Magna eius in me sunt non dico officia, sed merita. Magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet, incredibilem tibi quendem amorem, & omnia in te summa ac singularia studia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrey willingly.

Summa voluntate Metellus patria cessit, æquissimo animo, minimè contra voluntatem: summa fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide, Exulauit æquo animo.

Metu liberari.

To be set free from feare.

Abstergere volo animi tui metum, leuare metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, eijcere, auferre: animum confirmare, constituere efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Metus miseriarum ex bellis.

Feare of miserie after warre.

Hæc si bella durabunt permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpêre cursu, procedent, longius producentur, consistent: nisi bellis finis imponatur fiat, afferatur: nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducãtur, perijt vniuersa Italia, desperata omnis Italiæ salus est, actum est de salute Italiæ, suam salutem Italia desiderabit.

Miles fortis.

A stout or valiant souldier.

In bellis ostendit se, probauit, præbuit, præstitit acrem & fortem virum: ita fortem, ac strenuam operam nauauit, vt magnam ex ea laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac strenuè tractauit, gessit, administrauit.

Milites egregij cæsi.

Notable souldiers slaine.

Periere milites virtute præstantes: interijt egregia militum manus fortitudine excellens, cuius virtuti committi multum posset: flos exercitus, & robur vniuersum sobolesque militum cecidit. Vide In acie ceciderunt.

Miser ob contemptos patronos.

A wretch

A wretche, or in misery for despising his patrons and maintainers.

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, perijt, exitium, pernitiem, vltimam calamitatem subijt, sustinuit, tulit, perpessus est, sensit: extremam fortunam subijt, adiuit, sensit, deiectus est in miserrimam vitam, summas miserias, sũmas calamitates, durissima quęque, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæque, quia, quos maximè debuit, eos minimè veritus est, contempsit, nihili fecit, aspernatus est: nullo loco habuit, minimi duxit: habuit in postremis quos minimè debuit quos minimè æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi à quibus pendere, quorum voluntatem remque spectare, quibus consulere, quorum rationibus consultũ velle debuit, quorum voluntati parere, obsequi, morẽ gerere officio cogebatur.

Moderans studijs valebis rectius.

By vsing your studies moderately, you shall haue your health better.

Si modum studijs impones, facies, statues, si tibi moderabis in studijs, si studia moderabere, si tibi parces in studijs, valetudine melior fies. Valetudinem confirmabis, conualesces quotidiè magis, firmior ac validior fies: bonæ valetudinis, firmitatis virium, roboris quotidiè plus assequeris ad perfectam valetudinem quotidiè propius accedes.

Molestia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit, est quiddam

quod molestius feram, submolestè feram, in quo nonnihil offendar.

Molestia liberatus.

Free from all trouble and greefe.

Quod Deo sit gratia, vacuus molestijs nunc quidē sum, sine molestia, cura, solicitudine, procul absum à molestijs, extra molestiam sum, tranquille satis ago: Dei benignitate factum est, contigit, vt nunc quidem omni molestia vacem, nullis angar curis, nulla vexer solicitudine, nulla meum animum paulò molestior, grauior, acerbior, exagitet, vexet, perturbet, commoueat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate: bene est, tranquille est, commodè est, quies est, pax est, tranquilitas est animo meo: animo sum ab omni molestia soluto, vacuo, libero, longe seiuncto: Dei me benignitas omni molestia exemit, liberauit, ab omni molestia vindicauit, dicauit, eripuit, disiūxit.

Molestia affici à bene meritis.

To be troubled and vexed of them, vpon whom you haue bestowed most friendship.

Valde sum commotus, cum eos audiui negotium tibi facessere, molestiam exhibere, molestos esse infessos esse solicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici molestia ab ijs, de quibus ipse bene meritus es maximè, qui summa tibi beneficia debent.

Moram adhibe.

Pause a while, or stay, and deferre the matter as long as ye can.

Rem sustine, suspende, quoad licet, moram interpone

pone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram auerte.

Flie lingering.

Caue, ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reijciatur, protrudatur, reſeruetur. Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis, accedat: ne tempus addatur, ne qua fiet acceſſio temporis, ne quid mihi tēporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac adminiſtratione, prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne ſit diuturnior, hæc adminiſtratio.

Moram trahere.

To differre, ſtay, put or driue of.

Morari diutius, moram facere, moram interponere, procraſtinari, differre, diem ducere, referre me in aliud tēpus, rem proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reſeruare non poſſum.

Morbus ex Itinere.

Sickneſſe taken in iourney.

Itineris laborem ita grauem ſenſit, expertus eſt, itineris labore ita eſt affectus, defatigatus, fractus vt in grauem inciderit morbum, vt morbo ſit affectus difficillimo, vt ægrotauerit periculosè, dubia vitæ ſpe: labor itineris ita grauiter eum affecit, afflixit, vt morbi cauſam attulerit, & eius morbi, qui vitam in diſcrimē adduceret, in quo de vita prorſus ageretur, vita veniret in dubium.

Morem tibi geram.

I will be ruled by you, or follow your aduise and counsell.

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata, effectum dabo quod mandasti: tuæ voluntati parebo, morem geram, obsequar, obtemperabo: sequar voluntatem tuam: meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua coniungam, tuæ voluntati mea voluntas seruiet: tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To die.

Obtabile est, effecta ætate diem obire vltimum, summum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita discedere, vita excedere, migrare è vita, huius lucis vsuram amittere, obire, occidere, interire, perire, mori, vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Morosus.

Weward, crabbed, or froward.

Cum nemine prorsus tibi conuenit: tui mores ab omnium moribus abhorrent, aptus non es, ineptus es, meminè accomodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiusquam: nescis vti cuiusquam consuetudine: alienus es ab omnium consuetudine, ac moribus: non facilè tuos mores ad cuiusquam mores conformas: morosus es, nimiumque difficilis in consuetudine & vsu, ita te morosum difficilemque præbes in consuetudine, ita mores aliorum fastidis, vt nemo te, tu nemine vti possis: vt neque tu quen-

quenquam, neque te quisquam ferre possit: vt neque tu consuetudine cuiusquam, neque tua quisquam vti possit. Vide Difficilis in consuetudine.

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance vntimely death, or through disorder in diet and surfetting, many dye before their time.

Multos adolescentes conficit, perdit, immatura morte afficit cruditas, crapula, immoderata, dissoluta victus ratio: largiore, vberiore, pleniore cibo vtuntur adolescentes, quàm vt stomachus digerere, ferre, sustinere possit, quàm vt vitę conducat, id quod sæpè illis immaturæ mortis causam attulit.

Mors sine sensu est.

Death is without sence, or dead men feele not.

Nullus in morte residet sensus, mors nullum habet sensum: mortui sensu carent, mortuis nullus in est sensus, extra sensū mors est, sensus à mortuis abest: morte sensus amittitur, sentiendi vis morte extinguitur.

Multi non sapientes, secundis rebus sapientes habiti.

Many vnwise men reputed as wise in their prosperity.

Multi, cùm sapientes non essent, summæ tamen sapientiæ nomen prosperis temporibus tulerunt, nacti sunt, consecuti, adepti: multi, cùm sapientiam haberēt nullam, summam tamen possidere secundis temporibus crediti sunt: in prospera fortuna, secūda, læta, fœ-

ici, optima, secundis rebus, rebus ad voluntatem fluentibus, cùm nihil esset aduersi, cùm rebus omnibus esset optimè, cùm omnia facillimo cursu procederẽt, iucundissimis, lætissimis, optimis temporibus.

Multis imperare optabile.

It is a wished thing to haue rule ouer many.

Optabile est, imperium in multos habere, habere multos, quibus liceat imperare, qui pareãt imperatis, quorũ opera iure tuo, pro tuo iure, pro potestate, tuo arbitratu possis vti, multis dominari, multis præesse, paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To giue a present.

Donare cuiquam, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quẽquam afficere, donare quẽquam munere, dona in quenquã conferre, munera cõferre, liberalis in quenquam esse, liberalitate vti, liberalitatem exercere non soles, in consuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

He hath ended his office with great commendation.

Magnificentissimo perfunctus est munere ædilitatis, præclarè se tractauit ædilitatis munere, ædilitatẽ summa cum laude gessit, nihil fecit non egregiè, iustitiæ laude præstitit, specimen dedit minimè dubium virtutum suarum: ædilem se præbuit egregium, præstitit, ostendit: summam ex ædilitate laudem est consequutus, sibi comparauit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit

tulit. Vide, Magiſtratui rectè præfuit.

Mutas ſententiam.

You chaunge your minde or opinion.

Non permanes in eadem ſententia, non perſiſtis, non perſeueras, non pergis: tuam ſententiam non retines, non tueris, non ſeruas: tibi non conſtas, diſcedis à ſententia, labas in ſententia, eadem non eſt, fixa non eſt, infirma eſt tua ſententia, mutas ſententiam, cõſilium opinionem: diſcedis à ſententia, conſilio, opinione, ſenſus tuus non idem eſt, aliùs nunc eſt, immutatus eſt. Bono viro ſenſum rectum deponere, difficilè eſt, Non ita flexibilem eſſe tuam voluntatem putarã. Vide, vir bonus conſtans eſt.

Mutata de pace ſententia.

His iudgement is chaunged concerning peace.

Anno proximo, ſuperiore, pacis autor præter cæteros eras, nunc videris à priſtina cauſa deſciuiſſe: nõ quod anno proximo, nũc idem de paſce ſentis: tua de pace ſententia cum ſuperioris anni ſententia conuenire non videtur, nõ eadem tua eſt, quæ anno proximo, ſuperiore, de pace ſententia: pacem vnus omnium maximè tuebaris anno ſuperiore, nunc alia tua mens videtur, non idem ſenſus, diuerſa opinio.

Mutata ſententia.

Your minde is chaunged.

In ſententia non permanſiſti, ſenſum mutaſti, aliter exiſtimas, à priſtina ſententia deſciuiſti, à te diſſentis, diuerſam opinionem ſuſcepiſti, cœpiſti. Vide, Mutas ſententiam.

Mutatio rationis.

Alteration of state, an other condition, or the case is chaunged.

Diuersa nunc mea ratio est, non eadem est: immutata est ratio rerum mearum: alius est rerum mearũ status: aliter se meæ res habent, non eodem loco sunt.

Mutuo nos amamus.

We loue each other alike.

Mutuò amamus inter nos, pariter, æquè, similiter vicissim, amore non dissimili, mutuo, pari: par volũtas ab vtroque nostrum accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

Mos hic omnium est, consuetudo est, institutum est, moris est, consuetudinis, instituti, mos obtinuit: inualuit: ita fert omnium consuetudo, mos communis, nemo non ita consueuit, omnibus est à natura tributum, ita natura comparatum est, ita comparatũ est, habét hoc omnes à natura: ita facti: ita instituti natura omnes sumus, vt vim vi repellamus, vt ab iniuria nos tueamur.

Natura auarus.

Borne to be a niggard, or naturally couetous.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propensum te ad turpissimum & execrabile vitium auaritiæ iudicaui: quod multis argumentis potuerim conijcere, colligere, intelligere, suspicari, ad auaritiæ vitium natura propendes, tua te ad auaritiam natura ducit, aua-

auaritiæ studiosus es hortãte natura, naturali quodã studio ad auaritiam inclinas, sequeris auaritiam quadam naturæ inductione.

Natura omnibus accommodatus.

A nature meete for all things, or framed of nature to all purposes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appositus erat ad omnia, factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat à natura ad omnes res appositum, atque accommodatum: eo erat, co vtebatur ingenio, quiduis vt exequi, & præstare satis commodè posset: natus ad omnia videbatur: dederat hoc ei natura, quicquid aggrederetur, vt egregiè cõficeret, vt excelleret: habebat hoc à natura, vt quãcunque ad rem se cõferret, quamcunque rem capesseret, ea non pessimè perfungeretur, ex ea cum laude discederet. Vide, Ad omnia aptus.

Necessitati parendum.

Necessitie or neede hath no law.

Sapientis est, sapientiæ est, consilij est, rationis est, sapientem decet, tempori cedere, necessitati parere, rationem temporis habere, cõsulere temporibus, cõformare se ad temporis rationem, consilia & actiones tempore moderari, pro temporum statu & suscipere, & deponere, ita se gerere, vt præcipere tempus videatur, vt temporis ratio ferat ac postulet: quasi ducẽ sequi in agẽdis rebus, quasi consiliarium habere tempus consiliario vti tempore nos decet.

Nec vsui nec incommodo esse.

Neither to further nor to hinder.

Si tibi vtilis esse non possum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incommodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied or to traffick.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit, negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Nemini fidendum.

No man is to be trusted.

Nemini, vel summa necessitudine coniuncto, habenda fides est: nusquam tuta fides, cauendum est, ne cuiusquam fidei nos credamus, cõmittamus, res nostras commendemus: cautionis est, sapientiæ est, consilij est, nemini se credere, committere, nemini planè confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidum præstare possis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non sit.

Nemimi maledicendum.

No man is to be spoken ill of, or reuiled and railed at.

Conuicium cuiquam facere non debemus: malè cuiquam dicere non decet, dicere conuiciũ cuiquam iacere conuicium, conferre conuicium in quẽquam, conuicijs quenqnam afficere, vexare, exagitare, iactare turpe est, laudis non est, laudi non est.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all infortunes.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil sustineat incom-

incommodi, nullam ferat calamitatem? cuius est perpetua fœlicitas, nullis interrupta malis nemo fortuna vtitur perpetuo bona: nemini res ad voluntatem semper fluunt: nemo est, cui prospere omnia succedant nihil contra voluntatem eueniat, nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingant, Nemini sua conditio satisfacit: nemo est, qui acquiescat fortunæ suæ.

Nemo sine crimine.

No man without some fault.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa est, quæ non hodie subeatur: omnes in omni scelerum flagitiorumq; genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant: nullum hodie flagitium ignoratur, prętermittitur.

Nemo tantum habet, quantos sumptus facere possit.

No man hath so much, as he hath wayes to spẽd it, or no mans wealth is so great, but his expense may be greater.

Quis ita firmus ab opibus est, quis ita fortunæ bonis affluit atq; abundat, cuius tantæ diuitiæ sunt, quis tantum possidet diuitiarum, quis opibus adeo pollet, cui res familiaris ita copiosa est, cui tantum fortuna largita est, de suis bonis impertiuit, communicauit, vt sustinere sumptum possit, vt respondere sumptui possit, vt sumptum ferre satis possit, vt quantũ res postulat, tantum facere sumptum, tantum erogare possit?

Ne quid dicam tristius.

To tell no worse newes, or that I may tell no heauie tidings.

Nolo tristius quicquam dicere, nolo malis ominibus hanc rem prosequi, nolo malè ominari.

Ne sis autor.

Be not the author.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, vt hoc faciam, ne mihi sis autor huius consilij, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione vtaris, ne cohortationem suscipias.

Nihil sine numine fœlix.

Nothing happie without the grace of God.

Qui suas ad cogitationes Deum non adhibet, suis in cogitationibus non confugit ad Deum; sua consilia ad Deum non refert, cuius animus cum Deo nunquam loquitur, sæpe illum fallit humana prudentia, sæpe is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, sæpe labitur, aut offendit, aut errat, ab humana prudentia ductus, ducem secutus humanā prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falsa quadam rerum humanarum specie deceptus.

Nihil est laus ab illaudatis profecta.

To be praised of vnhonest men, is nothing worth.

Ea de laude minimum laboro, eam laudem minimè puto, reputo, facio, duco, æstimo, pendo, flocci facio, contemno, respuo, aspernor, nullam puto, in minimis

nimis pono, in postremis habeo, ab ea laude nō pendeo, ea me laus minimum mouet, parum afficit, non tangit, non capit, non ducit: eam laudem non specto, non amo, non curo, non expetendam duco, inter optabilia refero, (& hęc omnia passiuis licet ijsdem verbis conuertere) quę proficiscitur ab ijs, qui ipsi in laude viuunt, qui laudem ipsi nudam consecuti sunt, qui ab omni laude procul absunt, quibus ipsis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

Too proude, or too arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Vide infra Nimium es superbus.

Nimis studiosus.

Too too studious, or too much giuen to studie.

Nunquam te explent studia, tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum sitis, nimius in studijs, nimium te studijs dedisti: præter modum, supra modum, extra modum, parum modicè, immoderatè minus moderatè, sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimia studiorum cupiditate flagras: te studiorum amor, & consuetudo nimiùm tenet.

Nimium es superbus.

Thou art too proud.

Nimium tibi places: plus tibi assumis, quam deceat quam liceat, conueniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimium te effers: arrogas tibi plus quā licet: altius quàm oporteat: ipse te extollis

ita superbè agis, vt ferri non possis, superbia es prorsus non ferenda, parem tibi esse neminem vis, te cunctis antefers, omnes despicis, te vero vnum suspicis, amas ipse te sine riuali, tibi ipse magnus es atque eximius, omnia putas esse in te vno collocata, fortunam ipsam minus esse teipso fortunatam putas: persuasum habes tuis te fortunis, ipsam fortunam anteire.

Nimius labor in studijs.

Excessiue labour in studie.

Nimis elaboras, inuigilas, sudas, exerces te nimis immoderatè, supra modum, intemperanter in studijs nimium laboriose studia tractas, colis, exerces: sustines laboris plus, quàm satis est in studijs exercendis, sic elaboras in studijs, vt vires tuas imminuas, consumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili necessario virtuti studendum.

It is necessarie for noble men to studie vertue.

Quicunque honesto, claro, non obscuro, summo loco, claris parentibus natus est, ex nobili familia, clara stirpe, ei maior, quam cæteris, colendi præclara studia exercẽdarũq; laudandarum artium necessitas imponitur: habet hoc nobilitas & familiæ splendor, vt vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modo occasionem, verum etiam causam neque causam tantum, sed etiam necessitatem afferat: quem familiæ nobilitas cõmendat, opertet eum ad liberalium doctrinarũ studia, ad studiũ summæ laudis, ad omnẽ laudem, ad decus eo studiosius incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatem eo vehementius excitari: si quis ex egregia, nobili, præclara, illustri domo

mo natus est maiore, quàm quiuis alius, vrgetur virtutis expetendæ necessitate.

Noctem studijs assumere.

To watch all the night at studie.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem: noctem studiorum causa cepi: nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adiungere, diurno cum studio coniungere: ad studia iam etiam aliquantum noctis assumo.

Nolo rempublicam in discrimen adducere.

I will not hazard the commonwealth.

Nolo summam Rempublicam, salutem Reipublicæ, publicam rem in discrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere: nō committam, vt incertam fortunam Respub subeat, vt periclitetur Reipublicæ salus, vt in dubium vocetur, in periculum, in discrimen veniat.

Nomen ex scriptis.

Immortall name by writings, or famous for euer.

Si tua scripta ad exitum perduces, perficies, conficies, absolues: si tuis scriptis finem impones, extremā manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama: nunquam deficiet, consenescet, peribit, obscurabitur, extinguetur, delebitur: nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis spatium circumscribet, nulla vetustas corrumpet: vigebit in omnes annos tua fama: omnis te posteritas cognoscet, tuas laudes excipiet ac tuebitur: nomen tuum immortali-

tati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmium consequeris, non simul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit, auferet, tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria tenebis, æterna laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis: de te posteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Striue not with thy stronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valẽtioribus non debemus, aduersus valentiores, firmiores, robustiores, paratiores à viribus suscipienda contentio non est.

Non cunctandum.

It must not be lingered, or delaid and differred.

Si exploratum tibi est, posse te illius regni potiri, illo regno potiri, regnum illud obtinere, non est cunctandum, producenda res non est, protrahenda, differenda non est, mora facienda nulla est, interponenda non est: omnis tollenda mora, languor omnis abijciendus, Vide, Festinanter agendum.

Non dubito quin summus futurus sis.

I doubt nothing to see you in greatest estimation.

Non dubito, quin summum atque altissimum gradũ ciuitatis obtineas, nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur: non est cur dubitem, quin ea assequaris, quæ in Repub, putantur esse amplissima: quin futurus in ciuitate sis honestissimus, amplissi-

ampliſſimus, eximius honeſtiſſimo loco, ſummo loco, ſingulati loco.

Nondum aſſuefactus es laboribus.

You are not yet accuſtomed to paines.

Nondum laboribus aſſueuiſti: nondum es à laboribus aſſuefactus, laboribus aſſuefactus, aſſuetus: labores ferre ac ſuſtinere nondum conſueuiſti: labores nõdum ſatis expertus es, ſenſiſti, tuliſti: nondum es in laboribus plenè verſatus, exercitatus: rudis es, inſolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor eſt.

Nondum planè res abſoluta.

Not yet fully ended.

Sublata res tota non eſt, ſed magna tamen ex parte profligata: parum abeſt, quin ad exitum res peruenerit: eò res proceſſit, vt ab exitu non longè abſuerit vt ad exitum penè peruenerit, exitum penè attigerit.

Non eſt cauſa mutandæ ſententiæ.

You haue no cauſe to chaunge your minde.

Quid eſt, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem abijciam? cur hunc deponam ſenſum? cur ab hac ſententia deſciſcam, diſcedam? cur aliter ſentiam? cur à me ipſo diſſentiam?

Non eſſe ſoluendo.

He hath not wherewithall, or he is not able to paie.

Soluendo non ſum: non eſt, vt poſſim ſoluere: non habeo vnde ſoluam: non ſuppetit, vnde creditoribus ſatiſfaciam.

Non multum edo.

I eate not much, or but little.

Non multi cibi sum: minimè sum edax: tenui cibo vtor.

Non nisi sospes proficiscaris.

Trauaile not except ye be strong, or be sure you haue your health before ye iourney.

Ne te viæ, nisi confirmato corpore committas: nisi rectè valeas, ne te in viã des: peregrinandi cõsilium, nisi valetudine firma vtaris, omitte. Vide Iter omittẽdum infirma valetudine.

Non punitus.

Not punished.

Pœnam effugit: elapsus est: impunè illi fuit: impunitatem est assecutus: pœnam nullam tulit, sustinuit, perpessus est: euasit ex iudicio: absolutus est: absolutionem est adeptus.

Non satis religiosus.

Not very deuout.

Non satis diligenter, parùm piè, minus religiose, quàm conueniat, sacris operam das, in templo versaris, Deum colis: satis piè non agis in templo: pietas in te desideratur, requiritur: non eam pietatem, non eã religionem, quæ Deo debetur, præstas in templo.

Non sum inconstans, quod hominem ingratum negligo.

I am

I am not inconstant by setting light by an vnthankefull person.

Non puto mihi famam inconstantiæ pertimescendam, si tam ingratum hominem, tam immemorem officij, prosequi nouis officijs nolui: non vereor, ne quis mihi tribuat, adscribat, assignet inconstantiæ, leuitatẽ: ne quis in me incõstantis animi, leuis, mobilis, instabilis, parum firmi vitium conferat: ne quis mihi notam inurat inconstantiæ: ne inconstantiæ nomine malè audiam, suspectus sim: ne accuser, quasi parum in officio constans, quasi discesserim à pristina consuetudine, quasi desciuerim à me ipso.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare: gratiã tuã aucupari: hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inseruire, nec esse blandum, assentatione vti, assentationis artificio tuam gratiam quærere: ne me putes fictè loqui ad colligendam beneuolentiam tuã: vt gratiam à te ineam, te mihi vt adiungam, tuam in amicitiam vt me penitùs insinuem.

Non tua, sed mea interest.

It is not your part, but mine, or it is no matter to you, but it concerneth or toucheth me very much.

Hoc tua nullam in partem interest, mea multum tua minimum refert, mea plurimũ: ad te nihil, ad me valdè pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam habet, minimũ valet: ad meas valet in omnes

partes, multum interest, refert, multũ habet ponderis.

Nouitatis cupidus.

Desirous of newes.

Res nouas quæris, cupidus es rerum nouarum, status hic te minimè delectat, nouitatem amas: nouitati studes, faues.

Noui tuarum rerum statum.

I know your state well.

Noui, cognitum habeo, probè teneo statum rerum tuarum, qui sit rerum tuarum status, optimè scio. pręclarè noui, egregiè intelligo, de tuis rebus planè mihi constat, exploratum est, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non est, obscurum non est, non me fugit, latet, præterit status rerum tuarum.

Nulla merita.

No deserts.

Non valdè de me meritus es, nõ magna in me beneficia contulisti: grauia non sunt, exigui momenti, parui ponderis ea, quæ mea causa fecisti: beneficium vel à te nullam accepi, vel accepi minimum: exigua sunt, quæ apud me beneficia collocasti, posuisti: non magnis à te sum affectus beneficijs: beneficia tibi debeo non ita magna: obligasti me, obstrinxisti, deuinxisti mediocribus officijs.

Nullius pretij homo.

One of no accompt, or whome no man careth for, or setteth a point by.

Valdè miror, quòd hominis deterrimi, ac sordidissimi

ſimi conſuetudine vtaris:mirari ſatis nõ poſſum,quod eius te hominis vſus & conſuetudo delectet,cuius infima conditio ſit,qui ſit infimæ cõditionis,humillimi, loci, obſcuri loci, nullius loci,nullius ordinis , nullius pretij,deſpectus,abiectus,contemptus:terræ filius,inops ab omni prorſus exiſtimatione,neque à ſeipſo neque à maioribus cõmendatus , nulla maiorum laude, nulla ſua virtute commendatus, honeſtatus,nobilitatus,inſignis.

Nullo in honore eſſe.

To be of no credit or eſtimation.

Prorſus iaces:nulla tua exiſtimatio eſt : nullum apud homines locum obtines: nullo loco es: nullus es, nullo in honore es,nullius te pretij homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will neuer faile you,or leaue you.

A me omnia in te ſtudia atque officia, quæ quidem, ego præſtare potero,velim expectes·mea omnia ſtudia,atque officia polliceor,prȩſto tibi ſemper fore me velim exiſtimes,planeque tibi,perſuadeas,ſi quid valebo,valebo tibi hoc editum ex oraculo puta,hoc tibi confirmo,ac te præſtabo,nullum me ſtudij genus,aut officij,quod ad rem tuam pertineat, quod è re tua ſit quod in rem tuam ſit, quod ad rem tuam pertineat, quod ad rem,laudem,dignitatem tuam valere videatur,vllo eſſe loco præter miſſurum.

Nunquam tua merita compenſabo.

I ſhall neuer requite your deſerts.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem aſſe-

quar: nunquam ne minima quidem ex parte tuis in me meritis satisfaciam: nunquam omnino tibi soluã quantum debeo, ac ne vlla quidem ex parte: officia tua nunquã rependam, remunerabor, remetiar, compensabo, officijs paribus æquabo. Vide, Merita tua.

Nuntius sinister.

Euill newes.

Rumores de illo duriores erant, aduersa quædam de illo erant allata, nuntij venerant tristes, aduersi infausti, parum commodi, minimè læti, parum secundi grauior de illo fama peruenerat, dissipata erat, peruulgata: duriora quædam, grauiora erant significata, iactabantur, sermonibus dissipabantur.

Ob auaritiam vituperatus.

He is dispraised for his couetousnesse.

Auaritiæ nomine malè audis, auaritię flagras infamia, laboras infamia: avaritiæ tibi crimen obijcitur, exprobratur, in te cõfertur auaritię culpa: tibi auaritię nota inuritur: suspectus in primis es auaritiæ nomine, accusaris, reprehenderis, exagitaris, vt in auaritiã pronior, ad auaritiam procliuior, vt homo diuitiarum nimis appetens, immoderatè sitiens, supra modum cupidus, cupidior quam satis est, nimius in diuitiarum cupiditate.

Obest valetudini.

It is hurtfull to me, or it maketh me sicke.

Igne vti sine valetudinis damno mihi non licet: si ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis cum detri-

detrimento ſit, læditur valetudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatem laus.

Praiſe for his liberalitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes, tuam laudem excelſo, ſublimique in loco, atque in illuſtri quadam ſpecula liberalitas conſtituet, collocabit: ad ſummam laudem, ad ſumma ducem ſecutus liberalitatem, duce liberalitate, peruenies.

Obliuiſcendum malorum.

All euill happes or infortunes muſt be forgotten.

Lætior tibi vita eſſet, iucundior, tranquillior, tranquillius ageres, ſi tuos caſus obliuiſceris: ex animo tuo, mente, memoria deleres: ſi memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abijceres ex animo deleres: ſi tua priſtina mala, tuos caſus, tuorum temporum varietatem obliuione voluntaria contereres, apud te deleret obliuio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio, in cubiculo meo ſedenti erat in conſpectu, ante oculos erat, ſub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, ſeſe oſtendebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obſecrauit me vt fidem ſeruarem.

He humblie deſired me to keepe promiſe.

Meam fidem implorauit, suppliciter mecum egit, rogauit me quàm suppliciter potuit, vt fidem præstarem, tuerer, seruarem, soluerem, vt starem promissis, vt in fide permanerem, ut promissa persoluerem.

Obuiam ire amicitiæ gratia.

To go to meete him for olde acquaintance.

Obuiam ibo, obuiam procedam, occurram, vt officium amicitiæ debitũ persoluam, vt id præstem quod amicitia postulat.

Occupato non molestus.

Not to bo treublesome to him than is occupied with weightie affaires.

Nolo tuas occupationes impellere, tibi tam occupato molestus esse, molestiam exhibere, obstrepere: nolo tuorum negotiorum cursum impedire, tuis rebus impedimento esse, auocare te à tuis negotijs, curis, occupationibus.

Officiosissimus.

Most officious or readiest at all affaies.

Erat in omni genere officij maximè omnium diligentissimus, omnis officij diligentissimus: vincebat, superabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, antecellebat omnibus diligentia, par illi, æqualis, similis, cum illo comparandus, æquandns, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. Fide semder fuit & officio singulari. Si complecti uominẽ volueris neminem habebis, cùm res tuę postulabunt neque præstantioris animi, neque maioris in te beneuolentiæ.

Omni-

Ominosum.

An ill token, or signifying some euill hap to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infaustum omen mali euentus, omen aduersum calamitatem portendens, incommodum significans, iudicabant, si quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum sentirent; de cœlo tangerentur.

Omnes morti obnoxii.

All men are subiect to death.

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata sunt vt morte deleantur, extinguantur, tollantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All sorts of men shall feele the smart of ill or trouble.

Ea temporum impendet conditio, vt optimè actũ cum eo putem, qui ante è vita discesserit: omnibus omnia impendent mala, manet omnes, impendet omnibus, vrget omnes, aduentat, appropinquat, iam adest eadem calamitas: nemini rectè erit, nemo erit cui pessimè non sit, qui pessimè se non habeat, qui nõ aduersa fortuna vtatur, qui non aduersis fortunæ fluctibus iactetur: communis erit, eadem omnium, par, simillima fortuna: suum quisque miseriarum pondus sustinebit: vexabit omnes eadẽ calamitas: miserrimè cum omnibus, atque infœliciter agetur, expers malo-

rum nemo erit, miseriis nemo vacabit: malorum incendio flagrabit vnusquisque. Nulla est acerbitas, quę non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate prementur: communis erit omnium, non propria cuiusquam malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, Nemo ab omnibus incommodis liber.

Omnia debeo tuis beneficijs.

Your benefites deserue all I can do.

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo tuis beneficiis: pręstare cogor tua causa quicquid possũ, quantum valeo, quantum consequi viribus possum, quantum est in me situm: tua in me beneficia, meum omne studium, meũ officium, omnes à me curas, omnem industriam, omnia denique, quæ in me sunt, non solum postulant, verùm etiam exigunt: quid est, quod ego tua causa non debeam? obsequi tuæ volũtati, moré gerere, parêre, inseruire prorsus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I set not a rush by all the world, or care not a straw for it.

Trahantur per me pedibus omnia, nõ laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nulla re moueor, de quauis re susque deque fero: æquè omnia contemno, fastidio, respuo: nulla res apud me pondus habet: nullius momenti est, in pretio est, ne minimi quidem est.

Opera frustrata.

My trauaile or labour is in vaine.

Nunc me sentio frustra elaborasse, inanem laborẽ suscepisse, spes meas infirmis & labantibus fundamẽtis esse nixas: me ducem habuisse, ducem secuturum esse incertam cęcámque spem, arido solo, infructuoso campo, arenę semina commisisse, mandasse, imprudẽtiam consilii mei exitus rei mihi declarat. spe sum deceptus, ductus sum inani studio laterem laui, operam malè posui, oleum & operam perdidi, studium inutiliter consumpsi, locaui.

Opinio inueterata.

A setled opinion.

Erat hæc in animis hominum inueterata opinio peruetus, diuturna, multi temporis.

Opinor.

I suppose, or I thinke.

Opinor, arbitror, puto, autumo, existimo, iudico, censeo, duco, ita mihi persuasi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorsus, omninò, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem sum auguratus, qui augurio meo respondeat, quem prædixi. Vide Meditari.

Oportunitas amissa.

Oportunitie let slip.

Amissum tempus est, elapsa de manibus est, abiit, præteriit, fugit, euanuit, amissa est, nulla iam est, prorsus periit occasio, tempus, oportunitas.

Opulentum patrimonium disperdis.

To waste a rich patrimonie, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu possides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honestis rationibus laudabiliter, honestè bona quęsiuit, collegit, ac tu malis artibus, improbis rationibus, inhonestè, turpiter per nequitiam, per luxum, ac libidinem patrimonium exhauris, dissipas, consumis, perdis, malè perdis, disperdis. Vide, Patrimonium dissipare.

Opus inchoatum.

A worke begunne.

Opus non modò non perfectum, confectum, absolutum, ad vnguem factum, sed inchoatum, ac rude reliquisti: tantum abes à perfectione operis, vt principia vix appareant: tantum abest vt opus ad finem perduxeris, vt minimum vltra principia processeris, vt in ipsis penè principijs constiteris, hæseris, vix opus instituisti, vix aggressus es, operis initium fecisti, à fine autem longè distas; rem tu quidem habes institutam sed perpolitio requiritur: instituta res est, non perpolita: operis tu quidem fundamenta iecisti, fastigium adhuc tamen nullum videmus, nullum extat.

Orestes matrem occidit.

Orestes slew his mother.

Orestes parentem Clytemnestram sua manu defodit, confodit, perfodit, vita exuit, priuauit, morte affecit, puniuit, multauit, vltus est, vindicauit, interfecit, interimit, occidit, cecidit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Ornatus

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the gifts of minde, and of Fortune.

Honestus, grauis, plenus officij, bonus planè vir, & cùm virtutibus, tùm etiam fortuna satis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamé bona desiderat, animi bona multa, fortunæ pauca possidet.

Ostendam me rectè fecisse.

I will iustifie that which I haue done, or prooue that I haue done well.

Omnino constitui, decreui, deliberaui, meum factũ purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propositũ, planéque certum est vt rationem reddã consilij mei, agere, probare, tueri, defendere sustinere meam causam prorsus volo, argumentis minimè dubijs ostendere, rationibus persuadere, non me casu, non temerè non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu, nulla satis firma, cartáue causa commotum, adductum, impulsum: quod feci ostendam iure factum, consilio factum, optimis de causis, ratione suadente, ratione duce certo iudicio, rectè & consideratè ita factum, vt reprehendi non possim, vt mihi temeritatem imprudentiam, inopiam consilij nemo possit obijcere nemo possit, in controuersiam, in dubiũ vocare, meritò damnare, vituperare, accusare, exagitare.

Parcus ob egestatem.

Sparing or not liberall because of pouertie.

Parcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non suppetunt: angusta est tua liberalitas pro te-

nuitate copiarum: ideo benignus & liberalis valdè nõ es, quia non valdè abundas, non valdè copiosus es: qui potest esse prolixa, atque ãpla tua liberalitas cum ãgusta sit res tua familiaris: largiris tenuiter: infra modum potius, quam supra modũ, quia non satis à copijs paratus es ideò largè nõ das, quia quod des, nõ habes

Parentes liberos ad virtutis studia cohortentur.

Let parents exhort their children to the studie of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis consultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facilè nullo negotio, arbitratu suo tum largitur, tum eripit fortuna, verùm ad eas artes, quarum vitæ par vsus & possessio est: autores filijs parẽtes esse debent, vt ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat, impellere filios parẽtes, debent, incitare, consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare, illis eas artes, ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilij dare filijs parentes debent, ita consulere, eam suscipere cohortationẽ, ea cohortatione vti: ea demum est, apud filios egregia parentum cohortatio, qua impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio quarum nobis fructum vna mors adimit, quarum vsus interitu vitę, nulla re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A most

A most wicked offence to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculum, scelus grauius est, aut detestabilius, quam patri manus afferre, vim inferre: maximo se astringit scelere, graue piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem, quę parenti debetur: nullum scelus abest ab eo scelere, in vno illo scelere omnia insunt scelera, cũ parenti vis infertur.

Parentibus senibus liberi solatio sunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ętas ingrauescens filiorum in adolescentia conquiescit, parẽtum imbecillitas filiorum nititur adolescentia, parentum senectutem fulcit ac sustẽtat, filiorum adolescentia, subsidio est labantibus parentũ viribus adolescẽtia liberorum, senio parentum subueniunt adolescentes filij.

Paries labefactus.

A weakened wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parua extollere.

To extoll or magnifie things of no price or value.

Magni oratoris est humilia tollere, efferre ea, quæ iacere videntur, excitare atque erigere, obscuris dare lucem, splendorem afferre, obscura illustrare.

Paruus animus.

ris inopia:impedimento egeſtas eſt, quo minus ad ea quæ ſunt in ciuitate ampliſſima,liceat peruenire:aditum ad honores intercludet rei domeſticæ facultas: eũtibus ad honores magnas difficultates obiicit,magna impedimenta opponit, viam obſtruit, obuiam it, occurrit inopia : imparatis à re domeſtica honores obtinere non facilè eſt, multi negotii, magni operis eſt:honorum curſum impedit,interrumpit egeſtas,egẽtibus non facilis eſt , non expeditus honorum curſus,non patent honores inopiæ. Vide,Egeſtas honoribus impedimento.

Pecuniæ diues.

Rich in monie.

Benè nummatus eſt,benè peculiatus,benè paratus à pecunia,inſtructus à pecunia,abundat nummis,copioſus eſt à pecunia, minimè pecuniam deſiderat: multum habet in arca,refertus eſt pecuniis, pecuniæ illi multum eſt , pecuniæ multum poſſidet, magnam auri vim argentique poſſidet,in numerato habet.

Perditi adoleſcentes in viam redeunt.

Loſt children oftentimes come home againe, or youth that goeth aſtray willturne againe.

Perditis in adoleſcẽtia moribus multi ſunt, qui deinde meliorem adepti mentem,meliorem ad mentem & ſententiam reuocati,reſipiſcentes,honeſtius vitam inſtituunt,honeſtioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur,multorũ eſt impuris moribus,improbis,inhoneſtis, turpiſſimis, inquinata adoleſcentia,cõtaminata,infecta:viuunt multi turpiter in adoleſcentia, ſtudent vitiis, turpem vitam colunt

Inho-

inhonestè vitam traducunt, pecudum more vitā trāsigunt, procliues ad vitia sunt, turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda societas.

The companie of wicked is to be auoided.

Non est cum improbis hominibus iungenda societas, coire societatem, coire in societatem, inire societatem cum perditis hominibus, dare se in societatem perditorum, conferre se, adiungere se, applicare se ad homines perditos, cōiungere se, vinculo se societatis obstringere cum perditis hominibus, vtilitatis vel maxima spe proposita, vel si spes vtilitatis maxima ostendetur, non decet, turpe est, minimè debemus qui se socium ad perditos homines adiungit, cum perditis hominibus coit, perditos sequitur, comitem se præbet improbis, facit turpiter, contrà quàm decet, minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compasse it by your brother, or I will vse your brothers helpe.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera fratris tui, fratri me tuo committam, tradam, si quid agendum erit, per fratrem tuum vt agatur, operam dabo. Vide, Vtar fratre tuo.

Periculum honoris.

The hazarding of your honor.

Tuus honor agitur, honor tuus in discrimen adducitur, de honore periclitaris. Vide, Dignitas imminuta.

Perpetuo gratus.

Alwayes gratefull or thankefull.

Dum viuam, quoad viuam, quatenus vitam producam, donec viuere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni studio, curabo, enitar, contendam, in illud studium, illam curam, vnam illam rem incumbam, id mihi propositum erit in omni vita, eo spectabit animus meus, eo curæ, cogitationesque meæ referentur, intendentur, eo mea consilia dirigentur, vt me tibi memorem, gratumq; probem, parem vt gratiam, par pari vt referam, vt in me gratum animum desiderare non possis, vt officia tua paribus à me compescentur officijs: in omni meæ vitę cursu nihil mihi prius erit, nihil antiquius, res mihi non tam erit vlla proposita, nulla de re laborabo magis, nulli rei studebo magis, aut seruiam diligentius, quam vt de me optimè meritum esse læteris.

Peruersitas hominum.

The crookednes or frowardnes of men.

Summa est hominum peruersitas, grauiori enim verbo vti non libet: peruersi sunt hominum mores, duri nimis, ac difficiles: ingenio sunt homines peruerso, difficili, duro, à ratione auerso. Improbi multis partibus plures sunt, quam boni.

φίλαυτος.

A selfe louer, a flatterer of himselfe, or one that standeth in his owne conceit.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi assumis, nimium te effers, nimium tibi places, assentaris

ſentaris ipſe tibi, te amas cum de te iudicas, non rationem, non veritatem conſulis: largiris ipſe tibi plus quam veritas concedat, plus quam veritati.

Philoſophiæ te adiungas.

Giue thy ſelfe to Philoſophie.

Velim te ad eius ſcientiæ ſtudium adiungas, vnde naſcitur atq; alitur moderatio vitæ, vnde recta viuendi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad Philoſophiam conferas, tuum ſtudium applices: velim Philoſophiam complectaris, Philoſophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum ſtudium dices.

Philoſophus in ſe, non in fortuna collocat omnia.

The Philoſopher meaſureth all things by his owne wiſedome, and none by fortune.

Hic eſt mos Philoſophorum, ea vitæ ratio, illud inſtitutum, non vt à fortuna pendeant, cuius eſt in rebus humanis maxima vis, ſed vt in ſeipſis omnia ſtatuant, collocent, ponant: omnes in ſe ipſis ſitas ac locatas rationes & ſpes habeant, ſe ſpectent ipſos, ſuis nitantur viribus, nihil aliunde, ſpectent, à ſe ipſis omnia præſidia, conſtituant ad omnes caſus in ſeipſis omnia.

Pingit egregiè.

He painteth paſſing cunningly, or he draweth verie well.

Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, ſic, vt nemo

melius

melius: singulari expressit atque exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illustrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

Pingues hebetis ingenij.

Fat men are of dull vnderstanding.

Pinguis est, obesus est, pinguitudine diffluit eximodum quod hebetis, tardi, stupidi ingenij signum est, quod ingenij tarditatem arguit, qui potest in tãto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locum habere ingenio aut menti locus esse ? ex illa pinguedine, illo abdomine, illo sumine nobiles, elegantes, præclaræ cogitationes maximè excitantur.

Pius.

Godly and deuoute.

Qui pius est religiosus, pius in Deum, qui honorem Deo præstat, Deũ animo spectat, Deo seruit, qui pietatem & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piè religioseque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum sequitur, duce Deo vtitur, ad Deum spectat, cuius est vita cum pietate coniuncta, qui nihil non pie, nihil nõ cogitat cum religione coniunctum, ei optata omnia contingunt, feliciter omnia succedunt, nihil non prospere succedit.

Pœnas iudicio persequi.

To seeke for punishment by law, or to follow the law for punishment.

Milo pœnas à Clodio iudicio persequebatur : id agebat Milo vt pœnas à Clodiò debitas iudicio exigere

ret. Huius audaciam merita pœna si cōprimitis, ceterorum animos, frangetis.

Pollicitatio officij.

A promise of all dutie, goodwill and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni cura diligentia complectar: quæ tibi intelligam esse accomodata, omnia studiosè persequar, diligenter præstabo, meum erga te studium in iis maximè declarabo, quibus plurimum significare potuero tuam mihi existimationem & dignitatem charissimam esse à me omnia in te studia atque officia, quæ quidē ego præstare potero, velim expectes: velim vtaris opera mea: studium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam augendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi tam promptum, aut tam paratum quam in omnibus rebus, quæ ad voluntatem ad commodum, ad amplitudinē tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea: profiteor atquè policeor eximium & singulare meum studium in omni genere officii, quod ad honestatem, ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque studium, neque beneuolentia mea deerit, præstò non erit, qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te ornando & amplificando: quæcunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittā, quod positū sit aut in ipsa re: aut in honore verborū: nunquam mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas deerit: polliceor tibi studium meum, & operam sine vlla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis, omnem meum, laborē, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, tibi valeo, vniuersum studiū meum & beneuolentiam ad te desero: vincam meis officiis cogitationes tuas.

O

Pollicitatio.

A promiſe.

Nihil non agam tua cauſa: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recuſabo, ſubibo omnia tua cauſa, tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus contendam, neruos omnes, vbi res tuæ poſtulabunt, intendam, omnia mihi pro te ſuſcepta, nec difficilia, ſed iucunda erunt: mea tibi ſtudia, atq; officia præſtò erũt: Pro te mori poſſum.

Pollicitatio ſtudiorum.

A promiſe of good will.

Vbi ſe obtulerit occaſio, mea in te ſtudia extabunt, mea in te ſtudia conferam, ornabo te, omnia tibi ſtudia præſtabo, mea ſtudia non deſiderabis.

Pontifex.

The Pope or high prieſt and Biſhop.

Pontificum munus ſuſtinet, Pontificis agit partes, Pontificem agit, Pontificis loco eſt, vicariam operam Pontificis loco præbet, Pontificis perſonam gerit, ſuſtinet.

Poſt longum tempus rediit.

He came at the length, or it was long before he came.

Aliquando, deniſque, demum; poſt diurnum tempus, lõgo temporis interuallo, cum temporis multum abiiſſet, tranſacto iam multorum annorum ſpatio, rediit, reuertit, reuerſus eſt, accepit ſe ad ſuos lares, patriam, cunabula, patrias ſedes.

Poteſta-

Potestatem summam obtinere.

To haue the highest authoritie.

Audio te Mediolanum summo cum imperio obtinere, tuam esse summam potestatē, summum ius administrandi Mediolani rebus, præesse te Mediolano eo iure, quod amplissimum esse potest, ea potestate, quæ potest esse maxima: ita te Mediolanum regere, vt summo vtaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclara scripta sunt à veteribus de virtute.

Our Auncients haue written very well of vertue.

Ita veteres de virtute scripserunt, vt in libris eorum singulis eniteat, eluceat, emineat, excellat industria: præclara sunt à veteribus ad benè viuendum scripta, de virtutis præstantia tradita, prodita, memoriæ mandata, monumentis consignata literarum, scriptis explicata, consignata chartis, tradita literis, prodita, literis mandata, consignata, commendata, compræhēsa, expressa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honor the reward of vertue.

Si vt instituisti, perges, si cursum institutum tenebis, si tuam consuetudinem seruabis, omnia quæ sunt in Republica amplissima, consequeris, pręmiū feres tuæ virtutis eximios honores: ad summos honores, ad ea, quæ summa sunt in republica, tua te virtus efferet: extollet: merces tuorum meritorū erit amplissima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, pate-

patefacies, viam strues, munies: honorem in Republica nullum frustra petes, multi etiam non petenti vltro deferentur.

Præmia virtuti proposita.

Rewards appointed for vertue.

Præmiorum spe magna, admodum, firma niti possunt, ij, quorum vita cum virtute traducitur: egregia præmia pro certo expectare, sine dubio polliceri, planè sperare licet ijs, qui virtutem colunt, qui rectè atq; honestè, & cum virtute Vitam agunt, peragunt, ducũt traducunt, viuunt: magna sunt rectè agẽtibus præmia constituta, proposita: sũma rectè agentes manent pręmia: certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent suæ virtutis, probitatis, officij, optimorum consiliorum atque factorum: mercedem actionum suarum expectare certissimam possunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquissima.

Pro alio soluendum.

You must paie for another.

Dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopõdisti, pro illo solues, illius promissum præstabis, pro illo satisfacies. Vide, Soluendum pro altero.

Probabo me tibi esse amicissimum.

I will shew my selfe thy very friend.

Nullum erga te officium hominis amãtissimi prætermittam. meam in te non mediocrem, non vulgarẽ, eximiam, summã, singularem, incredibilem beneuolentiam te declarabo, ostendam, patefaciam: quouis offici-

officiorum genere testificabor, testatam apud te relinquam, tibi probabo: sic officijs & studijs illustrabo, vt eam & tu, & omnes clarissimè cernant, vt ea tibi atque adeò cunctis hominibus clarissimè pateat. Notior & illustrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proofe of my opinion.

Probabo tibi meam sententiam: efficiam, vt opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendam esse, cur probes meam sententiam.

Procurat mea.

He doth all things for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat, administrat, meus procurator est, mea negotia procurat, is est, cui res meas commisi, credidi, commendaui, tradidi, mandaui, sustinet rerum mearum curam.

Prodigalitas turpis.

To spend wastfully bringeth shame, prodigalitie is a shamefull vice.

Si tuam rem malè dissipaueris perdideris, consumpseris, in res inanes erogaueris, coniecceris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia consequetur.

Producis rem.

You defer, prolong or delay the matter.

Id agis, vt rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud

tempus reijcias, protrudas: vt rem suspẽdas, sustineas, vt rei moram facias, moram inijcias. Vide, Res dilata.

Proficiscuntur ad Deiotarum.

They take their iourney to Deiotarus.

Ibant, proficiscebantur, commeabant, iter habebant ad Regem Deiotarum, conferebant se, recipiebant se ad Regem Deiotarum: erat illorum iter ad Deiotarum versus.

Propinqui & affines egregij.

Honorable alliance or noble kindred.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimè paratus es, munitus es: propinquis abundas: copia flores propinquorum.

Prouinciam cum laude administrauit.

He gouerned the prouince with great praise.

Prouinciam rexit, præclarè, egregiè administrauit, cum laude gessit: magna virtutis & innocentiæ fama, prouinciæ præfuit; in illius administratione prouinciæ summa virtus enituit: in gerẽda prouincia laudes illorum æquauit, quorũ nomina propter egregia facta, singularemq; iusticiam perpetuo viuent in animis hominum: quorũ vigebit memoria in omnes annos, multis testata expressaq; rectè factorum monumentis, quorum memoriam ob iustitiæ præclara facta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Publica & priuata æquè curanda.

Like care is to be had as well of the publike,

as

as your owne priuate wealth.

Debet vnusquisque suam voluntatem ad publicam causam aggregare: rempub. curare, reipub. curationem habere: reipub. rationibus consulere eo studio debemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas nostras, quo priuata commoda tueri, complecti, fouere solemus: vnusquisque æquè publicam rem curet ac priuatam.

Puerorum est intemperantia.

Not to be able to order or rule them selues is childish.

Puerorum hoc est, auidius appetere, vt ad appetendum procliuiores sint, vt eos ab appetendo ratio non satis arceat, contineat: vt in appetendo nimis efferantur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcant.

Pulchrè factum.

Done honorably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimũ & in primis honorificum: speciosa res est, valdéque ampla quam præstitisti.

Pusillanimis.

A dastard, coward, or of base courage and stomacke.

Summam in eo animi humilitatem cognoui, animi demissionem, abiectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, angustias: hominem esse vidi exigui admodum animi, demissi, abiecti, humillimi, infirmi,

imbecilli, peranguſti, in primis puſilli, nihil altum ſuſpicientem, nihil ſpectantem in laude poſitum, nihil de laude cogitantē, nullius laudis cupiditate flagrantem, auerſum ab omni gloriæ ſtudio, in humiles planéque ſordidas cogitationes deiectum, tanquam humi ſerpentem.

Qua cauſa ſperes non video.

I see no cause why you should hope.

Non video, cur ſperes, quare, quamobrem, qua cauſa, qua de cauſa, quam ob cauſam, qua ratione adductus, qua commotus cauſa, quo impulſus argumento, quę te ratio, quid rationis in hanc ſpem adduxit, impulit? cum in hanc ſpem veniſti, quam rationem ſecutus es, quæ te duxit, aut hortata ſpes eſt, quid effecit vt ſperares? tuæ ſpei cauſam ignorare me conſiteor: ſpei tuæ cauſa me latet, præterit, fugit: mihi quidem aperta, perſpicua, manifeſta, ſatis clara non eſt: perobſcura apud me eſt, explorata mihi non eſt, obſcuritatis apud me habet plurimum.

Quamprimum natus ſum.

As soone as I was borne, or euer since I was a Child, from my infancie, or youth.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus, à puero iam inde à puero, iam inde vſque à puero, à prima pueritia, à primis annis, à teneris, vt Gręci dicunt, vnguiculis, à die natali, ab ortu primo, à quo die natus ſum, ex quo ingreſſus in vitam ſum, ex quo lucis vſura frui cœpi, ex quo vitæ limen attigi, animam ducere, ſpiritum haurire de cœlo cœpi.

Quam

Quam tu dignitatem esse existimas ego infamiam puto.

What you esteeme as worship, I take to be an infamie vnto you, or will discredit you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem statuo, pono, loco, sitam censeo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinemque constituo: vnde tu decus, & gloriam speres exoriri posse, inde ego, ne dedecus emergat, ne emanet infamia, ne turpitudo effluat, magnopere vereor.

Qui consolari à nemine queat.

Comfortlesse, or which cannot be comforted.

Nihil est, quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, cósolationi esse mihi possit, nulla res est, quæ creare, reficere, leuare, vindicare, à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à molestia, abstrahere, auellere à mœrore animum meum possit: afflictum à mœrore animum languentem, iacentem erigere, excitare, cófirmare nulla iam consolatio potest: affectum dolore animum sanare nulla ratio valet: laboranti animo ægrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valet: parum apta remedia reperiuntur, inutilis, infirmis, inanis, superuacanea prorsus omnis, medicina est: quis iam homo (dicerem nisi esset impium quis iam Deus) animo meo virtutem, dolore ereptam, restituere possit? quis ea sanare vulnera, ijs vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortu-

na intulit, imposuit, inflixit? ita dolore obruor, vt emergere nulla ratione possim, ita malis opprimor prorsus vt respirare non liceat: respuit iam animus meus, quasi desperata salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnia consolationum genera: frustrà in me consolando ponitur opera, inanem operam sumit, qui ad me consolandũ aggreditur: insitus infixus in animo dolor ita penitus est, vt euelli nulla ratione possit: vt nulla vis rationum possit esse tanta, quę illũ, ne die quidem adiuuante, possit euellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum statuere, terminum statuere, dolorem medicari, neque homo est, neque res vlla, quæ possit: non est vt possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem sedare, abijcere ipsum me ad eam hilaritatem, eam iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, referre me ad pristinam animi æquitatem, in eum statum, vnde me dolor deiecit, deturbauit, depulit, detrusit, restituere.

Qui Deo se dicat optimè facit.

Who so dedicateth him selfe to God doth best.

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem elegit, rectam init viam, cursum capit laudabilem, preclare vitam instituit, egregiè sibi consulit, sapienter facit, qui se ad vnum Deum cõfert, qui suas omnes cogitationes, omnia studia in vno Deo figit, ac locat, qui ab vno Deo pendere vult, qui vnum Deum curat, contemnit cetera, qui diuina studia, preterea nihil colit: qui Christianam pietatem non communi vulgarique instituto, sed proprio quodam studio, propria quadam mẽtis inductione complectitur, is om-

is omnium optimè suis rationibus consulit, ac prospicit.

Quid futurum sit, ignoro.

I know not what will fall out, or happen.

Quid casurum sit, euenturum sit, quid cadere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum non habeo: latent me quæ nasci possunt, futura me fugiunt, non assequor ea, non assequor coniectura, diuinare non possum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Quid illos audis?

Why giuest thou eare vnto them?

Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent? cur horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus vtuntur æquissimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi molestiam aures tuæ sustinent?

Quis Rempub. capesset tantis propositis periculis?

Who will gladly beare any office, or rule the cōmonwealth, the state standing thus dangerous.

Qui Rempub. attinget, Rempub. capessere, suscipere, tractare, ad Rempub. se conferre audeat, tot periculorum metu proposito, qui sibi tot impendere, imminere pericula intelligat: quis operam Reipub. dare, in Repub. versari, Rempub. gerere, administ-

ad Rempub. sua studia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit.

Quo animo in te fuerim, scio.

I know what my good will hath bin toward you.

Quo fuerim semper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo sensu in te fuerim, quomodo animatus, testis ipse mihi sum, teste vti me ipso possum, testem habeo conscientiam meam, teste licet vti conscientia mea, conscius ipse mihi sum.

Quod crescit, minuitur.

Whasoeuer encreaseth, may decrease againe.

Quicquid augetur, crescit, maius atque amplius fit, amplificatur, quamcunq; fit ad rem accessio, aliquid accedit, accrescit, eandem minui, imminui, diminui, comminui necesse est, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.

Quod honori obsit.

Impairing your honor.

Hæc honori tuo, tuę dignitati, tuæ laudi aduersantur, aduersa sunt, nocent, officiunt, labem inferūt, maculas inijciunt, tenebras offundūt, damno sunt, detrimento sunt, iacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt: lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiūt, quasi tenebris circumiectis, circumfusis, offusis obscurat.

Ratio aduersa.

Adi-

A diuers or contrarie waie.

Alia mea ratio est, diuersa mea ratio est, meæ res alio loco sunt, non eadem mea ratio est, aliter se habent res meæ, nihil simile, nulla similitudo, quid simile? nihil habet res similitudinis, dissimilitudo magna, diuersa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Rationes dissentiantes.

Vnlike trades.

Dissimillima, diuersa in primis rerum nostrarum ratio est, meæ ratinoes admodum a tuis differunt, discrepant, distant: dissentiũt: multum inter res nostras interest: non idem est mearum ac tuarum rerum status: meæ rationes aliter, ac tuæ se habent, dissimiliter, diuersè, diuersa quadam ratione, prorsus alio modo.

Raro ad me scribis.

You write seldome vnto mee.

Infrequens es in officio scribendi: raras à te literas accipio: minus sæpè ad me scribis, calamo parcis; officium literarum abs te requiro, in te desidero, impiger admodúm in scribendo nõ es: crebriores à te literas postulo: non satisfacis officio tuo crebritate literarũ, crebrius vellem ad me scriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled frendship or made frendes againe.

Cum inimicis in gratiam redii, reconciliatus sum reiecto ocio me coniunxi, pacem colui, inimicitias, simultates, odia deposuimus, abiecimus, omnem veterum iniuriarum memoriam, omnem vlsciscendi voluntatem ex animo deleuimus, pulso odio successit

amor, odium amore commutauimus, depositis odiis mutuam beneuolentiam suscepimus: orta est inter nos vetere prorsus extincto odio, mutua beneuolentia, animorum nostrorum in amore mutua consensio, ad amandum mutua propensio, animorum ac voluntatum similitudo.

Rectum iudicium.

A good or an vpright iudgment.

A certo, & vero sensu iudicas, quod isti, ne faciant, maleuolentia, & liuore impediuntur: non tuæ mentis oculos liuor obducit, rectum animi sensum in iudicãdo sequeris, tuum iudicium ratio dirigit, ac moderatur, quod ratio præscribit ac probat, id iudicas, quod istis per maleuolentiam non licet, quam istis facultatem eripuit liuor & maleuolentia.

Reditus importunus.

Your returne was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus, non redis oportunè, alieno tempore reuerteris: reuertendi maturitas nondum aderat, non erat cur hoc tempore redires: tuum reditum minimè tẽpus postulabat, ratio tẽporis improbat ac dissuadet: minimè conuenit cum tempore tua reuersio: si temporis rationem spectasses redeundi cõsilium non cepisses, aut susceptũ abiecisses, improbasses, vituperasses, repræhẽdisses, damnasses, ineptum, absurdũ, auersum à ratione, planè stultum iudicasses.

Rei difficultas.

A busie worke to compasse: A peece of trouble

trouble or the difficultie of the thing.

Difficilis res eſt, laborioſa, non facillima, minimè facilis, difficultatis habet, negotii, laboris plurimũ: nõ ea res eſt quæ facilè, paruo negotio, leui labore, non magno ſtudio poſſit effici, magnæ difficultatis, multi laboris, non parui negotii, non operis exigui: laborioſa, operoſa, grauiſſima res eſt, in qua ſudandum ſit ſuſtinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandum, excubandum animo ſit, non leuiter laborãdum, ſtudii multum, induſtriæ plurimum ſit adhibendum.

Rem meam non curaui.

I regarded not my owne profit.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui, duxi, ſpectaui quid eſſet è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, cõueniret, quid rebus meis expediret, prodeſſet, conduceret, vtile eſſet, vtilitatem afferret, vtilitati eſſet, emolumento eſſet, bono eſſet, fructum pareret. Vide commodis meis non conſului.

Res adducta in optimum ſtatum.

It is brought to a good paſſe or caſe.

Hoc videor mihi eſſe cõſecutus, vt optimam ſpem habere, optimè ſperare, optima ſpe niti poſſumus: eò rem perduxiſſe mihi videor, vt euentũ ſperare quàm ſecundiſſimum liceat: rem, vt opinor, ita conſtitui in eo ſtatu collocaui, in eum ſtatum adduxi, ita compoſui atque confirmaui, nihil vt aduerſum timere, nihil cõtra voluntatam, omnia ſecunda; qualis volumus ex noſtra voluntate, ex animi ſententia ſperare poſſimus iacta ſunt à nobis fundamenta Reipub, ſic inquam vt

certa propemodum in spe reliqua sint. vide, ad finem opterum.

Res communis.

You shall vse anie thing that I haue, as though it were your owne. Be as bold with my goods as with your owne.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam: communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re, rei meæ particeps eris, non minus tibi quàm mihi, tibi pariter & mihi, æque vtrique nostrum, non mihi magis, quàm tibi, mea res patebit: vtemur communi iure, æquo iure, pari potestate mea re: iuris tibi tantum, quãtum ipsi mihi, erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protrusa res est: caue ne mihi spatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide producis rem.

Res familiaris integra.

Thy goods are whole or nothing impaired or diminished.

Integræ sunt adhuc res tuæ: salua sunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidisti, status idem est, qui anteà rerum tuarum: eodem loci sunt, quò antea, fortunæ tuæ: nihil detractum est de fortunis tuis nullam res aut fortunæ tuæ iacturam fecere, nullum dãnum tulere, nullum detrimentum passæ sunt, nihil aduersi

uersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

My stock is decaied or impaired.

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua disperditur, disijcitur, imminuitur, perditur, dãnis afficitur, accipit iniuriam, distrahitur: detrahitur de tuis fortunis: iniuriose tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur fortunis tuis: inuaduntur fortunæ tuæ: irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A very profitable thing.

Nihil est vberius, fructuosius, conducibilius, ad vtilitatem præstantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti, nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est, tantum continet vtilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio, an vlla res præterea.

Res ita se habet.

It is so.

Induc animum, induc in animum, ita esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima: planè credas, ita crede vt minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro comperto habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

A weightie matter.

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis, habet multum, minimè leuis est, inest in hac re grauitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus, Hæc magni negotij res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, eiusmodi, vt curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, non frigidè, aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent te defensore.

My affaires had bin in better case, had you looked vnto them.

Res meæ benè ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incōmodè, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses: si rebus meis præfuisses, operā dedisses, si rerum mearū, fortunarum, cura penes te fuisset, ad te peruenisset: si tua in rebus meis opera vsus essem: si rationes meæ te curatorem, procuratorē habuissent.

Res minimè impeditæ.

Matters nothing intricate or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satis aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus amplificatas: eiusmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint, vt labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Res nostræ similes.

Our businesse is one, or our causes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnosco: simillima rerum nostrarum ratio

ratio est: à rebus meis tuæ minimum differunt: nulla est rerum nostratum dissimilitudo: planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare: congruunt res tuæ cum meis: rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res nostras nihil interest, nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almost ended.

Puto rem aut iam esse aliquam, aut appropinquare: puto aut confectum iam aliquid esse, aut inibi esse: vt opinio mea fert, res non abest longius, non longè absumus à re, longinqua res non est.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam specto, magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo: præclara quædam, admodúmq; sublimia suspicit, & cogitat animus meus, post hominum memoriam, post homines natos, ex omni memoria, nihil gloriosius.

Respublica penitus interijt.

The cōmon wealth vtterly undone or decaied.

Perijt respublica, cōcidit, nulla prorsus est, formam planè pristinam amisit: actum est penitus de republica: formam, imaginem, simulachrum veteris reipublicæ nullum agnoscas: vestigium reipublicæ nullum superest: fuit respublica: communis res ita dilapsa est, vt ne spes quidem, melius aliquādo fore, prorsus vlla

A weightie matter.

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis, habet multum, minimè leuis est, inest in hac re grauitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus, Hæc magni negotij res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, eiusmodi, vt curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, non frigidè, aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent te defensore.

My affaires had bin in better case, had you looked vnto them.

Res meæ benè ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incōmodè, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses: si rebus meis præfuisses, operā dedisses, si rerum mearū, fortunarum, cura penes te fuisset, ad te peruenisset: si tua in rebus meis opera vsus essem: si rationes meæ te curatorem, procuratorē habuissent.

Res minimè impeditæ.

Matters nothing intricate or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satis aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus amplificatas: eiusmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint, vt labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Res nostræ similes.

Our businesse is one, or our causes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnosco: simillima rerum nostrarum ratio

ratio est: à rebus meis tuæ minimum differunt: nulla est rerum nostrarum dissimilitudo: planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare: congruunt res tuæ cum meis: rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res nostras nihil interest, nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almost ended.

Puto rem aut iam esse aliquam, aut appropinquare: puto aut confectum iam aliquid esse, aut inibi esse: vt opinio mea fert, res non abest longius, non longè absumus à re, longinqua res non est.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam specto, magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo: præclara quædam, admodúmq; sublimia suspicit, & cogitat animus meus, post hominum memoriam, post homines natos, ex omni memoria, nihil gloriosius.

Respublica penitus interijt.

The cõmon wealth vtterly vndone or decaied.

Perijt respublica, cõcidit, nulla prorsus est, formam planè pristinam amisit: actum est penitus de republica: formam, imaginem, simulachrum veteris reipublicæ nullum agnoscas: vestigium reipublicæ nullum superest: fuit respublica: communis res ita dilapsa est, vt ne spes quidem, melius aliquãdo fore, prorsus vlla

relinquatur: perijt omninò reipublicæ ſalus: non aduerſa tantùm eſt, verùm etiam penitus euerſa fortuna reipublicæ: fractæ ſunt opes, afflictæ vires, amiſſa dignitas, extincta ſalus reipublicæ.

Res reprehenſa.

A matter miſliked.

Res palàm exagitatur, vituperatur, accuſatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamia notatur, improbatur, ſermones ea de re minus commodi ſunt, parum honeſti diſſipantur.

Res ſaluæ.

All is well with you, you haue no loſſe.

Res adhuc tuæ tibi ſunt integræ, ſaluæ, incolumes: nullam res tuæ iacturam tulerunt: nihil detractum eſt de tuis rebus: incolumitatem obtinent res, rationes, fortunæ tuæ: benè eſt rebus tuis, nihil præter voluntatem, nihil ſecùs, nihil contra quàm velis.

Robore præſtans.

Strong, of great ſtrength.

Neminem cognoui fortiorem, validiorem, in quo plus roboris, firmitatis, viriũ ineſſet, qui firmior eſſet à viribus, qui virium firmitate præſtaret, qui robore corporis illũ anteiret, qui viribus magis valeret, cuius eſſet præſtantior fortitudo.

Robuſtus.

Strong and mighty, valiant or puiſant.

Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robuſtus, quàm qui maximè, ita paratus es à viribus, vt nemo

mo magis: viribus vales, nemo tibi viribus ſuperior eſt, præſtat, antecellit: ſuperiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis, vires in te ſunt firmiſſimæ: virium, roboris, neruorum in te plurimũ eſt: egregiè robuſtus es, validus, firmus, fortis.

Rogo magnopere.

I inſtantly deſire you, or I pray you hartely.

A te maximoperè pro noſtra ſumma coniunctione etiam atque etiam peto & quęſo: præcibus tecum ago quàm poſſum diligentiſſimis: rogo te quàm ſtudioſe poſſum, da mihi hoc, largire, ſine me hoc à te impetrare, hoc in me confer gratiæ, hoc imperties gratiæ, noli pati meas eſſe irritas & inanes preces: ſit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: ne me rogantem ſuppliciter à te reijcias: meis precibus facilem te præbe. Vide, Maximoperè rogo.

Rogo vt hunc ſuſcipias.

I deſire you to ſhew him ſome fauour.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quantaq; mea eſt erga te obſeruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, volũtate, ſtudio in te meo, peto à te, vt hominẽ ſuſcipias, complectare, foueas, in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non eſt cur miremur, ſi ſæpè labitur is, qui eſt omnium imperitiſſimus, maximè rudis, maximè inſciẽs cuius ignorantia, inſcitia, inſcientia ſumma eſt, qui omnes inſcitia vincit, cui neminem inſcitia parem in

uenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus nouit, omnium rerum ignarus est, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Vncertaine rumors, newes or tales.

Rumores sunt, satis illi quidem constantes, sed sine autore, rumor est, sed sine capite, sine autore, rumore ipso nuntio: sermones exaudiuntur, prorsus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate, qui nulla veritate nitantur, dissipati sine causa, autore nullo: iactantur hæc sermonibus incertis, sermones ij, quibus haberi fides nulla debeat, vnde merito fides absit, in quibus non sit pondus, qui nihil certum sequantur, qui neque nuntijs, neque literis comprobentur, quos veritas nulla cōfirmet, qui nulla veritate, nullo satis firmo testimonio, nullo prorsus argumento, rationéue nitantur.

Ruri esse, iucundum.

Pleasant being in the countrey.

Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cū rusticis esse, in agris esse, rusticam vitam agere, periucūdum est, delectat in primis, iucunditatem habet, summæ voluptatis est, male affectū animum recreat, mœrorem fuga, mœroris medicina est.

Salua republica liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publike plague of the realme he was liberall, but now too too sparing or niggardly.

Saluis

Saluis rebus, rebus nondum perditis, cum salui eramus, ante publica mala dum Reipub. salus erat integra, incolumi republica, stāte republica, vigente republica cum respublica suum ius obtineret, sui iuris esset, suum ius possideret, suo iure vteretur, cum optimus esset reipub. status, ante casum reipublicæ, antequam respub. concideret, occideret, periret, liberaliter agebas, liberalitatem colebas, exercebas, liberalitate vtebaris, eos quibus cū tibi res esset liberaliter tractabas: nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter restrictè, infra modum potiùs, quam supra modum sumptum facis: in faciendo sumptu, parcus es & illiberalis: satis moderatè, vel angustè potius impensam facis: tuos sumptus, nimis ad frugalitatem reuocas, nimis acurata frugalitatis regula metiris.

Salutatores humaniter excipit.

He welcometh friendly all that salute him.

Conplectitur, quisquis eum it salutatum, quicunque ad eum honoris causā venit, accedit, adit: euntes ad eum salutandi causa, salutātis eum honoris causa, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi possit, quàm licet humanissimè, sic vt nihil humanius eo vultu, qui facilè gratiam ineat, beneuolentiam concilliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliceat.

Sanum iudicium.

A sounde iudgement.

Optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, rectum cursum cepisti, optimo iudicio vsus es, sa-

pienter iudicasti, cum te ad ingenuarum artium studia contulisti.

Sapientes futura præuident.

A wise man foreseeth that which is to come.

Sapientia præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras vt præsentes intuentur, tanquam oculis cernunt: sapientibus euenta rerum patent, ante oculos futura sunt: sapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res assequũtur, ea quæ impendẽt tanquam ex aliqua specula prospiciunt. Vide, Vitæ approbatio.

Sat diues.

He is sufficiently riche.

Satis erat diuitijs instructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris satis ampla, satis habebat, satis possidebat diuitiarum, satis ei diuitiarũ erat: minimè erat ei angusta res domestica: satis valebat opibus.

Satis diu vixi.

I haue liued long enough.

Iam me ad exitum vitæ penè natura ipsa perduxit ætatis satis superq; vixi: nõ est cur me pœniteat, quãtum vixerim: vixi vitam satis diuturnam, cursus mihi vitæ iam penè confectus & absolutus est: decursum mihi iam prope vitę spatium est: quantulum mihi vitę spatium restat: quantulum mihi vitæ restat, superest, reliquum est, relinquitur tanquam à carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet quatenus homini satis esse possit: extremæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus

Scelus committere.

To commit ſome hainous fault, or miſchieuous deed.

Grauiſſimè peccas, ſceleratè agis, ſummum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te ſcelere adſtringis, obſtringis, culpam grauem committis, iniquiſſimè facis, ſcelus committis, perpetras.

Scio quanti hunc æſtimes.

I know what count you make of him.

Noui locum, quem tenet apud te, noui, quo ſit apud te loco, qui ſit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præſtas.

Thou excelleſt in writing, or thou writeſt exceeding faire.

Scribis egregiè, ſcribendi laude excellis, ſubtiliter & eleganter ſcribis, ita ſcribis, ita verſaris in ſcribendo, ita te in optima ſcribendi ratione exerces, tua vt excellat induſtria, ſcribis vt pauci, propriam quãdam laudem in ſcribendo conſequeris: præclara ſunt, quæ ingenio ſtudióque paris, quæ tua parit induſtria: mirabiles ſunt, minimè vulgaris ingenij & induſtriæ tuæ fructus.

Seditio peſtis Rerumpublicarum.

Sedition, diſcorde or variance, is a plague in common wealthes.

Multas reſpublicas ciuiles diſcordiæ perdiderunt, domeſticæ ſeditiones, inteſtina bella, cõtrouerſiæ inter ciues, partium cõtentiones, è ciuilibus diſcordijs.

contentionibus, controuersiis, dissentionibus, seditionibus multarum rerum publicarum pernities fluxit, manauit, orta est.

Seditio pestis vrbium.

Sedition a plague of cities.

Ciuiles discordiæ, domesticæ seditiones, ciuium dissentiones multas vrbes, opibus admodum florentes, euerterunt, solo æquarunt, diruerunt, exciderunt affixerunt, perdiderunt, sustulerunt, multis vrbibus perniciem, exitium, pestem, excidium, ruinam, interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Olde men wiser.

Senum consilia non sæpè inutilia sunt, inania, stulta, absurda, raro labitur senilis ætas in consilijs: sapienter ferè consulit senilis ætas: optimis ac firmissimis rationibus ferè semper nititur senilis opinio, sententia: sapienter consulunt senes, optimam partem eligunt, non peccant in consilio, non errant, non labuntur, non offendunt: quorum grandior est ætas, qui lõgius ætate processerunt, is eorum solet esse sensus, qui à ratione non discedat, recedat, procul absit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non dissentiat.

Sensus animi latens.

My inward minde or thought, not able to be expressed.

Mentis cogitata consilia, animi sensa, sensus intimos, non est, vt possim enuntiare, patefacere, ostendere

dere exprimẽdis animi ſenſis impar oratio eſt, animi ſenſa non efficiunt, verba deſunt, apta verba requirũtur: mentem oratio non aſſequitur, non æquat, exprimere ſatis non poteſt.

Sententia è Republica.

A ſentence in the behalfe, or for the profit of the common wealth.

Sententiæ noſtræ, ſi minus è re tua ſunt, reipub. rationibus conducunt: tuam ſi vtilitatem oppugnant, reipub. commoda tuentur, ſi tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt: tua ſi minuunt, reipub. augent commoda: ſi tuis aduerſantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à Prudentibus approbata.

A ſentence or opinion approued of all wiſemen.

Tua ſententia magnum apud eos, qui rectè iudicãt, pondus habet: plurimi eſt apud intelligentes opinio tua, ſenſus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi ſentiunt, quod tu optimum cenſes, quod teſtimonio tuo confirmatur: grauis eſt, magni momenti eſt, minimè leuis eſt, magni ducitur, autoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talke came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt, tuum ad me ſermonẽ detulerunt homines honeſtiſſimi, mihi ſignificãtur, apperuerũt, narrarunt, ipſa mihi

verba tua exposuerunt: perlatus est, delatus, allatus est ad me tuus de me sermo.

Sermo inhonestus.

Vnhonest talke.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris, si minus honestè si temerè, parum considerate, non vt ratio præscribit, præter honestatem, contrà quàm conueniat, contra quam deceat, contra quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, minus quàm conueniat, deceat, secus quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atque cõueniat, deceat, liceat, si quod ex ore tuo paulo turpius verbum exciderit, si oratio tua finibus excesserit ijs, quos honestum, quos ratio, quos modestia præscribit.

Sermones nostros diuitijs antefero.

I preferre our talke or conference before riches.

Omnes omnium diuitias cum nostris sermonibus non confero: pluris apud me sermones nostri, quàm omnes diuitiæ sunt: sordent apud me præ nostris sermonibus omnes diuitiæ: sit modo sermonum nostrorum copia, thesauros omnes contemno.

Seruabo promissa.

I will keepe my promise.

Dabo operam, quod pollicitus sum, vt re præstem exitu præstem, exequar, efficiã, re confirmem, vt præstem fidem meam, soluam fidem, tuear, seruem, probem, vt promissa seruem, obseruem, tuear, præstem, promissis ne desim, ne fides in promissis mea desideretur, vt fidei satisfaciam, ne de fide mea parũ videat labo-

laborare, vt à meis verbis, ab affirmatione mea, à promisso exitus rei ne dissentiat: vt verba res confirmet, vt id, quod dixi, veritas probet, vt stem promissis, à promissis ne discedam: præstabo fidem meam, persoluam promissum, quæ pollicitus sum exitu præstabo, soluam fidem meam, tuebor fidem meam, seruabo promissa, fidem non fallam, fidei non deero: stabo promissis.

Seruata dignitas.

Keeping my honor or worship.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuso, liceat modò dignitatem tueri, incolumem seruare, permaneat dignitas in eodē statu, modò ne cogar de statu meæ dignitatis demigrare, sit eadem dignitas, ne mutetur, ne diminuatur, ne lædatur, ne qua iniuria, damno, detrimento, afficiatur, ne quid iacturę faciat, ne quam iacturam subeat, sustineat, ferat, patiatur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatio aliena à viro bono.

Dissembling must be farre from a goodman, or honest men ought not to faine and dissemble.

Virum bonum simulatio non decet, non cadit in virum bonum simulatio, ab omni simulandi studio vir bonus longè abest: non decet simulare, figmenta non probantur: aliud sentire, & loqui, non eius est, qui vir bonus haberi velit: viri boni non est fingere: artem simulandi qui sequitur, bonorum in numero non est, bonorum numero excluditur, longè à bonorum consuetudine discedit.

Sine incommodo exploratus.

Tried without any losse.

Lætor, quòd mercede non ita magna, leui detrimēto, non admodum graui damno, satis exigua iactura quomodo sis erga me animatus, quo erga me animo sis, quo sensu sis, qui tuus in me sit animus, qui sit sensus, intellexi: tuum animum, tuum sensum intellexi, perspexi, cognoui, aperui, patefeci.

Singulare fatum.

A straunge desteme.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est: singulari sum fato, longè alia conditione ego sum, ac cæteri: est mea conditio, mea fortuna, vt conferri mecum nemo possit, vt exemplum simile planè nullum extet.

Si per otium potero.

If I haue any leasure.

Si quid otij nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittēt curæ, si quid habebo vacui temporis, si quid erit spatij, si quod surripere spatium licebit, si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit: nisi occupationes vrgebunt, si mei iuris ero, si qua hora meo arbitratu licebit, vti si negotijs vacabo: si vinculum illud occupationum, quo & assiduè astringor, & arctissimè non dico prorsus exoluetur, sed paululum modò, paulisper, aliquantum, aliquantisper, nonnihil aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarū expers, liber negotijs: si me ijs rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicauero: si dabitur otium, si quies erit, si quiescere

cere licebit à curis, negotijs, occupationibus, molestijs.

Si potero tibi nauare operam, faciam.

If I can do you any pleasure, or I can stand you in any steede, I will doe it.

Si accidet vt operam nauare tibi possim, vt opera mea tibi vtilis esse, in rem tuam esse, è commodo tuo ex vsu tuo esse possim, officio meo non deero, satisfaciam officio meo, officium meum præstabo, non committam, vt officium meum desiderari possit, vt meæ partes requirantur, si cõtinget, si euenit, si usu veniet si erit, si res, si tempus, si occasio feret, postulabit, poscet, exiget, requiret, si occasio se offeret, se dabit, se ostendet, offeretur, dabitur, ostẽdetur, si fortuna feret occasionem, attulerit, detulerit, præbuerit, ostenderit, si tempus accidet: si mihi grata omnia ac libera essent si essent omnia mihi solutissima.

Si videtur fieri posse.

If you thinke that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id, quod cogitas, consequi possis, si videris id posse consequi: si putas posse fieri: si euentum speras cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo

Carefulnesse, or thought taking.

Grauem curam suscepi, grauis me excipit cura, grauis in me incubuit sollicitudo, acerba mihi inuasit sollicitudo.

Soluendum pro altero.

To paie for another.

Pro illo solues, illius promissa tu præstabis: dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti: illius promissio, solutio tua erit. Vide, pro alio soluendum.

Specie capi.

To be taken with outward shew or beauty.

Specie capitur adolescentia, oblectatur, gaudet, lętatur, speciem amant adolescentes.

Spe deiecti.

Past hope of that which before they surely trusted vpon.

Ex magna spe deturbati, deiecti, detrusi, depulsi iacent: ex alta spe deciderunt: spem illam quā susceperant, abiecerunt, deposuerunt, omiserunt: spe non tenentur, vt antea, non pascuntur, non aluntur: non eos quæ antea spes tenet, pascit, alit: spes iam omnis abijt, discessit, euanuit, nulla prorsus iam est: firma se niti spe putabant, ea quàm sit imbecilla, nunc intelligunt.

Spe excidi.

I was deceiued.

Spes me fefellit, opinione sum deceptus, falsa me spes aluit, falsa lactauit opinio.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam consuetudinem tueberis, si vt instituisti, perges, optima consequetur fama, hominum existimatio

matio, præmium feres famam.

Spes de virtute alicuius.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam summæ virtutis: adducis me summam in spem eximiæ virtutis: facis vt sperem de tua virtute, eaque minimè vulgari: inclinat animus meus, à te videlicet impulsus, ad optimam spem tuæ virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in egregia spe virtutis propè singularis.

Spes falsa.

A vaine hope.

Spes mea frustrata est: aliter, atque opinabar euenit, accidit, contingit: successit, non is quem volebam exitus consequutus est, successit præter sententiã, cõtra voluntatem, non vt volebam, secus atque opinabar: exitum sortita res est alienum à sentẽtia mea, dissimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem, diuersum, abhorrẽtem.

Spes frustrata.

Hope frustrate, or deceiued.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit: spem meam non is quem volebam exitus est consequutus: non successit vt sperabam, nó processit ex animi sententia: aliter ac sperabam, contingit, accidit, euenit: exitum res habuit contra spem, alienum à spe: inanem fuisse meam exitus rei declarat.

Spretum alterius consilium.

The counsell of another set light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus, consilijs, supervacanea sunt, parum utilia, nullius emolumenti, minimè necessaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non desiderantur, non expectantur tua præcepta, tuis mihi monitis nequaquam opus est: tuis carere monitis facilè possum.

Standandum promissis.

Promises are to be kept.

Dependendum tibi est, quod promisisti, volo stes promissis, promissa serues, fidẽ tuearis, fidem soluas, quod promisisti, re præstes, cum tuis verbis facta consentiant, promissa tua exitus confirmet, ne fidem tuã fallas: falsa ne fuerint, inania, irrita promissa tua.

Stat sententia.

I am determined or fully purposed.

Statui, decreui, hoc mihi proposui, hoc deliberaui, consilium hoc cepi, quiduis potius perpeti, quam susceptam rem abijcere, ab incœpto desistere, institutũ omittere. vide, tenax sententiæ.

Status rei.

The state of the thing.

In hoc statu res est, rei status hic est, res ita se habet, ita res habẽt, eiusmodi res est, hac in re sunt, in causa sunt, hoc loco res est.

Status temporum miserrimus.

The state of our time is most miserable.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum miserrimo statu, in hoc tam misero temporum statu, his temporibus

poribus, his tam miseris temporibus, tam duris, tam aduersis, tristibus, infaustis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè viuendi ordine ac ratione, in hac tam aduersa, tam dura, tam iniqua, tam misera, tam infelici temporum conditione: in tanta prauitate, atque improbitate, tantisque temporum vitijs, in his omni scelere ac flagitio temporibus refertis: in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluuie, doctrinarum artiúmque liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weake stomacke.

Stomachus languet, infirmus est. male se habet, stomachi virtus iacet, languet, debilitata est, infirma est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minimè ad concoquendum apta: languet è stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho nō vtor optimo; stomachus laborat: non est qualem vitæ ratio requirit, qualem optima valetudo postulat; cruditas stomachi multos conficit adolescentes.

Studere rebus leuibus.

To studie toyes.

Rebus leuioribus tuum studium das, tibi placent leuitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania sunt, leuia, nullius ponderis, infirma, minimè solida: amas ea quæ solidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forsake his studies.

Multam literis salutem dicere, in animo est: prorsus abijcere studia cogito, seiungere me penitus à studijs, vsum studiorum in perpetuum dimittere, minimè de studijs in posterum laborare, meam operam, meum tempus, meam industriam à studijs alio traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetudinem.

To leaue off studying by reason of sicknesse.

Cum sis valetudine infirmus, me perlibente vsum studiorum dimittes, summa mea voluntate studia depones: libentissimè tibi largior, perlibenter concedo, vtraque manu do, vt à studiorum consuetudine te seiungas: te à studijs discedere facillimè patior: in studijs omittendis cum tuo sensu meus quoque sensus congruit.

Studiorum in omnibus vtilitas.

Studie alwayes profitable.

Studia nunquam non prosunt, non vtilia sunt, non vtilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt, studiorum vtilitatem dies non imminuit, non terminatur spatio temporis, non defluit vlla die, perpetua est, eadem est in omni tempore, vitę par est studiorum vtilitas: studijs res secundæ ornantur adversæ adiuuantur: à studijs delectatio petitur in secunda fortuna, salus in aduersa: studiorum fructus in omni fortuna idem est: studiorum tractatio nunquam non vtilis, nunquam est infructuosa: habent studia quo iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando studijs non iuuamur? ecquæ dies vtilitatem

tilitatem studiorum extinguit, aut imminuit: de studiorum vtilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil ne dies quidem ipsa detrahit.

Studium peruestigandi.

A desire to seeke out.

Vt poetarum, fabulæ narrant, diu ac multum Proserpinam filiam, quam inferorũ Deus Pluto surripuerat, Minerua perquisiuit, inuestigauit: multum studii posuit, Valdè Vigilauit, Minerua in filia perquirenda: omnia loca permeauit, perlustrauit, inuestigauit, penetrauit: quo non adiuit, nõ accessit, vt filiam Mineruа reperiret, nullum Minerua locum, nullas in quærenda filia latebras omisit.

Studium famæ.

A desire of name or glorie, or tobe made famous.

Id est omnibus optandum, vt benè audiant: benè vt ei dicatur, honestam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem consequatur: vt eius nomẽ fama divulget, pervulget, circumferat, circumgestet, per orbem terrarum dissipet, ad vltimas terrarum partes, ad vltimas terras peruehat, vt eius nomẽ fama celebretur, omnium sermonibus extollatur, sit in ore omnium: vt nominis fama ad extremas terras peruadet.

Sub virtute omnia.

All things subiect to vertue.

Summa virtutis potestas est: præest virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur ad

ministrat: omnia sunt in potestate virtutis, ipsa nemini ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat vbiquè locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitam, valet ad omnia, assequitur omnia, summum possidet ius, vincit omnes opes, omnes superat difficultates, durissima quæque perrumpit, quaslibet angustias, quæuis claustra pertransit, illustrat omnes tenebras, lucet in tenebris, nulla loco minet, non surripitur furto, non eripitur vi, non vetustate senescit, non incendio corrumpitur, nullis capitur insidiis, nullos fortunæ casus extimescit, planè omnium rerum domina, omnium regina.

Summa de te sperant.

Greate thinges are looked for at your handes.

Magnum quendam atque excellentem virum te sperant futurum; expectantur à te, quæ à summa virtute, summoque ingenio expectanda sunt: nihil humile, nihil vulgare, nihil angustum, omnia excelsa, ampla, mira, diuina prorsus à te expectantur.

Summum beneficium.

An especiall benefite, a singular good turne.

Hoc ego summi beneficij loco ponam, numerabo; inter maxima beneficia referam: hoc apud me non exigui beneficij, non vulgaris gratiæ locum obtinebit: ita credam, tulisse me beneficium singulare, gratiam tantam, quanta potest esse maxima.

Sumptibus impar.

Not able to beare so greate costes, or charges.

Quis ita firmus ab opibus est, vt sustinere sumptum possit? cuius diuitiæ sumptui pares esse possint? ferendo sumptui quis sit? tantam impensam quis sustineat? ita magni sumptus fiunt, vt ferri non possint: ita grauis est impensa, vt debilitare, atque opprimere quemuis possit: non is est sumptus qui ferri possit: supra modum, immoderatus est.

Tacere.

To hold your peace, or keepe silence.

Non faciam vt dicam: tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertransibo, tacebo, silebo, silētio inuoluam, silentio percurram, prorsus hoc omittam, abstinebo, oratione mea non attingam, verbum non faciam, sermonem hac de re nullam habebo.

Tanti me non facio.

I set not so much by my selfe.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo, non adscisco: ad hunc me sapientiæ gradum peruenisse, nō puto, eam mihi sapientiam contigisse non sentio: fateor eo me sapientiæ non peruenisse, ea me sapientia non esse, non vsque adeo me sapere, non ita mihi placeo, non ita mihi assentior, non eam de me opinionē suscepi, non ita me effero, nō mihi tantum tribuo, nō in me tantum statuo, pono, loco, non ipsi mihi tanti sum, non ita valdè me amo, non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum sentiam, assentiente patre suo.

I will agree with you, if your father like of it.

Assentiar tibi, probabo tuum consilium meam sen-

entiam ad tuam aggregabo, meum iudicium cum tuo coniungam, ita ſentiam quod tu ſentis, ita faciundum iudicabo, ſi modo, id vt facias, ſuadet, cenſet, autor eſt, conſulit pater tuus: aſſentiar tibi, aſſentiẽte patre tuo, ſi facis approbante patre, ſi tuo cum iudicio patris tui iudicium congruit, ſi de patris ſententia facis, ſi pater non diſſentit, ſi ad tuam ſententiam pater accedit.

Teipſo neglecto gratificaris alijs.

You gratifie, or pleaſure other not eſteeming your ſelfe, or not regarding your owne profite.

Alienam voluntatem vt ſequaris, vt alienæ voluntati morem geras, vt alijs ſatisfacias, aliorum cauſa te ipſum deſtituis, deſeris, derelinquis: de alijs plurimum de teipſo, tuiſq; rebus minimè laboras: aliena tibi curæ ſunt, tua negligis; aliorum rationes pluris apud te quam tuæ ſunt, propenſior ad alios, quàm ad teipſum tua voluntas eſt: quid alijs placeat, quid aliorum, è re ſit, attendis: ratio rerum tuarum quid poſtulet, minimè cogitas: præ alijs teipſum negligis: vt ſequaris alios, diſcedis à teipſo, deficis, deſciſſis.

Tempeſtas ſpectanda in nauigatione.

In ſailing, the weather is to be marked, or looked on, or in paſſage of the ſea, the weather muſt be weighed or conſidered.

In nauigando, tempeſtati obſequi artis eſt, parere, tempori: ad rationem temporis conſilia accommodare, quaſi ducem ſequi tempeſtatem, ſpectare quid poſtulet, pendere oportet à tempeſtate, ſpectanda tempeſtas eſt, ad tempeſtatem conſilia dirigere debemus, habenda

habenda tempestatis ratio est: cursus nauigationis ad rationem tempestatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempestate secunda nauigauimus.

We haue wind and weather, we shal sayle very prosperously, we wil take time while time serueth.

Quæ prima nauigãdi facultas data erit ea vtemur, nacti tempestatem oportunam, idoneam, aptam, minimè aduersam, prosperam, secundam, discedemus, soluemus, proficiscemur, vela faciemus.

Tempori parere sapientis est.

It is wisdome to giue place to time.

Tempori cedere, necessitati parere, res ad tempus accõmodare, vti tempore, quæ tempus postulet, ea seruare, atque exequi, sapientia est, sapientiæ est, sapientis est, conuenit sapienti, proprium sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus cõtulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is verè sapiens est, hunc verè sapientem dicas, sapientem si quis hunc appellat non errabit.

Tempus matutinum.

Morning or dawning of the day.

Prima luce, summo mane, diluculo, primo mane cùm lucesceret, albescente die, in ortu solis, oriente sole.

Tempus vespertinum.

Euening, or euen tide.

Aduesperascit, vespertinum crepusculū adest: nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, vesperum appropinquat, diei iam succedit nox, dies abit nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An euil, or unfit time of yeare.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur non concedit, non conuenit, alienum est, parum aptum: aduersum anni tempus: non licet per anni tempus: aduersatur anni tempus, pugnat cum ipsa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res postulat desiderat, requirit: rei maturitas non adest, non conuenit cum re tempus.

Tenax sententiæ.

Obstinate in opinion, that will haue his owne will.

Ab hac sententia deduci non possum: hanc deponere, & aliam suscipere opinionem vix ægrè, nullo modo, nulla ratione, nequaquam, neutiquam, minimè possum, prorsus non possum: Siquis in recta sententia sibi cōstat, ei magna laus debetur. Si vocer ad exitum vitæ, non faciam, vt hunc sensum amittam.

Tibi amicisque tuis gratificabor.

I wil gratifie, or pleasure thee and thy freindes.

Cupio, volo non solum tua, verum etiam tuorum amicorum causa studeo aliquid agere, quod tibi, amicisque tuis gratum sit, gratum ac iucundum accidat,

placeat

placeat, satisfaciat: inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari: rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare tua, tuorumque amicorum causa, ex quo tu & amici tui voluptatem, iucunditatem, lætitiam capiant, summam hauriant, colligant.

Tibi tuisque operam dabo.

I will doe my best for you and yours.

Volo, cupio non solum tua, verum etiam eorum qui à te diliguntur causa, rem gratam facere, gratificari, seruire non solum tibi verum etiam amicis tuis seruire voluntati, & commodo non solum tuo verum etiam amicorum tuorum inire gratiam officijs meis, non à te modò, verum etiam ab amicis tuis: tuam amicorumque tuorum officijs meis, gratiam quæro: aliquid, efficere, nauare, quod tibi, amicisque tuis gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatem, iucunditatē, lætitiam afferat valdè velim.

Timidus.

Feareful, or cowardous.

Multos ita pusilli, infirmique animi videas, inuenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescant, timeant, metuant, terreantur, deterreantur, perterreantur, timore commoueantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatē, tenuitatem animi quilibet casus deterret, perterret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in timorem conijcit, ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet minde.

L. Vix credas, non facilè putes, ægrè possis cogitatio-ne assequi, quàm æquo animo sim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem perturbatio-ne, quàm sim omnis expers curæ, quàm procul absit animus meus ab omni cura, quàm tranquillo animo sim, quàm tranquillè agã, quàm tranquillè agat ani-mus meus, qua meus fruatur animus tranquillitate, quæ sit animi mei tranquillitas, quàm nulla sit animi mei perturbatio, cura, molestia, quàm parum animus meus cura fluat, iactetur, agitetur, commoueatur: æ-quitatem animi mei, tranquillitatem, securitatem, quietem vix credas, haud facilè coniicias, assequi co-gitatione vix possis.

Tribuas hoc amori nostro, vt me honestes.

Do so much for freindship sake, as to commend me in your talke abroade, or to speake well of me and giue me your good worde and report.

Meis libris velim, si minus ex animo potes, gratiæ saltem causa suffragare: meis libris, si minus iudicii at gratiæ saltem causa faueas: quod obtinere à iudicio tuo fortasse non possum, impetrem ab amore, vt mea scripta probes, commẽdes, tuearis: quod veritati non potes, amori tribue, vt mea tuo testimonio subleues, tua commendatione exornes, honestes, in honorem adducas.

Trib. pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The tribunes did much hurt and hindrance

rance to the common wealth of Rome.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia vrbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl. creatio, damna tulit, pertulit, sustinuit, passa est, perpessa est, cepit, accepit, damnis affecta est, in damna incidit, incurrit, magnam sui iacturam fecit, grauissimis afflicta malis est: vehementer vexata, valdè comminuta vrbs Romana ex creatione, ob creationem tribunorum.

Tristitia ex morte amici.

Sadnesse or heauinesse for the death of a friend.

Magnum mihi dolorem, grauem sollicitudinem, acerbitatis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt literæ tuæ, valdè me perturbarunt, afflixerunt, commouerunt: acerbè sum affectus literis tuis: molestiæ, plurimum doloris, sollicitudinis, acerbitatis cepi, accepi, suscepi, tuli, contraxi, hausi, legi magno cum dolore, molestissimè literas tuas.

Tuæ laudi faueo.

It reioyced me to heare well of thee, or I desire much to heare good report of thee, and commendation abrode of thy doings.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto, percupio tuam laudem: sum in desiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor: ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, rapior

amore flagro, studio sum incensus, alacris animo sum, vt honestissimum te videam, laude florentem, honoratum, tua mihi laus carissima est, cordi est, curæ est, prima est, antiquissima, in maximis est, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me summa sunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio sunt, quanto meæ.

Your welfare and weldoing reioyceth me as much as mine owne. or I am as glad to see you prosper, as mine owne selfe.

Lætitiam ex rebus tuis eandem, quàm ex meis, nihilo minorem, quàm ex meis, capio, accipio, percipio, suscipio, sumo, haurio: lætitia me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minùs quàm meæ, non secus quàm meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitia, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem vt meæ: tuis rebus vti meis, afficior: quæ meis è rebus, eadem mihi è tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium: tuis rebus ita lætor, vt meis.

Tuarum partium sum.

I take your part.

Tecum ero: tecum faciam: te sequar, à te stabo: tuis in præsidijs ero: tuas partes, tuam causam sequar, tuebor, de tuis vnus ero, me tuum numera, me de tuis vnum habe, in numero tuorum ero.

Tui officij est.

It is your dutie.

Tuum est hoc munus, tuæ partes, hoc à te postulatur

tur, tibi conuenit, à te requiritur, exigitur, exspectatur, tui muneris est, tuarum partium; hoc homines à te expectant, hoc ad te pertinet, attinet, spectat, in te conuenit, te decet, tuum est, hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus præsum.

I looke to your businesse.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, vti debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es carissimus.

Thou art my dearest, or best beloued, or I loue thee best of all men in the world.

Summè, vehementer, valdè, magnoperè, maximoperè, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, vnicè, singulariter, egregiè, insigniter: ex animo, ex intimo sensu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, maiorem in modū, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo, qui te vehementius diligat, concedo nemini: beneuolentia in te mea ad summum peruenit: amor in te meus is est, ita accumulatus est, vt addi nihil possit: amorem in te meum verbis exprimere quî possum, quem cogitatione vix amplector? cuius magnitudinem vix mente comprehendo? amorem in te meum cogitatione fortasse consequi, complectíque possum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere, profectò nō possū, æquè, similiter, pariter ac meipsum, non aliter ac meipsum, non secùs ac meipsum, itidem vt meipsum, te

diligo: sic te diligo, vt neminem magis ne me ipsum quidem, cum te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes mihi vẽdico, principem locum obtineo: fero te in oculis, mihi es in amoribus, nihil mihi est te carius secundum Deum, post Deum, excepto Deo, cum à Deo dicessi, nemo mihi est te carior: ego te vt oculos meos aut si quid est oculis carius diligo: singulari erga te animo sum: vt pater in filium ita ego in te sum animatus: habeo te filij loco: amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus: singnlari sum in te beneuolentia primum in amore Deum, te habeo proximum.

Tuo consilio rectissimè vteris.

Your owne counsel is best for you.

Tuo consilio si vteris teipsum, si audies, ipse tibi si obtemperaueris morem gesseris, obsecutus fueris, nihil errabis nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum committes, non laberis, non offendes, non cecideris: nullam offensionem, nullum casum aut errorem timebis: sapienter statues, rectè iudicabis, optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deseruedly, or thou hast deserued my hatred.

Ita de me meritus es, ita te gessisti, ea commisisti, eum te præbuisti, præstitisti, vt minimè mihi curæ sis, nullo apud me loco sis, minimum te curem, minimũ de te laborem, nullam prope tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe

Turpe à parente dissentire.

It is shame to dissent from thy father.

Honeste, à parente tuo dissentire non potes: turpe tibi est à parente dissentire, non potes à patre sine infamia, sine dedecore, sine graui culpa, sine turpi nota dissentire.

Turpe est sibi tantum viuere.

It is a shame for one to liue so, that he will do no man good but himselfe.

Seipsum curare, nihil præterea, de seipso tantum, sua tantum vnius causa laborare, sibi vni studere, seruire, prospicere, consulere, præterea nemini, turpissimum est, maximè dedecet, indecorum in primis est, infamiæ, ignominię, dedecori est, dedecus affert infamiam parit, turpem famam, opinione minimè commodam, aut optabilem parit: eiusmodi res est, quam summa consequitur infamia, ignominia, turpis infamiæ nota, dedecus, accusatio, reprehensio, fraudi est, vitio vertitur, tribuitur, datur, adscribitur, assignatur.

Turpe parentes senes deserere.

It is shame to forsake thy aged parents.

Deseri à te, destitui patrem, tot affectum incommodis, inopiæ valetudinis, senectutis, minimè honestum est, haud æquum est, haud par est, minimè rationi consentaneum est, non decet, non conuenit, non oportet, ius non est, fas non est, nefas est, iniquum est flagitium est, criminis est, turpe est: vt parentem deseras afflictum inopia, morbo, senectute, in summis cōstitutum difficultatibus, inopiæ, valetudinis senectutis, honestum non fert, non patitur: ratio non conce-

dit non permittit: si patrem destitues, culpā committes, flagitiū facies, flagitiose facies, iniquè, iniustè, inhonestè, turpiter, improbè, præter honestum, contra honestum: æquum, ius: non vt honestum suadet, non equum est, ius est, par est, decet, conuenit.

Vacare aliquantum à studiis.

To take some breathing time from my booke, it is good sometime to haue some refreshing, pastime, recreation after studie.

Feriari licet à studijs: postulat tempus, vt studia intermittantur, tempus fert vt studiorū vsus parumper dimittatur: deponere aliquantisper studiorum onus licet, omittere studia, leuare animum onere studiorū: vacatio datur à studijs, auocare animum à studijs honestè possumus: feriæ studiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes sententia tua.

Wise men alow your iudgement.

Magnum apud eos, qui rectè iudicant, tua sentētia pondus habet, magni fit, magni æstimatur, magni pēditur, authoritatis habet plurimum, grauissima est: rectè scientes in opinione ac iudicio tuo plurimum pōsunt, opinioni tuæ multum tribuunt, multum deferunt, facilè assentiuntur, acquiescunt. Vide, Sententia à prudentibus approbata.

Valetudine vtor bona.

I am in good health.

Bene me habeo, mihi bene est, satis commodè, satis bellè habeo, benè valeo, commodè valeo, valetudine

dine bona vtor, mihi est, vt volo: quales cupio, vires possideo: viribus vtor firmis, roboris, virium, valetudinis habeo satis.

Valetudo restituta.

Health restored or recouered after sicknesse.

Ego te languentem, iacentem, malè affectū, ad pristinam valetudinem, virtutemque reuocaui: meo beneficio pristinas vires recuperasti, recepisti, cōfirmatus es: factum est à me, vt ex morbo planè conualesceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amissam valetudinem recuperares, vt in statum valetudinis pristinum, optimum, restituereris.

Valetudo aduersa ex gula.

Sicknesse of surfeting and glutonie.

Non facilè conualescunt, quibus neque quantùm comedant, neque quid comedant curæ est, qui quod comedant, neque quantum, neque quale sit animaduertunt: quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem prorsus rationem gula eripuit: quibus neque modus edendi, neque vlla diligendi cibi ratio est, qui & plùs appetunt in mensa, quàm satis est, & ex eo genere, quod obsit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole, my strength not fully recouered.

Nondum vires colligere potui: nondum satis firmo sum corpore: nondum pristina mihi restituta valetudo est: confirmatus à morbo nondum omninò sum

non planè conualui: quas morbus mihi vires ademit, abstulit eripuit, nondum prorsus recuperaui, recepi, reuocaui: pristinam valetudinem nondum satis mihi videor assecutus: paulò adhuc deterius, aliquantò deterius, quàm solebam, valeo: non vt solebam, valeo: minus firmiter, minus bellè: nõdum vtor pristina valetudine: pristinas vires quadam ex parte desidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned then eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs, quàm eloquẽtia, magis ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum causa, non verborum, probabantur ab omnibus: libros Varronis, ea quę Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, scribebat, literis persequebatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, prodebat, mandabat, committebat, commendabat, probabant omnes, rerum fructu potius, quàm specie verborum adducti.

Vastare.

To spoile, waste, and destroy.

Prouinciam diripuit, vastauit, deprædatus est, rapinis exinaniuit, exhausit: prædas egit è prouincia.

Vehementer.

Vehemently, or very much and greatly.

Valdè, maximè, magnopere, maximopere, vehemẽter, admodum, etiam atque etiam, non mediocriter, non parum, in primis, præcipuè.

Velim te animum meum videre.

I would you saw my hart or goodwill.

Vel-

Vellem, quæ sit in te animi propensio, posses inspicere: cuperem sensus tibi patere intimos animi mei: quàm vellem, quo modo animatus erga te sim, oculis cernere tibi liceret: nihil mihi esset optatius, quàm vt eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotę sunt, oculis minimè patēt, posses introspicere.

Velim scire quo animo in me sint homines.

I would know how men are affected toward me, or what goodwill is borne me.

Scire velim, quo quisque in me animo sit, vt quisque sit erga me animatus, affectus, qui cuiusq; sit erga me animus, qui sensus, quæ voluntas: sensum cuiusque nosse, tenere, callere velim, patêre mihi velim.

Velim nostras à te historias conscribi.

I would haue you wright a storie of our time and doings.

Velim à te nostrorum temporum consilia atque euentus literis mandari, res nostras monumētis commendari tuis: nostrum nomē tuis illustrari & celebrari scriptis, tuis ornari scriptis valdè velim: gloriæ sempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I desire to be in your loue and fauour.

Ne patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli committere vt partem amoris tui minimam capiam, vt exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, sumam, percipiam: fructum amoris tui vellis esse

non exiguum,non vulgarem,non mediocrem.

Veneti potentes & diuites.

The Venetians mightie and rich.

Veneti opibus & potentia valent, pollent, vigent, præstant, excellunt, affluunt diuitijs, opibus vigent, neque diuitias, neque opes desiderant.

Venti à portu repulerunt.

We were driuen from the hauen by the wind, or the winde kept vs from the hauen.

Portum, reflante vento tenere non potuimus: portum inire conantes aduersi venti vis repulit ac reiecit ne portum obtinere licuerit, cum omni studio conaremur, ventus effecit, venti vis portu exclusit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti vis aduersa portunos exclusit, prohibuit, arcuit, amouit: reiecti sumus à portu reflãte vento, portum ventus eripuit, summouit nos vẽtus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He sought as much as he could for your discredit, or defacing of your worship.

Acerba nimis aduersus tuam dignitatem eius oratio fuit, inhonestè admodum de te loquutus est, grauissimè tuam dignitatem oppugnauit: loquutus est in te sic, vt acerbius aut inhonestius non potuerit.

Verbositas, non est eloquentia.

Babling is not eloquence.

Si, cuius est prolixior, longior, vberior oratio, si qui

diutius

diutius loquitur, qui longiorem sermonem habet, qui plura verba facit, is eloquentiã possidet, si ei, qui verbosior est: qui plura effundit verba, laus eloquentiæ debetur, si verborum in copia sita est elegantia: næ tu omnium qui viuunt, eloquentissimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

Vereor vt sustineas spem de tuis studijs conceptam.

I doubt how you will aunswere to the hope conceiued of your studies, I feare you will not prooue such a student, as men thinke and looke for.

Vereor, ne quàm de studijs expectationem concitasti, hanc sustinere, ac tueri non possis: vereor, vt expectationi tua studia respondeant, ne tua studia expectationi respondeant, ne cum hominum opinione non consentiant, ne alium, atque expectatur, exitum habeant, ne qui expectatur, fructum non pariant.

Verisimile.

Likelie, or reasonable.

Rationi consentaneum est, cum ratione consentit, consentaneum est, simile veri, credibile, non alienum à ratione, cùm ratione congruẽs: ratio postulat, vt credatur: est, cur credatur, verum putetur: verisimilitudinem, speciem, formam, imaginem, præ se fert, ostendit non discrepat, non dissentit, non procul abest à ratione.

Veritas pluris, quàm amicitia facienda.

Truth to be regarded before friendship.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: maiorem habeo veritatis quam amicitiæ ratioñe: pluris est apud me veritas, quàm amicitia: amicitiæ veritatem antepono: locum apud me honestiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitiæ largior: nihil veritati nego.

Versari in re leui.

To be occupied in things of little prise, or to follow a trade of little gaines.

Tenui mercede, leui quęstu, exiguo lucro das operam in Scriptura, operam nauas ijs, qui vectigalia tractãt, vectigalibus pręsunt. Vide studere rebus leuibus.

Via obstructa.

The way is forbid, or barred vp.

Transitus interdictus est: imterclusa via est, non patet aditus.

Vide ne honori tuo discedat.

Take heed least you cracke your credit: do your indeuour, that your honour or good name and report be not stained.

Da operam diligẽter, enitere, conare omni studio, contende omnibus viribus, intende omnes neruos, incumbe toto pectore, elabora quantum in te est, studium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam: age hoc quam diligenter potes, ne quam tuus honor iacturam faciat ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua labe inficiatur, ne quam labem aut maculam suscipiat, contrahat.

Vim

Vim à te non valeo auertere.

I cannot warrant you from all violence, force, or resistance; or I cannot promise you a cleare passage.

Ego tibi à vi nihil præstare possum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo nō polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum ne pro certo existimes: nullam fore vim, exploratè, asseueranter, certo promittere non audeo: ea te cura prorsus non libero, non eximo, non adimo, non aufero: ne quando tibi vix inferatur vlla, ne quam aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omissio.

A remission of reuenge.

Vltionis omne libenter consilium abijcio, depono, omitto: omnem acceptæ iniuriæ memoriam ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito, animus meus vltionem non spectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem scelus turpissimum.

The betraying of thine owne countrie or father, is the most shamefullest deed that may be.

Nullum est grauius piaculum, quam patriam, aut parentem violare, quam patriæ, aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, iniuriam facere, inferre.

Vir bonus constans est.

A good or true man is constant.

Vir bonus, vt sententiam mutet, non facile adducitur, impetrare è seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectum deponere difficile est, magni negotij est: vir bonus in sententia firmissimè cóstat, vir bonus à recta sententia desciscere vix potest, vt sententiam mutet non facilè adducitur. Vide, Mutas sententiam.

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cum virtute traducitur, à paucis hodie probatur, colitur, amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, sequantur, parui fit hodiè probitas & morum integritas, qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, reperiuntur, numerantur, paucosque inuenias.

Virtus præmijs cumulata.

Vertue loden with rewardes.

Magna sunt recta agentibus proposita præmia: omnes, qui sese in recta viuendi ratione exercent; magna merces manet: fructum recte factorum viri boni vberrimum, ac præstantissimum ferent: præclaram honestamque vitam res vtilissimæ consequuntur, vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, primum est decus, & earum rerum copia, quas qui possidet, optime cum illo agi existimatur.

Virtus egregia.

A noble minde and vertuous.

Tua

Tua virtute & magnitudine animi nihil est nobilius: singularis in te laus ob tuam virtutem, atque animi præstantiam confertur: maiorem aut virtutis, aut præstantis animi opinionem apud homines, plus famæ, consequutus est nemo.

Virtus magis honore afficienda, quam diuitiæ.

Vertue more to be honoured then riches.

Placet mihi, probatur, valde satisfacit mos & consuetudo tua: laudem tuæ consuetudini tribuo, quod ea colas, verearis, obserues, in honore habeas, honore, obseruantia, studio prosequaris, honore afficias, obseruantia colas, quòd ijs honorem habeas, tribuas, præstes, obseruantiam ac studium prestes, qui virtute potius, quam diuitijs, abundant, excellunt, eminent, valent, qui sunt à virtute paratiores, quàm diuitijs, quos virtus potius, quam diuitiæ commendat, qui virtutem magis quàm fortunæ bona possident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue setteth vp men of low degree.

Multos infimæ conditionis, humillimæ sortis, obscuri loci, nulla parentum, aut maiorum laude commendatos, obscuro loco natos, ignobili, obscuro, infimo genere æditos extulit atq; illustrauit virtus: multos generis humilitate iacentes virtus erexit: nobilitantur atque honestantur virtute multi, genere ignobiles & obscuri.

Virtus florens oppressa inimicorum iniuria.

Flourishing vertue ouerthrowne by the iniurie of enemies.

Quo tempore florere debeas, debuit illustrior esse tua laus, altius ascendere, plus cõsequi dignitatis, maiorem obtinere existimationẽ, præstantiore esse loco, plus habere authoritatis, plus possidere laudis, honestior esse, clarior esse, maior ac præstantior haberi debuisti: te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortunis: oppressit, ad exitium detrusit, impulit, non modo è numero viuentium, sed planè infra mortuorum conditionem amandauit.

Virtus vtilis in omni fortuna.

Vertue profitable in all fortunes, or whatsoeuer happeneth.

In vtraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduersa, tum in secunda fortuna vberrimos fructus affert: magnas vtilitates in omni fortuna parit virtus: aduersis pariter & secundis in rebus commoda proficiscuntur ex virtute multa semper vtilis & fructuosa virtus est: in omni tempore iuuamur â virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, subleuamur, erigimur: ecquando non vtilis virtus est? ecquæ vtilitas cum virtutis vtilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchased with great labour.

Tuis laboribus, ac vigilijs virtutem tibi peperisti, comparasti, parasti, consequutus es, adeptus: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigiliis cõsequutus es, vt virtutem possideas,

vt

vt virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, præstes, fruaris: tuam virtutē tuis laboribus & vigilijs referre debes acceptam: tibi ipsi, tuisque laboribus tuam virtutem debes: nō hoc virtutis in te esset, istam virtutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi labores grauissimos & suscepisses, & pertulisses.

Virtute immunis.

Made free, or exempt from paiment of taxes, tributes, or subsidies for his vertues sake.

Virtute sua consequutus est, nihil vt publicè penderet, fructum vt nullum publicè pēderet, vt vectigalis non esset, vt esset immunis, vt ex eorū numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil vt publicè solueret, vt esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur, vt nullam pecuniam in commune conferret, vt publicis oneribus vacaret, tributarius vt non esset, tributum vt nullum conferret.

Virtute contra fortunam munitus.

Made stronger or fenced by vertue against fortune.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: muniisti te virtute contra fortunam: septus es virtutis præsidijs aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viuenti, virtutem colēti, fortuna potest: tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute viuis: non tibi varij casus impēdent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Virtute vacuum fortuna facile profligat.

Fortune easily conquereth the cowarde, or the least blast of aduersitie maketh the hartlesse man to flie, vertue is the best defence against aduersitie.

Cui comes virtus non est, is animo facilè cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui tectus virtute non est, qui virtute munitus nõ est, qui se virtutis armis nõ tuetur: sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti aduersus fortunæ vim, facilè vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsunt virtutis opes.

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue shall haue his iust honor and reward.

Veniet tempus, veniet illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illucescet aliquãdo illa dies, diem aliquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando, cùm secùs virtuti tribuatur honor, cum virtuti honor habeatur, cum virtus colatur, tanti æstimetur, quanti est, in honore sit: cum virtuti honores debiti persoluãtur, deferatur plurimum: cùm virtus magna in primis honestaque sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis communicatio.

The bestowing of vertue.

Qui

Qui virtutem tribuit,præbet,largitur,ostendit,cõmunicat, is tantum affert beneficium, quantum esse præterea nullum potest.

Virtutis non pretij causa.

For vertue sake,and not for reward.

Agis hoc non præmij spe commotus, sed humanitate adductus,benignitate impulsus, studio liberalitatis incitatus,non te ad hanc rem vtilitatis, aut præmij spes,verùm te adduxit,impulit,incitauit, humanitas, benignitas,naturæ facilitas,naturę tuę ad humanitatem,benignitatem propẽsio,inductio: dedisti hoc humanitati tuæ,non præmijs:agnosco tuam humanitatem:debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic est humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The iust reward of vertue.

Erit aliquando illa dies,lucebit illa dies,veniet illud tempus,lucem illam aliquando videbimus , quæ virtutem illustret:erit aliquando, cum virtuti honos habeatur,suus tribuatur honos,debita merces persoluatur,locus honestus vbique sit.

Virtuti subiecta omnia.

All things subiect to vertue.

Omnia sunt sub potestate ac ditione virtutis, rerũ omniũ regina virtus est,dominatur, vna regnat, summum ius habet,omnia regit,virtuti cuncta parent,cedunt,subiecta sunt humana omnia : virtus valet ad omnia,imperiũ habet in omnes res,omnia tenet,possidet,iure ac potestate sua complectitur quid est, quod

assequi virtus non possit?

Vita beata in virtute posita.

The happie life consisteth in vertue.

Bene sentire, rectèq; facere, satis est ad bene beatéque viuendum: vnam qui colit probitatem, ei deesse ad fœlicitatem nihil potest, is ad fœlicitatē nihil desiderat, nihil requirit: quicunque rationem ducem in vita sequitur, ei ad fœlicitatem ampla, maximèq; certa patet via. probitatem qui possidet, simul is possidet summū bonum, nihil ad fœlicitatem præterea requirit: boni mores, & honestæ rationes fœlicitatem pariunt: felicitas integritate comparatur: si quis in colēda probitate totus est, fœliciter admodum, ac beatissimè cum illo agitur.

Vita charissima post honorem.

After honor life is dearest, or onely honour dearer then life.

Omnium rerum, honore excepto, prima esse, carissima, antiquissima vita debet, secundū honorem, post honorem, honore excepto, si honorem exceperis, nihil esse debet vita prius, potius, carius, antiquius: primas sibi partes post honorem, vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worship are of like to be regarded.

Saluti pariter & honori consulendum: ducenda simul ratio est & salutis, & dignitatis: non dignitatē magis, quam salutem spectare debemus: salutis ratio cum dignitatis ratione coniungenda, quærenda, amanda, expe-

expetenda ſine ſalute dignitas non eſt, non eſt à dignitate vita ſeiungenda: decet ſtudere dignitati, cum eo tamen ne ſtudium vitæ negligatur.

Vitæ genus optimum inſtituiſti.

Thou haſt taken the beſt trade of life.

Exordium vitæ præclarum feciſti, egregio vitam principio iniuiſti, optimum curſum cœpiſti, rationem præclaram inſtituiſti, optimam partem elegiſti, ſapiẽter vitam inſtituiſti, cùm te Deo addixiſti. Vide, Sanum iudicium.

Vitæ faſtidium.

A wearineſſe of life.

Vitæ me tædet, vitam faſtidio, vitam mihi acerbam puto, acerbe viuo: moleſta, grauis, amara prorſus mihi vita eſt: ægerrimè, moleſtiſſimè, prorſus miſerè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabunt omnes.

Vitam miſeram mors præclara conſecuta.

A noble death followeth his painefull and vnhappie life.

Vt miſerè vixit, ita periit honeſtè, miſerrimam vitam mors præclara terminauit: vitam infœlicem egregio mortis genere concluſit: acerbitates vitę multas vna peregregiæ mortis hora compenſauit: vitam vixit infœlicem, præclaram vero mortem obiit: miſeriam in vita ſuſtinuit, decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præſtabo tibi otium, quietam vitam, tranquillam, facilem, alienam ab omni cura, vacuam omni cura, omnium expertem perturbationum, ab omni moleſtia remotam, ſeiunctam, ſeparatam, ſe gregatam, diſiunctam, nullis rerum humanarum fluctibus iactatam: efficiam, vt quietè viuas, vt quietam vitam ducas, facilem vt habeas, & expeditum vitæ curſum, tranquille prorſus vt agas, vt omni moleſtia vaces, vt ocio fruaris iucundiſſimo, commodiſſimo, vbertimo, vt ocioſè viuas.

Vita ruſtica grata

The countrie life pleaſant.

Otium, & quies ruſtica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, iucũditatem, hilaritatem, gaudium, lætitiam: delectationi eſt: delectatione me afficit: rus animo meo iucundiſſimum eſt: rure ruſticoque otio delector mirè paſcor: delectationem voluptatem, iucunditatem ex rure capio, percipio, ſuſcipio: ocio illo, atque illa quiete, quem ruſtica parit habitio, libentiſſimè fruor: ſi vlla re, ocio capior & quiete ruſtica: animus meus, voluptate perfunditur, expletur ex otio ruſtico.

Vitijs deditus.

Giuen to vice and wickedneſſe.

Nunquam à vitijs animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitiis non cogitas: hærent, in animo tua ſtudia vitiorum; nunquam tua mens ab improbis

improbis cogitationibus discedit,abducitur, auellitur vitia semper cogitat animus tuus.

Viuis mecum, nec animnm meum perspectum habes.

You liue with me, yet you know not all my heart: or yet I am vnknowne vnto you in many points.

Me vteris assiduè: assiduus tibi mecum intercedit vsus: consuetudo inter nos assidua est veruntamē plane non tenes animum meum: prorsus non calles mea consilia, non omnino mei tibi sensus patent, non penitus, non perfectè, non ex omni parte, nō vsque quaque.

Vixi vitam diuturnam.

I haue liued a long time.

Satis diu vixi, ætatis satis vixi, vitæ satisfeci ætate satis longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium peregi, non me pœnitet, quantum vixerim: cursum vitæ minime breuem peregi, vixi vitam satis diuturnam, hoc vitæ spatio contentus esse possum, non moriar immaturus, non auellar immaturus è vita.

Vna bonorum sententia.

All good men are in one minde and opinion.

Vnus omnium bonorum est sensus, idem omnibus probatur, eodem concurrunt omnium sententiæ sequuntur idem omnes, spectant, probant, opinione

tuentur,eadem est omnium sine vlla varietate opinio opinionum nulla varietas:

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater suscipit,magna voluptate patrem afficiunt benè morati liberi,magnæ voluptati sunt parenti qui moribus excellunt filij,capit ex honestis filiorum moribus voluptatem summam,& lætitiam pater.

Voluptas esca malorum:

Pleasure the baite or instrument to all euill or wickednesse.

Voluptas ad ea,quæ minus decent, homines allicit: hominibus malorum esca voluptas est :multi ducem sequentes voluptatem,grauiter offendunt:duce voluptate multi errant misérrimè : illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blanditijs voluptatum infortunia subeunt, calamitates adeunt, in miserias incurrunt:voluptate,tanquam dulci veneno, homines pereunt iucundam ac dulcem voluptatum consuetudinem tristis admodum & amarus consequitur euētus, sæpè voluptatum excipit dolor : voluptas dolore terminatur:voluptatis exitus doloris initium est.

Voluptate afficere.

To delight.

Tuæ literæ quod facile intellexerim, ei periucundæ fuerunt,summam voluptatem, lætitiam,gaudium iucunditatem attulerunt:summa cum voluptate tuæ literæ affecerunt,extulerunt, perfuderunt.

Vrbs

Vrbs Pompeianarum partium fuit.

The citie followed Pompey, or tooke part with Pompey.

Vniuersa ciuitas ducem Pompeium sequebatur, Pompeio regendam se dederat: ad Pompeij ductum applicauerant se, contulerant se, adiunxerant se vires omnes ciuitatis.

Vtar fratre tuo.

I will vse your brother, or follow his aduise and counsell.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris in omni re: confugiam ad fratrem tuum, si quid erit agendum fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum reijciam, eius consilium petã, operam exposcam. Vide, Per fratrem tuum agam.

Vt filius mihi carus es.

Thou art as deare vnto me as my sonne.

Optimè tibi cupio, sic inquam, vt filio meo: tua causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secunda omnia, non minus ac filio: æquè tibi faueo ac filio meo: animatus in te sum, vt in filium: quo in filium, eodem erga te animo sum.

Vtile tibi erit.

It shall be profitable for thee.

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, vtilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, sumes, colliges: valdè erit è re tua, valdè in rem tuam.

tuis rationibus vehementer conducet: in eo tibi maximè consoletur: vtilitas maxima consequetur: vehementer expediret, proderit, fructuosum erit, cum fructu, vtilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Vt maiores tuos sequaris operam virtuti da.

Seeke after vertue that you may followe the steppes of your auncestors.

Si tuorum maiorum laudibus respondere vis, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum maioribus tuis præbere studes, vt ad virtutem, in virtutẽ incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est: nauari à te operam, virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officii, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare: non licet tibi virtutẽ negligere, hoc ad te pertinet, in te conuenit, à te postulatur, atque adeo, tanquam debita res exigitur.

Vtrumque vici.

I ouercame them both.

Vtrumque facilè fregi, atque abieci, nullo negotio retudi: victoriam ex vtroque tuli: victoria sum potitus: vterque mihi victus cessit.

Vulneratus.

Wounded.

In illa pugna, illo certamine grauiter vulneratus. perculsus est: graue vulnus accepit, tulit: plagam accepit, graui vulnere est affectus.

Vulnus

Vulnus inſanabile.

An vncurable wounde.

Futurum non ſpero, vt ex hoc vulnere conualeſcat, eiuſmodi vulnus eſt, vt ſanari non poſſit, vt ſalus deſperanda videatur, vt ſpes ſalutis nulla ſuperſit, vt medicinæ non ſit locus.

Vultus diſſentit ab animo.

A diſſembling face, the countenance is no ſure token of inward diſpoſition of the minde.

Fallit vultus mentitur, fraudem facit, in fraudem inducit, decipit: diſſentit animus à vultu: non conuenit animus cum vultu index animi verus non eſt vultus, falſa vultus imagine, ficta ſpecie diſſimulatur, animus aliud vultus præ ſe fert, aliud animus cælat, occultat, teget: aliud animus latet: teget animum vultus: mendax vultus eſt, latet animus in vultu: quaſi velo, aut inuolucro, animus obtegitur, atque obtenditur: veram imaginem animi vultus non præfert: ſenſus animi cum ſpecie vultus minimè congruit Vide, Aliud ſentit, aliud &c.

Vxor fœcunda.

A fruitefull wife, a mother of many children.

Multos ex ea filios genuit, ſuſcepit, tulit: complures ex ea filii nati ſunt: filios ei peperit multos: ita fœcunda vxore vſus eſt, vt filiis aucta ſit multis: vt filiorum multitudine abundauerit.

FINIS.



A TABLE TO FINDE OVT LATINE FOR ANY OF THESE *englishtitles by figures following which signifie the page of euerie leafe.*

A

an

J. Reynolds wolker R.R. R.R. Reynold Walker

G

H

I

K

you

M

P

T

V

ENDE.



[illegible]